



EUROPEISKA  
KOMMISSIONEN

Bryssel den 24.5.2023  
SWD(2023) 627 final

**ARBETSDOKUMENT FRÅN KOMMISSIONENS AVDELNINGAR**

**Landsrapport Sverige 2023**

*Följedokument till*

**Rekommendation till RÅDETS REKOMMENDATION**

**om Sveriges nationella reformprogram 2023 med avgivande av rådets yttrande om  
Sveriges konvergensprogram 2023**

{COM(2023) 627 final}

# Sweden

## 2023 Country Report



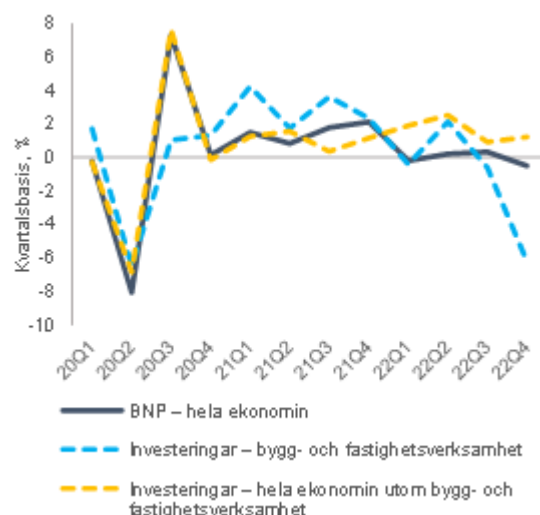
# EKONOMI OCH SYSSELSÄTTNING – EN ÖVERSIKTSBILD

## Den svenska ekonomin: vägen mot en ny balans

**S**veriges ekonomi står på det hela taget på en solid grund – men den möter kraftiga motvindar.

Ekonomin växte med 2,6 % 2022 efter en real tillväxt i BNP på 5,4 % 2021. Den höga inflationen och den därpå följande åtstramningen av penningpolitiken har dock blottlagt vissa strukturella sårbarheter i den svenska ekonomin som hänger samman med den höga privata skuldsättningen och bostadsmarknaden. Hushållens utgifter minskade då bostadsägare med hög skuldsättning blev tvungna att betala högre ränta på sina skulder. Effekterna av efterfrågan på bostäder, de stigande byggkostnaderna och högre kapitalkostnaderna kom att minska byggverksamheten kraftigt, vilket i sin tur hämmade tillväxten (se diagram 1.1).

Diagram 1.1: Utveckling av realinvesteringar i bygg- och fastighetsverksamhet och real tillväxt i BNP



**Källa:** Statistiska centralbyrån och Europeiska kommissionen.

Andra kapitalinvesteringar än fastighetsinvesteringar har legat på relativt stabila nivåer, samtidigt som utländsk efterfrågan också har bidragit positivt till den svenska exporten.

**Sårbarheterna bedöms i den fördjupade granskningen av Sverige <sup>(1)</sup>.** Sverige står inför sårbarheter som hänger samman med fastighetsmarknaden och den höga privata skuldsättningen. I Sverige har bostadsprisökningarna konstant legat över inkomstökningen (se bilaga 22).

**Energipriserna och inflationen steg kraftigt till följd av Rysslands aggressionskrig mot Ukraina.** Den årliga inflationen ökade till 8,1 % år 2022. Elpriserna steg också kraftigt – även i slutet av 2022 när de började sjunka i övriga EU. Detta ledde till att konsumentprisinflationen (det

<sup>(1)</sup> Europeiska kommissionen (2023), *In-Depth Review for Sweden*, arbetsdokument från kommissionens avdelningar SWD(2023) YYY.

harmoniserade konsumentprisindexet, HIKP) ökade till 10,8 % i december jämfört med motsvarande period året innan. Priserna på el och annan energi bedöms ha nått en topp 2022 och beräknas sjunka till lägre nivåer under 2023. I kombination med inflationsförväntningarna, som fortfarande ligger i linje med Riksbankens mål på 2 procent för KPIF-inflationen <sup>(2)</sup>, bör detta bidra till att inflationen återgår till inflationsmålet under 2024.

**Det finanspolitiska stödet har hittills varit begränsat.** Regeringen har begränsat användningen av finanspolitiken med hänvisning till riskerna för att man håller uppe inflationen. Hushållen ersätts endast retroaktivt för de högre energipriserna (se textrutan nedan). Eftersom ersättningens omfattning beror på förbrukningen är effekten troligtvis regressiv och åtgärden inte tillräckligt välriktad. Vid behov skulle finanspolitiken kunna ta ett steg längre, givet att underskottet i de offentliga finanserna förväntas ligga nära balans och den offentliga skulden minska till en nivå nära 30 % av BNP under 2023.

**Den ekonomiska tillväxten förväntas återhämta sig först i slutet av 2023.** Den svenska ekonomin förväntas gå in i recession under första halvåret 2023 till följd av sjunkande reala disponibla inkomster, högre bolåneräntor och lägre investeringar på grund av osäkerheten, om man bortser från fastigheter och byggverksamhet. I och med att bostadsmarknaden förväntas stabiliseras senare under året och den förlorade köpkraften <sup>(3)</sup> gradvis återhämta sig förväntas ekonomin sakta återgå till tillväxt med hjälp av utländsk efterfrågan. Trots detta beräknas BNP i fasta priser sjunka med 0,5 % under 2023, för att sedan stiga till 1,1 % 2024.

---

<sup>(2)</sup> I konsumentprisindexet med fast ränta (KPIF) korrigeras den samlade KPI-inflationen för effekten av prisförändringar i fråga om räntebetalningar.

<sup>(3)</sup> Den 31 mars 2023 nådde arbetsmarknadens parter som företrädar arbetsgivare och arbetstagare i industrin ett tvåårigt avtal om en löneökning på 4,1 % 2023 och 3,3 % 2024. Industriavtalets höjningsnivå – "märket" – förväntas följas på en stor del av arbetsmarknaden.

Sverige har vidtagit flera stödåtgärder för att dämpa effekterna av energiprisinflationen på hushåll och företag. Enligt kommissionens vårprognos 2023 beräknas landets budgetkostnader brutto uppgå till 0,8 % av BNP 2023 <sup>(4)</sup>. Alla åtgärder bevarar inte prissignalen, och de flesta av åtgärderna är inte riktade. Delar av kostnaderna kompenseras av intäkter från Svenska kraftnät, som är systemansvarig för överföringssystemen i Sverige.

Sverige har infört ett ersättningssystem som ska hjälpa till att täcka elkostnader till ett värde av 17 miljarder kronor (omkring 1,55 miljarder euro). Åtgärden riktar sig till hushåll i södra och mellersta Sverige och innebär att delar av de elkostnader som uppstått mellan oktober 2021 och september 2022 ersätts retroaktivt. Ett liknande system till ett värde av 10 miljarder kronor (omkring 0,9 miljarder euro) avseende de kostnader som uppstått för samtliga hushåll under november och december 2022 kommer att införas senare under året. Sverige har dessutom meddelat att man före sommaren 2023 kommer att införa ett likviditetsstöd på 29 miljarder kronor (omkring 2,6 miljarder euro) till företag och organisationer som ställs inför betydligt högre elkostnader. Detta stöd tillkommer utöver ett befintligt, mer riktat stöd på 2,4 miljarder kronor (omkring 217 miljoner euro) som endast riktar sig till särskilt elintensiva företag och som i efterhand kompenserar för de högre kostnader som uppkom mellan oktober och december 2022.

Vidare sänkte Sverige också energiskatten på diesel och bensin under perioden 2023–2025, till en årlig kostnad av cirka 6,8 miljarder kronor (omkring 607 miljoner euro).

Som ett led i tillämpningen av rådets förordning (EU) 2022/1854 <sup>(5)</sup> kommer Sverige att vidta en nationell åtgärd <sup>(6)</sup>. Åtgärden kommer från och med den 1 mars 2023 till och med den 30 juni 2023 att tillämpas på intäkter för elproducenter över 1 957 kr/MWh (180 euro/MWh <sup>(7)</sup>), som beskattas med 90 %. Sverige räknar med en skattemässig nettoeffekt på 0,360 miljarder kronor (omkring 0,033 miljarder euro). För att genomföra solidaritetsbidraget har Sverige dessutom infört en nationell åtgärd <sup>(8)</sup> för budgetåret 2023 som medför en skattesats på 33 % <sup>(9)</sup>.

När det gäller tryggad energiförsörjning har Sverige infört energibesparingsåtgärder och uppdaterat reglerna för belastningsfrånkoppling <sup>(10)</sup> från elnätet för att säkra riskberedskapen. Manuell belastningsfrånkoppling planeras och organiseras genom prioritering av elanvändare.

<sup>(4)</sup> Under 2022 uppgick budgetkostnaderna för åtgärderna brutto till 0,5 % av BNP. Vissa av de åtgärder som beskrivs i denna ruta hade redan införts 2022.

<sup>(5)</sup> [EUR-Lex – 32022R1854 – SV – EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

<sup>(6)</sup> [https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-202375-om-skatt-pa-overintakter-fran-el\\_sfs-2023-75](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-202375-om-skatt-pa-overintakter-fran-el_sfs-2023-75).

<sup>(7)</sup> Sverige tillämpar växelkursen mellan euro och kronor per den 3 oktober 2022 för denna åtgärd.

<sup>(8)</sup> <https://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2022:1843>.

<sup>(9)</sup> Medlemsstaterna kan behålla nationella åtgärder som motsvarar det solidaritetsbidrag som föreskrivs i rådets förordning (EU) 2022/1854, förutsatt att de är förenliga med förordningens mål och genererar högre eller jämförbara intäkter. Denna åtgärd måste också täcka extraordinära och oväntade vinster för företag som är verksamma inom råpetroleum-, naturgas-, kol- och raffinaderisektorerna.

<sup>(10)</sup> Belastningsfrånkoppling är en korrigerande åtgärd som syftar till att bibehålla balansen i elsystemet när kapacitetsresurserna inte räcker till för att tillgodose den totala efterfrågan.

### **Sverige är ledande inom innovation, vilket främjar produktiviteten. Detta måste upprätthållas om man ska kunna säkra konkurrenskraften på lång sikt.**

Arbetsproduktiviteten är jämförelsevis hög och uppgick till 120 % av EU-genomsnittet 2021. Sveriges FoU-utgifter inom företagssektorn är höga och uppgick till 6,4 % av BNP, och var därmed dubbelt så höga som EU-genomsnittet. Svenska företag var ledande i att ta fram nya produkter, processer och tjänster under 2021 <sup>(11)</sup> tack vare det gynnsamma affärsklimatet för företag och entreprenörer (se bilaga 12). För att behålla denna ställning och lyckas med den dubbla omställningen av ekonomin krävs kontinuerlig tillgång till kvalificerad arbetskraft, vilket det råder brist på inom vissa sektorer (bilaga 11).

<sup>(11)</sup> EIB:s investeringsundersökning 2022.

**Den svenska arbetsmarknaden är fortsatt stark men skulle kunna vara mer inkluderande.** Tack vare statligt stöd kunde de flesta behålla arbetet och de arbetstillfällen som gått förlorade under pandemin återställdes under 2022. Under tredje kvartalet 2022 låg sysselsättningen till och med över det nationella målet för 2030. Trots de ekonomiska motvindarna förväntas arbetslösheten endast öka något – från 7,2 % 2022 till 7,8 % 2024. Det är dock betydligt lättare för högutbildade på arbetsmarknaden – lågutbildade och personer med migrantbakgrund har svårt att få jobb.

## Vägen framåt för ökat välbefinnande och bättre möjligheter för alla

**Sverige är på god väg att uppnå målen för hållbar utveckling, men skulle kunna göra mer för att minska ojämlikheterna inom utbildningen.** Sverige presterar väl i fråga om de indikatorer för målen för hållbar utveckling som rör produktivitet och de flesta indikatorer som rör miljömässig hållbarhet och rättvisa (se bilaga 1). Den cirkulära materialanvändningen (mål 12 för hållbar utveckling) har dock minskat något och ligger under EU-genomsnittet. Trots en viss förbättring i fråga om mål 10 för hållbar utveckling ("Minskad ojämlikhet") är sysselsättningsklyftan mellan inrikes födda (vars föräldrar också är födda i Sverige) och utrikes födda fortfarande stor i förhållande till EU-genomsnittet. Andelen unga med högst grundskoleutbildning (mål 4 för hållbar utveckling) ökade från 7,4 % 2016 till 8,4 % 2021.

**Genom att bygga vidare på befintliga styrkor går det att göra framsteg i riktning mot en ökad social rättvisa.** Den sociala resultattavlan i den europeiska pelaren för sociala rättigheter visar på en välfungerande arbetsmarknad och goda sociala resultat i Sverige överlag (se bilaga 14). Utbildningsresultaten är generellt sett goda, men ojämlikheter kvarstår. De drabbar elever från mindre gynnade förhållanden och gör att arbetsmarknadsdeltagandet skiljer sig

åt mellan personer från utsatta miljöer och övriga grupper.

**Hyresmarknaden fungerar dåligt och är knappast ett alternativ till bostadsägande, som få har råd med.**

Antalet lediga hyresbostäder på hyresmarknaden och de långa kötiderna är symptom på en dåligt fungerande bostadsmarknad. I och med att bostadspriserna har stigit snabbare än inkomsterna, vilket i viss mån har drivits på av den låga återkommande fastighetsskatten och avdragsrätten för bolåneräntor, har låginkomsthushåll svårt att hitta bostäder, eftersom köp inte är ett alternativ. Möjligheterna på bostadsmarknaden tycks därför vara riktade mot dem som redan äger en fastighet, får ekonomiskt stöd eller har ärvt pengar.

**Det finns ett samband mellan lika möjligheter på bostadsmarknaden och inom utbildning.** Tillgång till boende till rimlig kostnad i hela Sverige skulle också förbättra den sociala rörligheten, eftersom skolvalet till stor del är kopplat till bostadsorten, särskilt bland elever som går i kommunala skolor<sup>(12)</sup>. I den nuvarande situationen leder detta ofta till att elever med liknande bakgrund placeras tillsammans. I mindre gynnade områden är det dessutom mer sannolikt att barn från familjer med högre utbildning går i friskolor och får bättre möjligheter att vidareutbilda sig<sup>(13)</sup>. Socioekonomisk bakgrund och migrantbakgrund i kombination med lärarbristen påverkar utbildningsresultaten och chanserna på arbetsmarknaden (se "Kommande prioriteringar" och bilaga 15).

**Framtida generationer skulle gynnas av en förstärkt energi- och klimatpolitik.** Den svenska ekonomins gröna konkurrenskraft har i hög grad gynnats av tidigare investeringar i förnybar energi, såsom vattenkraft. När det gäller att säkra en konkurrenskraftig hållbar

<sup>(12)</sup> Skolverket (2023), *Välja förskoleklass och grundskola eller grundsärskola*, <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolor/valja-forskoleklass-och-grundskola-eller-grundsarskola#h-Mottagandetillfristandeskola>.

<sup>(13)</sup> Edmark, K. & Persson L., (2022), *Resultat och betygsättning i gymnasiefriskolor*.

produktion i framtiden räcker de nuvarande förnybara resurserna inte till, och på grund av den begränsade nätkapaciteten finns de resurser som ger Sverige fördelar inom koldioxidsnål produktion heller inte i hela landet. Sverige kommer att behöva öka användningen av förnybara energikällor och samtidigt öka energieffektiviteten. Elektrifieringen av svensk produktion och transport, vilket är grunden för den gröna omställningen, kräver betydande investeringar i elnätet.

# GENOMFÖRANDET AV ÅTERHÄMTNINGS- OCH RESILIENSPLANEN HAR PÅBÖRJATS

**Sveriges återhämtnings- och resiliensplan syftar till att ta itu med de viktigaste utmaningarna kopplade till den gröna och den digitala omställningen, bostadsmarknaden, arbetsmarknaden, utbildning, hälso- och sjukvård och bekämpningen av penningtvätt.** I planen ingår 15 reformer och tolv investeringar som stöds genom 3,3 miljarder euro i bidrag, vilket motsvarar 0,5 % av BNP (se bilaga 3 för närmare uppgifter).

**Sveriges återhämtnings- och resiliensplan antogs först 2022, men genomförandet har nu påbörjats.** Det operativa avtalet undertecknades officiellt i maj 2023. Genomförandet går enligt plan trots en trög start, och i detta skede tycks risken för att medlen inte utnyttjas vara liten med tanke på att det finansiella anslaget är relativt begränsat. För närvarande pågår förberedelser för en revidering av planen, som bland annat omfattar ett tillägg av ett REPowerEU-kapitel och begränsade ändringar till följd av en viss minskning av icke återbetalningspliktigt stöd. Sverige förväntas lämna in sin första ansökan om utbetalning i två delbetalningar under andra halvåret 2023. Denna kombinerade ansökan skulle omfatta 22 delmål och mål som följer framstegen i alla delar av återhämtnings- och resiliensplanen och potentiellt leda till en utbetalning på upp till 1,1 miljarder euro.

Följande mer detaljerade granskning av de åtgärder som genomförs inom ramen för återhämtnings- och resiliensplanen innebär inte på något sätt att kommissionen formellt godkänner eller avslår någon ansökan om utbetalning.

**Sverige har börjat genomföra viktiga delar av sin plan.** Det handlar bland annat om reformer för att reglera undersköterskors yrkestitel (dvs. reglering av hur

undersköterskor ges behörighet) samt viktiga investeringar i lokala och regionala klimatinvesteringslösningar. Vissa åtgärder, som pensionsreformen och den regionala yrkesutbildningen för vuxna, har delvis slutförts eller förväntas slutföras 2023–2025. Den första utbetalningen förväntas täcka investeringsprogram som bidrar till den gröna och den digitala omställningen, såsom ökad energieffektivitet i flerbostadshus och ökad bredbandstillgång för bostäder på landsbygden. Den första utbetalningen ska också finansiera åtgärder som syftar till att förbättra den sociala sammanhållningen och hälso- och sjukvården, t.ex. yrkesutbildning i kombination med svenska som andraspråk och utbildning inom äldreomsorg. Utbetalningen är också avsedd att finansiera reformer som har en positiv inverkan på hela landet, t.ex. reformen för snabbare bygglovsprocesser.

## Stöd till den gröna omställningen

**Den svenska planen har ett tydligt fokus på den gröna omställningen och omfattar särskilda reformer och investeringar som framför allt är inriktade på koldioxidintensiva sektorer.** I planen ingår ett paket med skattereformer som syftar till att påverka beteendet hos företag och individer så att de i högre grad stöder den gröna omställningen. År 2021 trädde en lag i kraft med krav på att bränsleleverantörer blandar in biodrivmedel i bensin, diesel och flygbränsle, vilket förväntas hjälpa Sverige att uppnå klimatmålet om att bli koldioxidneutralt senast 2045. Sveriges insatser för att minska koldioxidutsläppen stöds av ikraftträdandet av lagar som slopar nedsättningen av energiskatt på bränsle och justerar förmånsvärdet för tjänstebilar. Planen är främst inriktad på att öka kapaciteten för förnybar energi, på utfasningen av fossila bränslen inom industrin



(Industriklivet) och transportsektorn samt på ökad energieffektivitet. Investeringsprogrammet Klimatklivet, som finansierar lokala och regionala insatser för att minska utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser som påverkar klimatet, pågår och bör bidra till att påskynda den gröna omställningen av ekonomin.

## Åtgärder för att påskynda den digitala omställningen

**Åtgärderna i återhämtnings- och resiliensplanen kommer att bidra till att påskynda den digitala omställningen och medföra en bestående inverkan på den svenska ekonomin.** Över 66 000 byggnader uppges redan ha fått stöd för bredbandsutbyggnad och fler byggnader bör kunna anslutas varje år fram till 2025. Snabb och tillförlitlig bredbandsuppkoppling, särskilt i glesbefolkade områden, stöder den territoriella sammanhållningen. Planen kommer att påskynda införandet av e-förvaltningslösningar genom att omfattande medel anslås till utarbetandet av en förvaltningsgemensam digital infrastruktur som ska förbättra interoperabilitet och datautbyte.

## Insatser för att förbättra bostadsmarknadens funktion

**Återhämtnings- och resiliensplanen tar delvis itu med befintliga makroekonomiska sårbarheter på bostadsmarknaden och den privata skuldsättningen.** I planen ingår förvisso reformer som rör efterfrågesidan, såsom lagändringen 2020 om skattesänkningar på uppskjutna kapitalvinster, men dessa reformer förväntas få en begränsad inverkan på bostadsmarknaden och den privata skuldsättningen. Fokus i planen ligger främst på utbudssidan. Hyresbostäder och bostäder för studerande har omfattats av investeringsstöd för att nya bostäder ska

kunna byggas. Lagändringar trädde i kraft 2021 för att snabba på detaljplaneringen i områden där byggnation tillåts. Berörda parter som fastighetsägare, byggherrar och byggare har getts ökade möjligheter att utarbeta och delvis ta fram detaljplaner. Särskilda ändringar i plan- och bygglagen 2022 har förbättrat förutsättningarna för bostadsbyggande, vilket bör påskynda bygglovsförfarandena. Ytterligare reformer planeras – en viktig reform är det förenklade och effektiviserade regelverket för bygglov 2023.

## Satsningar på utbildning och kompetens

**Återhämtnings- och resiliensplanen omfattar åtgärder som delvis tar itu med utbildnings- och kompetensklyftorna.**

Olika lagändringar trädde i kraft 2022 som syftar till att modernisera anställningsskyddet och ge arbetstagare fler möjligheter att skaffa sig ny kompetens. En lag trädde i kraft 2021 som ger ekonomiska incitament för kommuner att erbjuda kurser som kombinerar yrkesutbildning inom hälso- och sjukvård och omsorg med utbildning i svenska språket. Över 68 000 nya studieplatser beräknas ha skapats inom regional yrkesutbildning för vuxna under 2020–2022. Arbetet fortsätter under 2023. För närvarande pågår insatser för att öka antalet studieplatser vid universitet och högskolor.

## Ökad resiliens inom hälso- och sjukvårdssektorn

**Återhämtnings- och resiliensplanen innehåller åtgärder som ska öka tillgängligheten, kapaciteten och resiliensen inom hälso- och sjukvården och långvarig vård och omsorg.** Tack vare Äldreomsorgslyftet räknar man med att 10 775 anställda inom kommunal äldreomsorg har höjt kompetensen. Faciliteten för återhämtning och resiliens är tänkt att ersätta kommunerna för de möjligheter de ger anställda att höja kompetensen och utbilda sig

under arbetstid. Investeringen inleddes 2020 och kommer att fortsätta under hela 2023. Främjandet av resiliensen inom hälso- och sjukvården är en del av en övergripande plan för att uppgradera det svenska hälso- och sjukvårdssystemet genom utbildning av personal i äldreomsorgen, genom fler platser på yrkesutbildning med fokus på hälso- och sjukvård och omsorg, samt genom införandet av en skyddad titel för undersköterskor för att göra detta yrkesområde mer attraktivt för arbetssökande. Dessa åtgärder väntas råda bot på strukturella svagheter som tydliggjorts i samband med covid-19-pandemin, såsom bristen på hälso- och sjukvårdspersonal och geografiska obalanser i fördelningen av hälso- och sjukvårdstjänster.

penningtvätt och finansiering av terrorism.

## Bekämpning av penningtvätt

**Återhätnings- och resiliensplanen förväntas minska risken för penningtvätt i det finansiella systemet.** I planen ingår en åtgärd som trädde i kraft 2020 och som syftar till att införa ett register över innehavare av konton och värdefack hos de finansiella företagen, vilket de ansvariga myndigheterna kommer att ha direkt tillgång till. Den information som de finansiella företagen är skyldiga att rapportera i systemet kommer att effektivisera systemet för bekämpning av

### Ruta 2:

#### Viktiga resultat inom ramen för återhätnings- och resiliensplanen under 2023–2024

- Finansiering av projekt som ska minska växthusgasutsläppen med 230 000 ton koldioxid
- Minst 16 900 nya studieplatser inom yrkesutbildning och vuxenutbildning
- Ikraftträdande av en lag om ett förenklat och effektivare regelverk för bygglov
- Minst 17 500 nya byggnader anslutna till bredband
- Utveckling av en ny tjänst för digital offentlig förvaltning och uppgradering av den nuvarande tjänsten
- 8 000 deltagare påbörjar sin utbildning inom Äldreomsorgslyftet
- Ett förenklat och effektivt regelverk för bygglov

# KOMMANDE PRIORITERINGAR

**Utöver de utmaningar som redan tas upp i återhämtnings- och resiliensplanen står Sverige inför ytterligare utmaningar som inte i tillräcklig utsträckning täcks av planen.** Dessa utmaningar är kopplade till bostadsmarknadens funktion och den höga privata skuldsättningen, den gröna omställningen av ekonomin samt arbetsmarknadsintegrationen och utbildnings- och kompetensklyftorna. Genom att ta itu med dessa utmaningar kan Sverige göra ytterligare framsteg med att uppnå målen för hållbar utveckling. Det finns för närvarande utrymme för ytterligare förbättringar i fråga om mål 4 ("God utbildning för alla"), mål 7 ("Hållbar energi för alla") och mål 8 ("Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt").

## Övergång till en stabilare bostadsmarknad

**Sverige står fortfarande inför makroekonomiska sårbarheter kopplade till fastighetsmarknaden och den höga privata skuldsättningen** <sup>(14)</sup>. Skuldsättningen bland icke-finansiella bolag och hushållen ligger kvar på nära historiskt höga nivåer i förhållande till BNP – hushållens skuldsättning är särskilt hög i förhållande till den disponibla inkomsten. Bostadspriserna steg kraftigt efter covid-19-pandemin, trots att de redan legat på höga nivåer, men har börjat vända nedåt i takt med att intresset har ökat (se bilaga 22).

**Begränsade politiska åtgärder vidtogs för att ta itu med sårbarheterna kopplade till fastighetsmarknaden och den privata skuldsättningen.** Under årens lopp har

skattesystemet kontinuerligt gynnat bostadsägande genom den låga återkommande fastighetsskatten och uppmuntrat till lånefinansierade bostadsköp genom generösa avdrag för utgiftsräntor för bolån <sup>(15)</sup>. Begränsade reformer gjordes i fråga om hyresmarknaden och de genomsnittliga hyrorna låg fortfarande långt under marknadshyrorna, vilket ledde till långa kötider och mycket få lediga hyresbostäder jämfört med andra EU-medlemsstater. Dessa politiska faktorer, som ligger bakom de makroekonomiska sårbarheterna, måste fortfarande åtgärdas. Genom att utvidga analyserna av de kommersiella fastighetsbolagens ekonomiska situation blir beslutsfattarna alltmer medvetna om riskerna. Bortsett från Finansinspektionens höjning av den kontracykliska kapitalbufferten <sup>(16)</sup> till den neutrala nivån i juni 2023 och höjningen av kapitalkraven för fastigheter 2020 har inga betydande politiska åtgärder ännu utformats.

**Den senaste ekonomiska utvecklingen har gjort det än mer angeläget med reformer på bostadsmarknaden.** Utvecklingen av den svenska ekonomin drivs för närvarande i hög grad av händelser på bostadsmarknaden, med stigande bolåneräntor som urholkar den disponibla inkomsten och en nedgång i fastighets- och bygginvesteringar, vilket driver ner BNP (se avsnittet "Ekonomi och sysselsättning – en översiktsbild"). Bostadspriserna föll med 12,7 % första kvartalet 2023 i reala termer, efter att ha nått en topp i början av 2022. Det krävs fortfarande ändringar i den institutionella ramen och i skattereglerna. Sverige måste också ta itu med de flaskhalsar som hindrar hyresmarknaden från att fungera korrekt

<sup>(14)</sup> Europeiska kommissionen (2023), *In-Depth Review for Sweden*, arbetsdokument från kommissionens avdelningar SWD(2023) YYY.

<sup>(15)</sup> Se t.ex. Europeiska kommissionens fördjupade granskning av Sverige, 2022, arbetsdokument från kommissionens avdelningar SWD(2022) 639 final.

<sup>(16)</sup> Ett rörligt kapitalkrav som syftar till att göra kredittillväxten mindre cyklisk och banksystemet mer motståndskraftigt.

genom att stimulera byggande och liberalisera hyrorna för befintliga bostäder. Införandet av sådana åtgärder skulle behöva anpassas till den ekonomiska situationen, men det skulle lägga grunden för en stabilare bostadsmarknad. Det skulle också vara lämpligt att skapa en databas med uppgifter om tillgångar och skulder hos enskilda hushåll för att bättre förstå spridningen av risker för nettoförmögenheten och politikens inverkan på befolkningen.

### **Åtgärder för att råda bot på begränsningar i energinätskapaciteten och administrativa flaskhalsar i syfte att påskynda den gröna omställningen**

**Sverige fortsätter att vara en föregångare när det gäller produktion och användning av förnybar energi.** Trots att den nya regeringen har övergått från målet om 100 % "förnybar" energi till 100 % "fossilfri" energi senast 2040 är Sverige fortsatt bland de medlemsstater som har störst andel förnybar energi i energianvändningen. År 2021 stod förnybar energi för 48 % av Sveriges energimix. Dessutom ökade den installerade kapaciteten för förnybar energi stadigt – solcellskapaciteten ökade från 1,1 GW till 1,5 GW och vindkraftskapaciteten från 10 GW till 12 GW (se bilaga 6). Sverige riskerar dock att inte nå sitt klimatmål för 2030 om att minska växthusgasutsläppen med 40 % inom de sektorer som inte omfattas av EU:s utsläppshandelssystem om man enbart stöder sig på den nuvarande politiken. Sverige riskerar också att inte nå sitt mål för 2030 inom sektorn för markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (se bilaga 6).

**Det krävs ytterligare investeringar i nät och nätkapacitet för att ytterligare fasa ut fossila bränslen från det svenska energisystemet.** Otillräcklig kraft- och nätkapacitet, särskilt i de södra delarna av landet, i kombination med bristande

överföringskapacitet mellan landets norra och södra delar hade en fortsatt negativ inverkan både på energipriserna för industrin och hushållen och på den ekonomiska aktiviteten under 2022. Sveriges elförbrukning väntas samtidigt öka till minst 300 TWh fram till 2045, vilket är mer än dubbelt så mycket som den nuvarande förbrukningen. I takt med att elektrifieringen av industrin och transportsektorn går allt snabbare blir det allt viktigare att öka elnätskapaciteten (se bilaga 7).

**Genom att förenkla de administrativa förfarandena skulle Sverige ytterligare kunna öka andelen energi som produceras från förnybara energikällor och främja införandet av nettonollteknik.** I en nyligen genomförd undersökning om förnybara energikällor pekas Sverige ut som en av de medlemsstater vars administrativa förfaranden för att utnyttja förnybara energikällor, särskilt landbaserad vindkraft, är så utdragna att projekten kanske inte längre är ekonomiskt bärkraftiga när den administrativa processen väl är klar<sup>(17)</sup>. I den styrande regeringens koalitionsöverenskommelse kom man överens om att utreda hur miljötillståndsprövningen enligt miljöbalken skulle kunna förenklas och förkortas så att den blir mer flexibel, ändamålsenlig och förutsägbar. I brist på konkreta politiska åtgärder är det dock troligt att flaskhalsar kommer att kvarstå i samband med godkännande av projekt för både landbaserad och havsbaserad förnybar energi, särskilt på lokal nivå (se bilagorna 7 och 12). De administrativa förfarandena skulle kunna påskyndas genom att antalet myndigheter som deltar i tillståndsförfarandena begränsas och processer på olika administrativa nivåer genomförs parallellt i stället för i turordning.

**Enligt de nuvarande planerna på att övergå från en 100 % förnybar till en 100 % fossilfri energimix kommer Sverige sannolikt inte att uppnå sitt mål**

<sup>(17)</sup> Europeiska kommissionen, *Technical support for RES policy development and implementation – Simplification of permission and administrative procedures for RES installations (RES Simplify)*, kommissionens interimrapport (2021).

**om att energianvändningen ska vara 50 % mer effektiv 2030 jämfört med 2005.** Sveriges primärenergianvändning minskade från 47,3 Mtoe till 41,3 Mtoe mellan 2018 och 2020, men ökade igen till 43,8 Mtoe 2021. Om den övergripande utveckling som observerats mellan 2005 och 2021 håller i sig kommer Sverige inte att uppnå målet för 2030, oavsett om det görs energibesparingar i den slutliga energianvändningen (se bilaga 6).

**Investeringar i tillverkningskapacitet för "ren teknik" är avgörande för att stärka industrins konkurrenskraft, vilket framhålls i industriplanen för den gröna given.** Enligt den europeiska resultattavlan för innovation 2022 ligger Sverige fortsatt i topp i EU. Man uppvisar dock blandade resultat när det gäller klimatrelaterade indikatorer, och andelen materialresurser som kommer från återvunnet avfall är lägre än genomsnittet. När det gäller miljöinnovation är resultaten dock bättre än genomsnittet. Riskkapitalinvesteringarna i nystartade och expanderande klimatteknikföretag har ökat kraftigt, och låg på 2,9 miljarder euro 2021 jämfört med 0,78 miljarder euro 2020 (39 % av de totala riskkapitalinvesteringarna 2021, jämfört med 23,7 % 2020). Sådana investeringar är avgörande för att överbrygga klyftan mellan FoU och spridning av tekniken på marknaden och på så sätt stärka Sveriges och EU:s konkurrenskraft.

**I Sverige har bristen på arbetskraft i nyckelsektorer i samband med den gröna omställningen ökat under de senaste åren, något som hänger samman med bristen på relevant kompetens. Detta skapar flaskhalsar i omställningen till en klimatneutral ekonomi.** Under 2022 rapporterades brist på arbetskraft i fråga om 16 yrken i Sverige som krävde särskild kompetens eller kunskap för den gröna omställningen. Det rörde sig bland annat om yrkesverksamma inom miljö- och företagshälsovård och hygien, rörmokare och rörläggare samt byggnadsarbetare och liknande hantverkare <sup>(18)</sup>. Vakansgraden inom

nyckelsektorer ökade, bland annat inom byggsektorn (från 1,4 % 2015 till 1,6 % 2021) och tillverkningsindustrin (från 1,1 % 2015 till 2,0 % 2021), och endast tillverkningsindustrin låg över EU-genomsnittet på 1,9 % under 2021 <sup>(19)</sup>. Under 2022 rapporterades brist på arbetskraft som en faktor som hämmar produktionen inom industrin (för 17,6 % av företagen) och byggbranschen (för 41,3 % av företagen) <sup>(20)</sup>. Kompetensutveckling och omskolning för den gröna omställningen, bland annat bland dem som påverkas mest, och främjande av inkluderande arbetsmarknader hör till viktiga politiska verktyg för att påskynda omställningen till nettonollutsläpp och se till att omställningen blir rättvis (se bilaga 8).

### Insatser för arbetsmarknadsintegration och mot utbildnings- och kompetensklyftor – för ökad konkurrenskraft

**Socioekonomisk bakgrund och migrantbakgrund samt lärarbristen har en tydlig inverkan på utbildningsresultaten.** Sverige ligger över EU-genomsnittet när det gäller utbildning av god kvalitet (se bilaga 1), men vissa utmaningar kvarstår. Andelen unga med högst grundskoleutbildning har ökat sedan 2019 och i Sverige är skillnaderna tydliga mellan inrikes födda elever och elever födda utanför EU (6,3 % i förhållande till 16,3 % 2021). Andelen varierar också avsevärt mellan städer och

---

myndigheterna rapporterar via ett frågeformulär, baserat på administrativa uppgifter och andra källor som lämnats in av Eures nationella samordningskontor (definitionerna av brister skiljer sig åt, vilket innebär att uppgifterna inte är jämförbara mellan de olika länderna och täcker en rad olika sektorer). Kompetens- och kunskapskraven bygger på Escos (europeisk klassificering av färdigheter, kvalifikationer och yrken) taxonomi för kompetens för den gröna omställningen (för yrken på Iscos fyrsiffriga nivå, totalt 436). Exempel identifieras på grundval av Escos "gröna" poäng och relevanta sektorer.

<sup>(18)</sup> Uppgifter om brister bygger på Europeiska arbetsmyndigheten (2023), *EURES Report on labour shortages and surpluses 2022* (Eures rapport om brist och överskott på arbetskraft 2022). De nationella

<sup>(19)</sup> Eurostat (JVS\_A\_RATE\_R2).

<sup>(20)</sup> Den europeiska konjunkturundersökningen.

landsbygdsområden (se bilaga 17). Det råder också en klar brist på behöriga lärare, och intresset för läraryrket har minskat efter pandemin (se bilaga 15). Ojämlikheterna i skolsystemet har en fortsatt negativ inverkan på elever med migrantbakgrund.

### **Utbildningsnivån ökar i Sverige, men utmaningar kvarstår för vissa grupper.**

Andelen personer med eftergymnasial utbildning i Sverige ökade mellan 2015 och 2021 (från 46,5 % till 49,3 %), men det finns tydliga skillnader beroende på födelseland och grad av urbanisering. Trots att utbildningsnivån bland inrikes födda och personer födda i EU och som arbetar i Sverige har höjts har utbildningsnivån bland personer födda utanför EU sjunkit de senaste åren (se bilaga 15). Detta har ytterligare ökat klyftan mellan personer födda i och utanför EU och minskat chanserna för arbetstagare födda utanför EU att hitta jobb. Det finns också en betydande skillnad mellan utbildningsnivån i städer och på landsbygden (62,2 % jämfört med 30,7 % 2021).

### **Om kompetensklyftan minskar kommer detta också att främja social inkludering bland utsatta grupper och bidra till ekonomins samlade konkurrenskraft.**

Sveriges arbetsmarknad erbjuder fler möjligheter för dem som har rätt kompetens. Genom att hjälpa fler människor att skaffa sig kompetens med relevans för arbetsmarknaden går det att öka deras chanser att hitta ett arbete och minska risken för fattigdom och social utestängning (se bilaga 14). Brist på kvalificerad arbetskraft har konstaterats inom tjänstesektorn, särskilt inom verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik, samt inom uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster (4,8 % jämfört med det totala nationella genomsnittet på 3,3 %). Arbetskraftsbristen är också en stor utmaning för utvecklingen i landets nordligaste regioner. Sverige ligger långt fram när det gäller kompetensutveckling och omskolning inom sektorer på tillbakagång eller i omvandling, och deltagandet i utbildning har ökat väsentligt på senare tid (se bilaga 8). Genom att förstärka denna pågående trend och se till att fler kan hitta jobb i den gröna ekonomin kan Sverige också lättare nå sitt nationella

kompetensmål för 2030 om att minst 60 % av vuxna personer ska delta i utbildning varje år.



## VIKTIGA PUNKTER

### **Sveriges återhämtnings- och resiliensplan omfattar åtgärder som syftar till att ta itu med en rad strukturella utmaningar genom att**

- främja investeringar i utfasningen av fossila bränslen i växthusgasintensiva industrier för att öka konkurrenskraften och stimulera regionala och lokala initiativ för att minska växthusgasutsläppen,
- förbättra tillgången till bredbandsuppkoppling och inrätta en förvaltningsgemensam digital infrastruktur,
- undanröja befintliga begränsningar för att förbättra tillgängligheten, kapaciteten och resiliensen inom hälso- och sjukvården och långvarig vård och omsorg,
- effektivisera den finansiella tillsynen av penningtvätt.

Sverige bör fortsätta med ett stabilt genomförande av återhämtnings- och resiliensplanen och snabbt slutföra REPowerEU-kapitlet i syfte att omgående inleda genomförandet.

### **Utöver de reformer och investeringar som ingår i återhämtnings- och resiliensplanen skulle Sverige gynnas av att**

- minska de makroekonomiska sårbarheter som härrör från bostadsmarknaden och hushållens skuldsättning, vilka drivs på av skatteincitament och förvärras av flaskhalsar inom byggnads- och hyresreglering,
- förbättra utbildningsresultaten och anställningsmöjligheterna för utsatta grupper, särskilt migranter och personer i behov av ytterligare kompetensutveckling och omskolning, genom riktade politiska

åtgärder som hjälper dessa grupper att hitta eller stanna kvar i arbete,

- ta itu med de långvariga skillnaderna i utbildning bland mindre gynnade grupper samt bristen på behöriga lärare,
- ytterligare fasa ut fossila bränslen i ekonomin genom att åtgärda kapacitetsbegränsningar i elnätet med hjälp av ytterligare investeringar för att på så sätt hantera den ökade användningen av förnybar energi – detta genom att förenkla och påskynda tillståndsprocesserna för förnybara energikällor, öka energieffektiviteten och ytterligare höja den gröna kompetensen.

**BILAGOR**





|                                                                                                                                        |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Övergripande indikatorer                                                                                                               | 20 |
| A1. Målen för hållbar utveckling                                                                                                       | 20 |
| A2. Framsteg i genomförandet av de landsspecifika rekommendationerna                                                                   | 22 |
| A3. Återhämtnings- och resiliensplanen – en översikt                                                                                   | 25 |
| A4. Övriga EU-instrument för återhämtning och tillväxt                                                                                 | 28 |
| A5. Resiliens                                                                                                                          | 31 |
| Miljöhållbarhet                                                                                                                        | 33 |
| A6. Den europeiska gröna given                                                                                                         | 33 |
| A7. Energitrygghet och överkomliga energipriser                                                                                        | 39 |
| A8. Rättvis omställning till klimatneutralitet                                                                                         | 43 |
| Produktivitet                                                                                                                          | 46 |
| A9. Resursproduktivitet, resurseffektivitet och cirkularitet                                                                           | 46 |
| A10. Digital omställning                                                                                                               | 49 |
| A11. Innovation                                                                                                                        | 52 |
| A12. Industri och inre marknad                                                                                                         | 54 |
| A13. Offentlig förvaltning                                                                                                             | 58 |
| Rättvisa                                                                                                                               | 61 |
| A14. Utmaningar på områdena sysselsättning, kompetens och socialpolitik mot bakgrund av den europeiska pelaren för sociala rättigheter | 61 |
| A15. Utbildning                                                                                                                        | 64 |
| A16. Hälsa och hälso- och sjukvårdssystem                                                                                              | 66 |
| A17. Ekonomiska och sociala resultat på regional nivå                                                                                  | 68 |
| Makroekonomisk stabilitet                                                                                                              | 71 |
| A18. Huvudsaklig utveckling inom finanssektorn                                                                                         | 71 |
| A19. Beskattning                                                                                                                       | 74 |
| A20. Tabell med ekonomiska och finansiella indikatorer                                                                                 | 77 |
| A21. Skuldihållbarhetsanalys                                                                                                           | 78 |
| A22. Bedömningsschema för förfarandet vid makroekonomiska obalanser                                                                    | 81 |

## TABELLER

|                                                                                                                                |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| A2.1. Sammanfattning av de landsspecifika rekommendationerna 2019–2022                                                         | 23 |
| A3.1. De viktigaste inslagen i Sveriges återhämtnings- och resiliensplan                                                       | 25 |
| A5.1. Resiliensindex som sammanfattar situationen inom de olika dimensionerna och områdena enligt resultattavlan för resiliens | 30 |
| A6.1. Indikatorer på framsteg med den europeiska gröna given ur ett makroekonomiskt perspektiv                                 | 31 |
| A7.1. Centrala energiindikatorer                                                                                               | 37 |
| A8.1. Nyckelindikatorer för en rättvis omställning i Sverige                                                                   | 41 |
| A9.1. Övergripande och systemiska indikatorer för cirkularitet                                                                 | 46 |
| A10.1. Centrala mål för det digitala decenniet som övervakas med Desi-indikatorer                                              | 47 |
| A11.1. Nyckelindikatorer för innovation                                                                                        | 50 |
| A12.1. Industrin och den inre marknaden                                                                                        | 52 |
| A13.1. Indikatorer för den offentliga förvaltningen                                                                            | 57 |
| A14.1. Social resultattavla för Sverige                                                                                        | 58 |
| A14.2. Läget för Sverige beträffande 2030 års mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsminskning                        | 59 |
| A15.1. EU-mål och andra relevanta indikatorer i den strategiska ramen för det europeiska området för utbildning                | 61 |
| A16.1. Centrala hälsoindikatorer                                                                                               | 63 |
| A17.1. Urval av indikatorer på regional nivå – Sverige                                                                         | 66 |
| A18.1. Indikatorer på finansiell sundhet                                                                                       | 67 |
| A19.1. Skatteindikatorer                                                                                                       | 71 |
| A20.1. Ekonomiska och finansiella nyckelindikatorer                                                                            | 72 |
| A21.1. Skuldihållbarhetsanalys – Sverige                                                                                       | 75 |
| A21.2. Färgdiagram över riskerna för de offentliga finansernas hållbarhet – Sverige                                            | 75 |
| A22.1. Bedömningsschema för förfarandet vid makroekonomiska obalanser                                                          | 76 |

## DIAGRAM

|                                                                                                                                        |    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| A1.1. Framsteg mot målen för hållbar utveckling i Sverige under de senaste fem åren                                                    | 21 |
| A2.1. Sveriges framsteg i fråga om de landsspecifika rekommendationerna 2019–2022 (Europeiska planeringsterminen 2023)                 | 22 |
| A3.1. Andel av medel från faciliteten för återhämtnings och resiliens som bidrar till respektive politisk pelare                       | 25 |
| A3.2. Totala bidrag som betalats ut inom ramen för faciliteten för återhämtnings och resiliens                                         | 26 |
| A3.3. Uppfyllelse av delmål och mål                                                                                                    | 26 |
| A4.1. De sammanhållningspolitiska fonderna 2021–2027 i Sverige: budget per fond                                                        | 27 |
| A4.2. Synergier mellan de sammanhållningspolitiska fonderna och de sex pelarna i faciliteten för återhämtnings och resiliens i Sverige | 27 |
| A4.3. Sammanhållningspolitikens bidrag till målen för hållbar utveckling 2014–2020 och 2021–2027 i Sverige                             | 28 |
| A6.1. Tema – växthusgasutsläpp från sektorer med ansvarsfördelning i miljoner ton koldioxidekvivalenter, 2005–2021                     | 31 |
| A6.2. Energimix (överst) och elmix (underst), 2021                                                                                     | 32 |
| A6.3. Tema – Miljöinvesteringsbehov och nuvarande investeringar, per år 2014–2020                                                      | 33 |
| A7.1. Nivåer för underjordisk lagring i Sverige                                                                                        | 37 |
| A7.2. Andel av gasförbrukningen per sektor, 2021                                                                                       | 37 |
| A7.3. Gasförbrukning per industrisector (% av industrins totala gasförbrukning)                                                        | 38 |
| A7.4. Sveriges energipriser i slutkundsledet för industrin (överst) och hushållen (underst)                                            | 39 |
| A8.1. Utmaningar för en rättvis omställning i Sverige                                                                                  | 41 |
| A8.2. Energiprisernas fördelningseffekter på grund av ökade energiutgifter (2021–2023)                                                 | 42 |
| A9.1. Utveckling av materialanvändningen                                                                                               | 44 |
| A9.2. Behandling av kommunalt avfall                                                                                                   | 45 |
| A11.1. FoU-intensitet (inhemska bruttoutgifter för FoU i % av BNP) 2010–2021                                                           | 50 |
| A12.1. Arbetsproduktivitet per sektor                                                                                                  | 52 |
| A12.2. Företagsklimat och drivkrafter för produktivitet                                                                                | 55 |
| A13.1. Sverige. Berörda parter deltagande                                                                                              | 56 |
| A13.2. Sverige. Efterhandsutvärdering av lagstiftning                                                                                  | 56 |
| A15.1. Obehöriga lärare i grundskolan (ISCED 1–2) i Sverige enligt deras behörighetsnivå 2020/2021                                     | 61 |
| A16.1. Förväntad livslängd (år)                                                                                                        | 63 |
| A16.2. Förväntad ökning av de offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård mellan 2019 och 2070                                       | 63 |
| A17.1. Genomsnittlig BNP-tillväxt per capita jämfört med BNP per capita 2010                                                           | 65 |
| A17.2. Real arbetsproduktivitet i Sverige, 2000–2019                                                                                   | 65 |
| A18.1. Utveckling av kreditverksamheten                                                                                                | 67 |

|                                                                                                   |    |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| A19.1. Skatteintäkter från olika typer av skatt i % av de totala skatteintäkterna                 | 71 |
| A19.2. Skattekil för ensamförsörjare och andraförsörjare i % av de totala arbetskostnaderna, 2022 | 71 |

## KARTOR

|                                                          |    |
|----------------------------------------------------------|----|
| A17.1. Index för regional konkurrenskraft 2022 – Sverige | 66 |
|----------------------------------------------------------|----|



# ÖVERGRIPANDE INDIKATORER

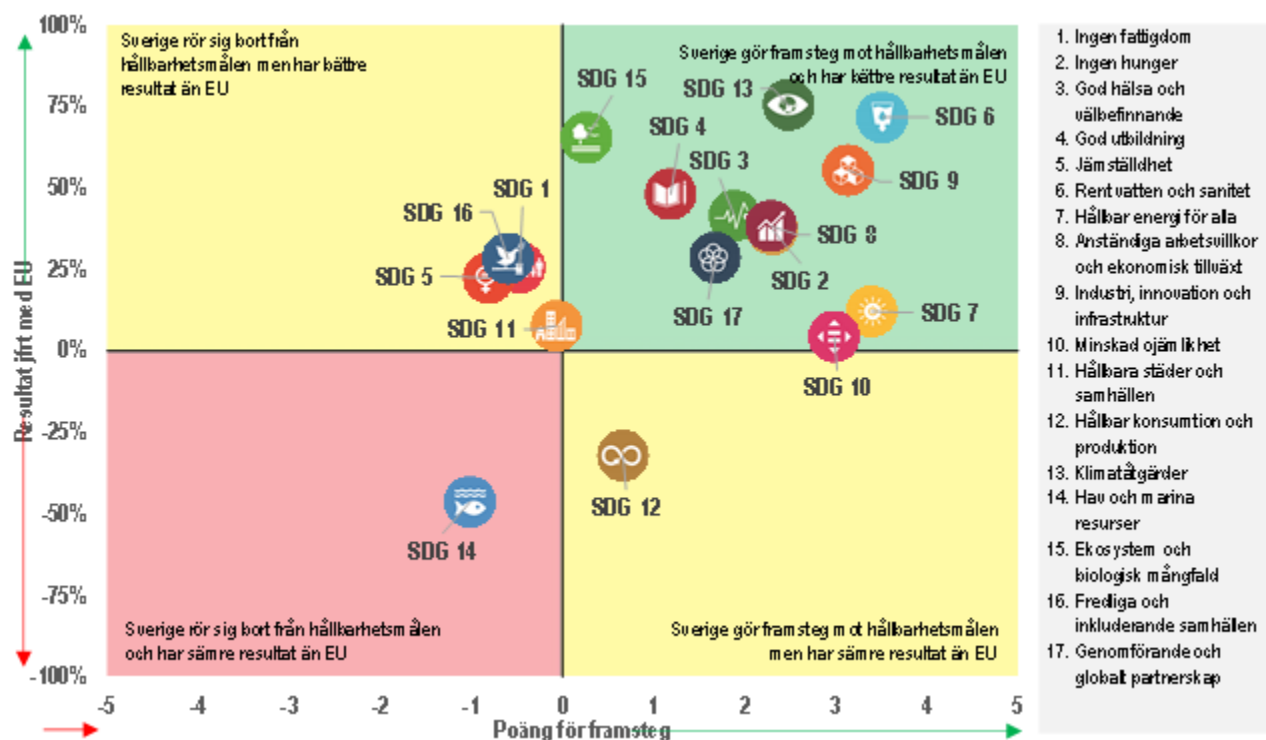
## BILAGA 1: MÅLEN FÖR HÅLLBAR UTVECKLING

I denna bilaga bedöms Sveriges framsteg mot de globala målen för hållbar utveckling enligt de fyra principerna för konkurrenskraftig hållbarhet. De 17 globala målen och de tillhörande indikatorerna bildar en politisk ram för FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. Målet är att avskaffa fattigdom i alla dess former, minska ojämlikheter och bekämpa klimatförändringen och miljökrisen, samtidigt som ingen ska lämnas utanför. EU och dess medlemsstater står bakom detta historiska globala ramavtal och är fast beslutna att spela en aktiv roll för att maximera framstegen mot målen. Diagrammet nedan utgår från EU:s indikator för målen för hållbar utveckling som tagits fram för att övervaka framstegen mot målen för hållbar utveckling i ett EU-sammanhang.

**Sverige presterar väl när det gäller de flesta indikatorer för målen för hållbar utveckling som rör miljömässig hållbarhet (mål 2, 6, 7,**

**9, 11, 12, 13 och 15), men behöver komma ikapp EU-genomsnittet när det gäller andra mål (mål 12 och 14).** Sverige presterar mycket väl när det gäller mål 13 ("Klimatåtgärder"), då nettoutsläppen av växthusgaser minskade från 1,8 ton per capita 2016 till 0,9 ton 2021, vilket är långt under EU-genomsnittet (7,4 ton 2021). Andelen förnybar energi i den slutliga energianvändningen (mål 7) ökade också – från 52,6 % 2016 till 62,6 % 2021 – vilket är märkbart högre än EU-genomsnittet (21,8 % 2021). När det gäller mål 9 ("Hållbar industri, innovationer och infrastruktur") ligger Sverige över EU-genomsnittet när det gäller samtliga indikatorer. De inhemska bruttoutgifterna för FoU har ökat ytterligare, från 3,25 % av BNP 2016 till 3,35 % av BNP 2021. Vidare har andelen personal inom FoU ökat – från 1,79 % av arbetskraften 2016 till 2,17 % 2021. Den cirkulära materialanvändningen (mål 12) minskade något, från 6,8 % 2016 till 6,6 % 2021, och ligger under EU-genomsnittet (11,7 % 2021). När det gäller mål 14 ("Hav och marina resurser")

Diagram A1.1: Framsteg mot målen för hållbar utveckling i Sverige under de senaste fem åren



För detaljerade dataset om de olika målen för hållbar utveckling, se den årliga Eurostatrapporten *Sustainable development in the European Union*. För detaljerade landsspecifika data om den kortsiktiga utvecklingen i medlemsstaterna, se *Viktiga resultat – indikatorer för hållbar utveckling – Eurostat (europa.eu)*. Statusen för varje mål för hållbar utveckling i ett land är sammanställningen av alla indikatorer för det specifika målet jämfört med EU-genomsnittet. En god status innebär inte att ett land är nära att uppnå ett specifikt mål för hållbar utveckling, utan indikerar att landet uppvisar bättre resultat än EU-genomsnittet. Framstegspoängen är ett absolut mått baserat på indikatorernas utveckling under de senaste fem åren. I beräkningen tas ingen hänsyn till målvärden, eftersom de flesta av EU:s politiska mål endast gäller på aggregerad EU-nivå. Beroende på tillgången till uppgifter för varje mål redovisas inte alla 17 mål för hållbar utveckling för varje land.

**Källa:** Eurostat, senaste uppdatering i början av april 2023, med undantag för indikatorerna i EU:s arbetskraftsundersökning, som publicerades den 27 april 2023. Uppgifterna avser främst 2016–2021 eller 2017–2022.

ligger Sverige inte bara under EU-genomsnittet när det gäller flera indikatorer, utan håller också på att överge målen för hållbar utveckling. Åtgärderna i den svenska återhämtnings- och resiliensplanen syftar till att påskynda den gröna omställningen i koldioxidintensiva sektorer, som transport och ekonomi.

**Sverige presterar väl när det gäller de flesta indikatorer för målen för hållbar utveckling som rör rättvisa (mål 1, 3, 4, 8 och 10), men håller samtidigt på att frångå målen om man ser till andra indikatorer (mål 5).** Sverige presterar mycket väl när det gäller indikatorerna för mål 3 ("God hälsa och välbefinnande") och har en av de högsta sysselsättningsgraderna i EU (mål 8; 80,7 % år 2021; EU-genomsnitt: 73,1 %). Det har skett en viss förbättring i fråga om mål 10 ("Minskad ojämlikhet"). Klyftan mellan EU-medborgare och medborgare från länder utanför EU i fråga om sysselsättning (29,5 % år 2021) är dock fortfarande stor i jämförelse med EU-genomsnittet (14,9 % år 2021). Andelen unga med högst grundskoleutbildning (mål 4) har ökat, från 7,4 % år 2016 till 8,4 % år 2021, men ligger fortfarande under EU-genomsnittet (9,7 % 2021). När det gäller mål 5 ("Jämställdhet") har vissa indikatorer följt en negativ trend. Sammantaget uppvisar dock Sverige fortfarande bättre resultat än EU-genomsnittet. Den svenska återhämtnings- och resiliensplanen omfattar åtgärder som syftar till att öka antalet studieplatser och erbjuda fler utbildningsmöjligheter för dem som deltar i yrkesutbildning och vuxenutbildning.

**Sverige presterar väl i fråga om de indikatorer för målen för hållbar utveckling som rör produktivitet (mål 4, 8 och 9).** De inhemska bruttoutgifterna för FoU (mål 9) ligger fortsatt på höga nivåer i Sverige och ökade mellan 2016 och 2021 (från 3,25 % till 3,35 % av BNP). Därmed ligger de klart över EU-genomsnittet (2,27 % av BNP 2021). I Sverige ligger andelen hushåll med snabb internetuppkoppling också märkbart över EU-genomsnittet (mål 9; 82,5 % år 2021; EU-genomsnitt: 70,2 %). När det gäller mål 4 ("God utbildning för alla") uppvisar Sverige goda resultat i fråga om vuxnas deltagande i lärande (34,7 % jämfört med EU-genomsnittet på 10,8 % år 2021) och andelen vuxna med åtminstone grundläggande digitala färdigheter är hög (66,5 % år 2021). I syfte att stärka de digitala färdigheterna och öka humankapitalet stöder återhämtnings- och resiliensplanen åtgärder som ska öka antalet studieplatser inom högre

yrkesutbildning och säkra resurser vid universitet och högskolor. Återhämtnings- och resiliensplanen tillhandahåller också finansiering för investeringar i bredbandsutbyggnad.

**Sverige presterar väl när det gäller de indikatorer för målen för hållbar utveckling som rör makroekonomisk stabilitet (mål 8 och 17), men håller samtidigt på att frångå målen om man ser till andra indikatorer (mål 16).** Sverige presterar väl när det gäller mål 8, och den andel av BNP som gick till investeringar ökade från 24,2 % 2016 till 25,6 % 2021 (EU-genomsnitt: 22,4 % år 2021). Materialavtrycket (24,2 ton per capita 2021) ligger dock fortfarande långt under EU-genomsnittet (13,7 ton per capita 2021). När det gäller mål 16 ("Fredliga och inkluderande samhällen") ligger Sverige över EU-genomsnittet i fråga om de flesta indikatorer, även om den övergripande utvecklingen har varit negativ. Den andel av befolkningen som uppfattar domstolsväsendets oberoende som mycket bra och ganska bra har dock ökat något – från 72 % 2017 till 74 % 2022 (EU-genomsnitt: 53 % år 2022). Återhämtnings- och resiliensplanen syftar till att bevara hållbarheten i den svenska ekonomiska modellen och bidrar därmed till den makroekonomiska stabiliteten genom reformer för att ta itu med demografiska utmaningar.

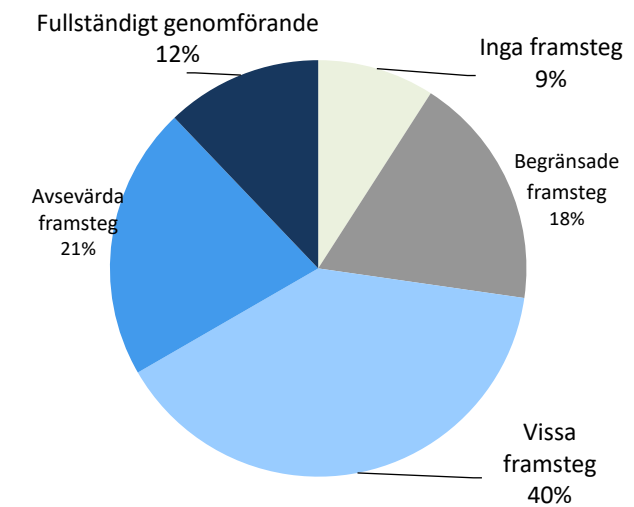
Eftersom målen för hållbar utveckling utgör en övergripande ram förklaras eller illustreras eventuella kopplingar till de aktuella målen med symboler i de övriga bilagorna.



**Kommissionen har gjort en bedömning av de landsspecifika rekommendationerna 2019–2022 <sup>(21)</sup> som Sverige fått inom ramen för den europeiska planeringsterminen.**

Rekommendationerna rör ett brett spektrum av politikområden som är kopplade till 10 av de 17 målen för hållbar utveckling (se bilagorna 1 och 3). I bedömningen beaktas de politiska åtgärder som Sverige hittills vidtagit <sup>(22)</sup> samt åtagandena i återhämtnings- och resiliensplanen <sup>(23)</sup>. I detta skede av genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen har totalt 73 % av de landsspecifika rekommendationer som är inriktade på strukturella frågor under 2019 och 2022 registrerat åtminstone "vissa framsteg", medan framstegen i 18 % av fallen var "begränsade" (se diagram A2.1). I takt med att genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen fortgår förväntas betydande framsteg göras med att ta itu med strukturella landsspecifika rekommendationer de kommande åren.

Diagram A2.1: Sveriges framsteg i fråga om de landsspecifika rekommendationerna 2019–2022 (Europeiska planeringsterminen 2023)



**Källa:** Europeiska kommissionen.

<sup>(21)</sup> De landsspecifika rekommendationerna 2022: [EUR-Lex – 32022H0901\(27\) – SV – EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

De landsspecifika rekommendationerna 2021: [EUR-Lex – 32021H0729\(28\) – SV – EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

De landsspecifika rekommendationerna 2020: [EUR-Lex – 32020H0826\(27\) – SV – EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

De landsspecifika rekommendationerna 2019: [EUR-Lex – 32019H0905\(27\) – SV – EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

<sup>(22)</sup> Inbegripet de politiska åtgärder som rapporteras i det nationella reformprogrammet samt inom ramen för rapporteringen om faciliteten för återhämtning och resiliens (rapportering två gånger per år om framsteg i fråga om genomförandet av delmål och mål samt resultaten från bedömningen av ansökan om utbetalning).

<sup>(23)</sup> Medlemsstaterna ombads att i sina återhämtnings- och resiliensplaner effektivt ta itu med samtliga eller ett betydande antal av de aktuella landsspecifika rekommendationer som rådet utfärdade 2019 och 2020. Den bedömning av landsspecifika rekommendationer som presenteras här tar hänsyn till graden av genomförande av de åtgärder som ingår i återhämtnings- och resiliensplanen och av de åtgärder som vidtagits utanför återhämtnings- och resiliensplanen vid tidpunkten för bedömningen. De åtgärder som anges i bilagan till det antagna rådets genomförandebeslut om godkännande av bedömningen av återhämtnings- och resiliensplanen och som ännu inte har antagits eller genomförts men som anses ha aviserats på ett trovärdigt sätt, i enlighet med metoden för bedömning av landsspecifika rekommendationer, motiverar "begränsade framsteg". När åtgärderna väl har genomförts kan de resultera i "vissa/avsevärda framsteg" eller "fullständigt genomförande", beroende på deras relevans.

Tabell A2.1: **Sammanfattning av de landsspecifika rekommendationerna 2019–2022**

| Sverige                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Bedömning i maj 2023*      | Åtgärder i återhämtnings- och resiliensplanen enligt rekommendationerna t.o.m. 2026 | Relevanta mål |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| <b>Rekommendation 1 2019</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Begränsade framsteg</b> |                                                                                     |               |
| Ta itu med risker kopplade till hushållens höga skuldsättning genom att stegvis begränsa avdragsrätten för utgiftsräntor på bolån eller genom att höja fastighetsskatten.                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Inga framsteg              |                                                                                     | SDG 8         |
| Stimulera investeringar i bostadsbyggandet där bristen är som störst, främst genom att ta bort strukturella hinder för byggandet.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Begränsade framsteg        | Relevanta åtgärder planerade från 2020, 2021, 2022 och 2023                         | SDG 8         |
| Effektivisera bostadsmarknaden, bland annat genom en mer flexibel hyressättning och en översyn av kapitalvinstbeskattningen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Vissa framsteg             | Relevanta åtgärder planerade från 2020, 2021, 2022 och 2023                         | SDG 8         |
| <b>Rekommendation 2 2019</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Vissa framsteg</b>      |                                                                                     |               |
| Inrikta den investeringsrelaterade ekonomiska politiken på utbildning och färdighetsutveckling                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | Vissa framsteg             | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023 och 2024                         | SDG 4, 10, 11 |
| och fortsätta att investera i hållbara transporter för att upprusta de olika trafikslagen, i synnerhet järnvägen,                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Avsevärda framsteg         | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023 och 2024                         | SDG 10, 11    |
| samt på forskning och innovation, med beaktande av regionala skillnader.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Vissa framsteg             | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023 och 2024                         | SDG 9, 10, 11 |
| <b>Rekommendation 3 2019</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Avsevärda framsteg</b>  |                                                                                     |               |
| Säkerställa en effektiv tillsyn och tillämpning av regelverket mot penningtvätt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Avsevärda framsteg         | Relevanta åtgärder planerade från 2020, 2021, 2022 och 2023                         | SDG 8, 16     |
| <b>Rekommendation 1 2020</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Avsevärda framsteg</b>  |                                                                                     |               |
| Vidta alla nödvändiga åtgärder, i enlighet med den allmänna undantagsklausulen i stabilitets- och tillväxtpakten, för att effektivt hantera covid-19-pandemin, upprätthålla ekonomin och stödja den påföljande återhämtningen. När de ekonomiska förhållandena medger det, driva en finanspolitik som syftar till att nå en återhållsam offentligfinansiell ställning på medellång sikt och säkerställa en hållbar skuldsättning, samtidigt som investeringarna ökas. | Inte längre relevant       | Inte tillämpligt                                                                    | SDG 8, 16     |
| Säkerställa hälso- och sjukvårdssystemets resiliens, inbegripet genom tillräcklig tillgång till kritiska medicinska produkter, infrastruktur och arbetskraft.                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Avsevärda framsteg         | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023 och 2024                         | SDG 3         |
| <b>Rekommendation 2 2020</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Vissa framsteg</b>      |                                                                                     |               |
| Främja innovation                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Vissa framsteg             | Relevanta åtgärder planerade från 2025                                              | SDG 9         |
| och stödja utbildning och färdighetsutveckling.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Vissa framsteg             | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023 och 2024                         | SDG 4         |
| Tidigarelägga mogna offentliga investeringsprojekt och                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Begränsade framsteg        | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023, 2024 och 2025                   | SDG 8, 16     |
| främja privata investeringar för att stödja den ekonomiska återhämtningen.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Vissa framsteg             |                                                                                     | SDG 8, 9      |
| Inrikta investeringarna på den gröna och den digitala omställningen, särskilt ren och effektiv produktion och användning av energi, högteknologiska och innovativa sektorer,                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Begränsade framsteg        | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023, 2024 och 2025                   | SDG 7, 9, 13  |
| 5G-nät                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Vissa framsteg             |                                                                                     | SDG 9         |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Fullständigt genomförande  |                                                                                     | SDG 9         |
| och hållbara transporter.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Avsevärda framsteg         | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023, 2024 och 2025                   | SDG 11        |
| <b>Rekommendation 3 2020</b>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | <b>Avsevärda framsteg</b>  |                                                                                     |               |
| Effektivisera penningtvättstillsynen och tillämpa regelverket mot penningtvätt på ett effektivt sätt.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | Avsevärda framsteg         | Relevanta åtgärder planerade från 2020 och 2023                                     | SDG 8, 16     |

(Fortsättning på nästa sida)



Tabell (fortsättning)

| Rekommendation 1 2021                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Avsevärda framsteg                                                                                                                                                                                                                  |                                                                   |               |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------|---------------|
| Under 2022 vidmakthålla en stödande finanspolitisk inriktning, inbegripet den impuls som ges genom faciliteten för återhämtning och resiliens samt upprätthålla nationellt finansierade investeringar.                                                                                                                                                                                                                               | Vissa framsteg                                                                                                                                                                                                                      | Inte tillämpligt                                                  | SDG 8, 16     |
| När de ekonomiska förhållandena så medger, bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning och säkerställa de offentliga finansernas hållbarhet,                                                                                                                                                                                                                   | Fullständigt genomförande                                                                                                                                                                                                           | Inte tillämpligt                                                  | SDG 8, 16     |
| och samtidigt öka investeringarna för att främja tillväxtpotentialen. Ägna särskild uppmärksamhet åt de offentliga finansernas sammansättning, på såväl inkomst- som utgiftssidan av budgeten, och åt budgetåtgärdernas kvalitet, för att säkerställa en hållbar och inkluderande återhämtning. Prioritera hållbara och tillväxtfrämjande investeringar, särskilt investeringar som stöder den gröna och den digitala omställningen. | Fullständigt genomförande                                                                                                                                                                                                           | Inte tillämpligt                                                  | SDG 8, 16     |
| Prioritera finanspolitiska strukturreformer som bidrar till finansieringen av politiska prioriteringar och till långsiktigt hållbara offentliga finanser, inbegripet, i förekommande fall, genom att förbättra täckningen, tillräckligheten och hållbarheten hos hälso- och sjukvårdssystem samt sociala trygghetssystem för alla.                                                                                                   | Avsevärda framsteg                                                                                                                                                                                                                  | Inte tillämpligt                                                  | SDG 8, 16     |
| Rekommendation 1 2022                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Vissa framsteg                                                                                                                                                                                                                      |                                                                   |               |
| Under 2023 säkerställa att tillväxten i de nationellt finansierade primära löpande utgifterna är i linje med en neutral inriktning på politiken, med beaktande av ett fortsatt tillfälligt och riktat stöd till de hushåll och företag som drabbas hårdast av de höjda energipriserna och till människor som flyr från Ukraina. Vara redo att anpassa de löpande utgifterna efter den föränderliga situationen.                      | Fullständigt genomförande                                                                                                                                                                                                           | Inte tillämpligt                                                  | SDG 8, 16     |
| Öka de offentliga investeringarna för den gröna och den digitala omställningen och för energitrygghet med beaktande av REPowerEU-initiativet, inbegripet med hjälp av faciliteten för återhämtning och resiliens och andra unionsmedel.                                                                                                                                                                                              | Vissa framsteg                                                                                                                                                                                                                      | Inte tillämpligt                                                  | SDG 8, 16     |
| Under perioden efter 2023 bedriva en finanspolitik som syftar till att på medellång sikt uppnå en återhållsam offentligfinansiell ställning.                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Fullständigt genomförande                                                                                                                                                                                                           | Inte tillämpligt                                                  | SDG 8, 16     |
| Minska risker kopplade till hushållens höga skuldsättning och obalanser på bostadsmarknaden genom att minska avdragen för utgiftsräntor för bolån eller genom att höja fastighetsskatten.                                                                                                                                                                                                                                            | Inga framsteg                                                                                                                                                                                                                       |                                                                   | SDG 8, 10, 12 |
| Stimulera investeringar i bostadsbyggande för att motverka de mest akuta bristerna, särskilt genom att ta bort strukturella hinder för byggandet och genom att säkerställa tillgången till byggbar mark.                                                                                                                                                                                                                             | Begränsade framsteg                                                                                                                                                                                                                 | Relevanta åtgärder planerade från 2020, 2021, 2022 och 2023       | SDG 8, 9      |
| Förbättra effektiviteten på bostadsmarknaden, bland annat genom reformer av hyresmarknaden.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Begränsade framsteg                                                                                                                                                                                                                 |                                                                   | SDG 8         |
| Rekommendation 2 2022                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                   |               |
| Fortsätta genomförandet av sin återhämtnings- och resiliensplan, i enlighet med de delmål och mål som angavs i rådets genomförandebeslut av den 4 maj 2022.                                                                                                                                                                                                                                                                          | Genomförandet av planen övervakas genom bedömningar av ansökningar om utbetalningar inom ramen för planen, och rapporter offentliggörs två gånger per år om uppnåendet av delmål och mål. Detta ska återspeglas i landsrapporterna. |                                                                   |               |
| Snabbt avsluta förhandlingarna med kommissionen om de sammanhållningspolitiska programdokumenten för 2021–2027 i syfte att påbörja genomförandet av dem.                                                                                                                                                                                                                                                                             | Framstegen avseende de sammanhållningspolitiska programdokumenten övervakas inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik.                                                                                                             |                                                                   |               |
| Rekommendation 3 2022                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Begränsade framsteg                                                                                                                                                                                                                 |                                                                   |               |
| Minska påverkan från elevers socioekonomiska bakgrund och migrantbakgrund på deras utbildningsresultat genom att ge lika möjligheter till tillgång till skolor och genom att åtgärda bristen på kvalificerade lärare.                                                                                                                                                                                                                | Begränsade framsteg                                                                                                                                                                                                                 | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023 och 2024       | SDG 4, 8, 10  |
| Utveckla mindre gynnade gruppers färdigheter, inbegripet personer med migrantbakgrund, genom att anpassa resurser och metoder efter deras behov och på så sätt bidra till deras integration på arbetsmarknaden.                                                                                                                                                                                                                      | Vissa framsteg                                                                                                                                                                                                                      | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023 och 2024       | SDG 4, 8, 10  |
| Rekommendation 4 2022                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Begränsade framsteg                                                                                                                                                                                                                 |                                                                   |               |
| Minska det totala beroendet av fossila bränslen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | Vissa framsteg                                                                                                                                                                                                                      |                                                                   | SDG 7, 9, 13  |
| Påskynda användningen av förnybar energi och öka kompletterande investeringar i nätninfrastruktur, stärka de inre näten inom landet för att säkerställa tillräcklig nätkapacitet.                                                                                                                                                                                                                                                    | Vissa framsteg                                                                                                                                                                                                                      | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023, 2024 och 2025 | SDG 7, 9, 13  |
| Förbättra energieffektivitet                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Vissa framsteg                                                                                                                                                                                                                      | Relevanta åtgärder planerade från 2021, 2022, 2023 och 2025       | SDG 7         |
| Ytterligare förenkla tillståndsförfarandena avseende projekt för förnybar energi.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Inga framsteg                                                                                                                                                                                                                       |                                                                   | SDG 7, 9, 13  |

**Anmärkning:**

\* Se fotnot <sup>(23)</sup>.

\*\* De åtgärder i återhämtnings- och resiliensplanen som ingår i denna tabell bidrar till genomförandet av de landsspecifika rekommendationerna. Det krävs dock ytterligare åtgärder vid sidan av återhämtnings- och resiliensplanen för att fullt ut genomföra de landsspecifika rekommendationerna och ta itu med de underliggande utmaningarna. Åtgärder som uppges "genomföras" är endast de som ingår i de betalningsansökningar till faciliteten för återhämtning och resiliens som lämnats in och godkänts av Europeiska kommissionen.

**Källa:** Europeiska kommissionen.



**Faciliteten för återhämtning och resiliens är grundpelaren i EU:s insatser för att stödja återhämtningen från covid-19-pandemin, påskynda den gröna och den digitala omställningen och stärka resiliensen inför framtida kriser. Faciliteten för återhämtning och resiliens bidrar också till genomförandet av målen för hållbar utveckling och är ett stöd för att ta itu med de landsspecifika rekommendationerna (se bilaga 4).** Sverige lämnade in sin aktuella återhämtnings- och resiliensplan den 28 maj 2021. Kommissionens positiva bedömning den 28 mars 2022 och rådets godkännande den 4 maj 2022 banade väg för utbetalning av 3,3 miljarder euro i bidrag via faciliteten för återhämtning och resiliens under perioden 2021–2026.

Tabell A3.1: **De viktigaste inslagen i Sveriges återhämtnings- och resiliensplan**

|                                      | Aktuell plan                                          |
|--------------------------------------|-------------------------------------------------------|
| Tillämpningsområde                   | Ursprunglig plan                                      |
| Rådets genomförandebeslut antogs den | 4 maj 2022                                            |
| Total tilldelning                    | 3,3 miljarder euro i bidrag<br>(0,6 % av<br>BNP 2021) |
| Investeringar och reformer           | 12 investeringar och 15 reformer                      |
| Totalt antal delmål och mål          | 56                                                    |

**Källa:** Europeiska kommissionen.

**Sedan förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens trädde i kraft och de nationella återhämtnings- och resiliensplanerna bedömdes har den geopolitiska och ekonomiska utvecklingen orsakat betydande störningar i hela EU.** För att på ett ändamålsenligt sätt ta itu med dessa störningar får medlemsstaterna enligt den (justerade) förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens ändra sina återhämtnings- och resiliensplaner av en rad olika skäl. I enlighet med artikel 11.2 i förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens uppdaterades dessutom det högsta ekonomiska bidraget för Sverige den 30 juni 2022 till ett bidragsbelopp på 3,18 miljarder euro. Vid tidpunkten för offentliggörandet av denna rapport

hade Sverige inte lämnat in någon begäran om ändring av återhämtnings- och resiliensplanen.

#### **Hittills har inga medel betalats ut till Sverige via faciliteten för återhämtning och resiliens.**

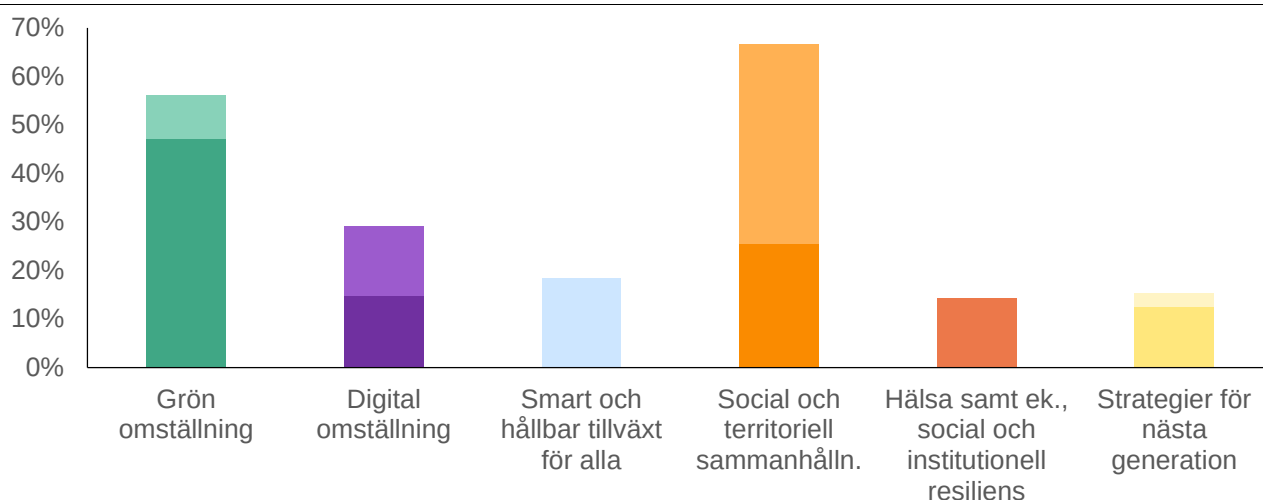
Sverige har inte lämnat in någon begäran till kommissionen om utbetalning av motsvarande 13 % av det finansiella anslaget. Sverige har ännu inte lämnat in den första ansökan om utbetalning.

#### **Sveriges framsteg i genomförandet av sin plan redovisas i resultattavlan för återhämtning och resiliens** <sup>(24)</sup>.

Resultattavlan ger även en översikt över genomförandet av faciliteten i sin helhet på ett öppet sätt. Diagrammen nedan visar det aktuella läget när det gäller de delmål och mål som Sverige ska uppnå och som bedöms ha uppfyllts på ett tillfredsställande sätt av kommissionen.

<sup>(24)</sup> [https://ec.europa.eu/economy\\_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country\\_overview.html](https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html).

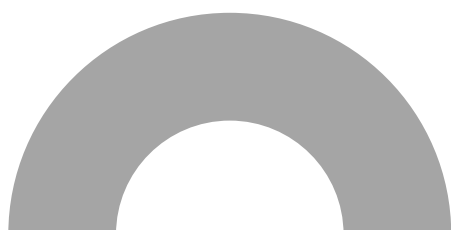
Diagram A3.1: **Andel av medel från faciliteten för återhämtning och resiliens som bidrar till respektive politisk pelare**



**Anmärkning:** Varje enskild åtgärd bidrar till två av de sex pelarna. Det sammanlagda bidraget till alla pelare som visas uppgår därför till 200 procent av de beräknade kostnaderna i planen. Den nedre delen visar beloppet för den primära pelaren och den övre delen beloppet för den sekundära pelaren.

**Källa:** Resultattavlan för faciliteten för återhämtning och resiliens: [https://ec.europa.eu/economy\\_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country\\_overview.html](https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html).

Diagram A3.2: **Totala bidrag som betalats ut inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens**

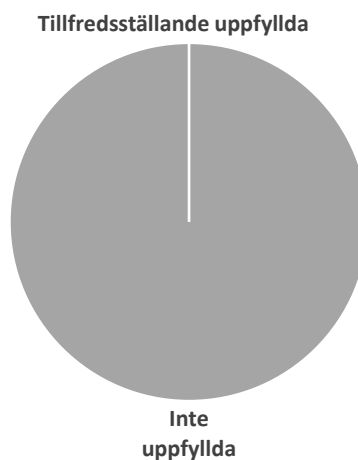


0 miljarder euro

Anmärkning: Detta diagram visar de bidragsbelopp som hittills betalats ut inom ramen för faciliteten för återhämtning och resiliens. Bidrag är icke återbetalningspliktiga ekonomiska bidrag. Det totala bidragsbelopp som beviljas varje medlemsstat fastställs genom en fördelningsnyckel och den totala uppskattade kostnaden för respektive återhämtnings- och resiliensplan.

**Källa:** Resultattavlan för faciliteten för återhämtning och resiliens: [https://ec.europa.eu/economy\\_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country\\_overview.html](https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html).

Diagram A3.3: **Uppfyllelse av delmål och mål**



Detta diagram visar andelen delmål och mål som uppnåtts på ett tillfredsställande sätt. Ett delmål eller mål har uppnåtts på ett tillfredsställande sätt när en medlemsstat har lämnat bevis till kommissionen för att den har uppnått delmålet eller målet och kommissionen har gjort en positiv bedömning i ett genomförandebeslut.

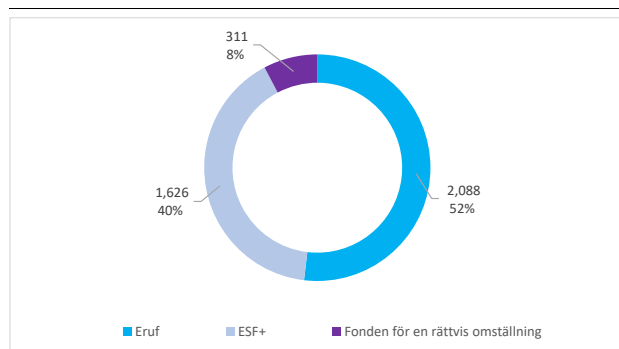
**Källa:** Resultattavlan för faciliteten för återhämtning och resiliens: [https://ec.europa.eu/economy\\_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country\\_overview.html](https://ec.europa.eu/economy_finance/recovery-and-resilience-scoreboard/country_overview.html).



## EU:s budget på över 1,2 biljoner euro för 2021–2027 är inriktad på att genomföra EU:s huvudprioriteringar.

De sammanhållningspolitiska investeringarna uppgår till 392 miljarder euro i hela EU och står för nästan en tredjedel av EU:s totala budget, vilket inbegriper omkring 48 miljarder euro som investeras i enlighet med REPowerEU-målen.

Diagram A4.1: De sammanhållningspolitiska fonderna 2021–2027 i Sverige: budget per fond



(1) miljoner euro i löpande priser, procent av totalbeloppet (totalbeloppet inkluderar EU-finansiering och nationell samfinansiering).

**Källa:** Europeiska kommissionen, öppna data för sammanhållningspolitiken.

**Under 2021–2027 kommer de sammanhållningspolitiska fonderna <sup>(25)</sup> att investera 1,1 miljarder euro i den gröna omställningen och 194 miljoner euro i den digitala omställningen i Sverige som en del av landets totala anslag på 4 miljarder euro.**

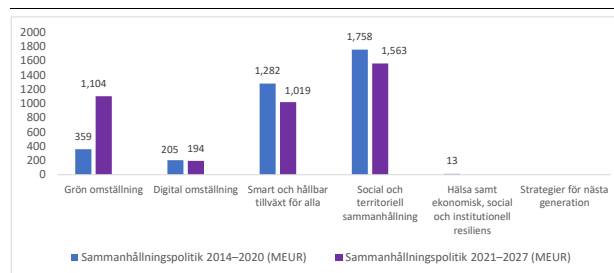
Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf) kommer i synnerhet att bidra till ett mer konkurrenskraftigt och smartare Sverige – något som kommer att främja digitalisering, forskning och innovation för enskilda, 23 500 företag, organisationer och myndigheter. Fonden kommer att bidra till att öka små och medelstora företags investeringar i FoU, främja framtagandet av nya produkter, processer och affärsmodeller och skapa nya testbäddar och innovationsmiljöer nära marknaden. 450 företag kommer att få stöd för att bli mer energieffektiva och minska sina koldioxidutsläpp med 2,49 ton koldioxidekvivalenter per år. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt att övervaka utsläppsminskningarna, vilket är en prioritering

under 2021–2027. Fonden för en rättvis omställning kommer att bidra till omvandlingen av stål-, mineral- och metallindustrin och riktas in på anläggningar inom utsläppshandelssystemet som har höga utsläpp, så att koldioxidutsläppen kan minska avsevärt. Dessa insatser kommer att bidra till en minskning motsvarande 2 790 000 ton koldioxidekvivalenter per år på regional, nationell och, i förlängningen, global nivå. Inom ramen för Europeiska socialfonden+ (ESF+) anslår Sverige mer än 350 miljoner euro till social inkludering, varav 10,6 miljoner euro ska gå till att bekämpa barnfattigdom. Investeringarna kommer till exempel att stödja skolor i områden med socioekonomiska utmaningar med åtgärder som läxhjälp, fritidsaktiviteter och språkstöd. Dessa åtgärder förväntas bidra till att försvaga kopplingen mellan elevernas socioekonomiska bakgrund och läranderesultat.

## Av de investeringar som nämns ovan kommer 169 miljoner euro att investeras i enlighet med REPowerEU-målen.

Detta tillkommer utöver de 172 miljoner euro som avsatts för REPowerEU i budgeten för 2014–2020. 51 miljoner euro (2021–2027) och 169 miljoner euro (2014–2020) går till ökad energieffektivitet, 54 miljoner euro (2021–2027) och 3 miljoner euro (2014–2020) till förnybar energi och koldioxidsnål Fol och 64 miljoner euro (2021–2027) till smarta energisystem.

Diagram A4.2: Synergier mellan de sammanhållningspolitiska fonderna och de sex pelarna i faciliteten för återhämtning och resiliens i Sverige



(1) miljoner euro i löpande priser (totalt belopp, inklusive EU-finansiering och nationell samfinansiering).

**Källa:** Europeiska kommissionen.

**Under perioden 2014–2020 anslags 2,1 miljarder euro till Sverige via de sammanhållningspolitiska fonderna <sup>(26)</sup>, som**

<sup>(25)</sup> Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf), Europeiska socialfonden+ (ESF+), Fonden för en rättvis omställning (FRO), bortsett från Interregprogram. Det totala beloppet omfattar nationella bidrag och EU-bidrag. Källa: [Öppna data för sammanhållningspolitiken](#).

<sup>(26)</sup> De sammanhållningspolitiska fonderna omfattar Eruf, ESF och sysselsättningsinitiativet för unga. ETS-programmen ingår inte här. I enlighet med n+3-regeln måste de medel som anslagits för 2014–2020 ha använts 2023. React-EU

utnyttjades till 68 % <sup>(27)</sup>. Om man räknar med den nationella finansieringen uppgår de totala investeringarna till 3,8 miljarder euro, vilket motsvarar cirka 0,1 % av BNP för perioden 2014–2020.

**Sverige fortsätter att dra nytta av sammanhållningspolitikens flexibilitet för att stödja den ekonomiska återhämtningen, öka konvergensen och ge viktigt stöd till regioner i efterdyningarna av covid-19-pandemin.**

Genom återhämtningsstödet för sammanhållning och till Europas regioner (React-EU) <sup>(28)</sup> inom ramen för Next Generation EU får Sverige 366 miljoner euro utöver det sammanhållningspolitiska anslaget för 2014–2020. Tack vare React-EU främjades en hållbar omställning inom de svenska företag som drabbats hårdast av covid-19-krisen, bland annat inom turism och besöksnäring. Åtgärderna rörde digital omställning, övergången till en grön och koldioxidsnål ekonomi, ökad resurseffektivitet samt arbetsmarknadsutbildning, vägledning och kompetensutveckling. Preliminärt anslogs också 137 miljoner euro till Sverige via brexitjusteringsreserven <sup>(29)</sup>. Tack vare initiativet Safe (*Supporting Affordable Energy*) kan Sverige också utnyttja de sammanhållningspolitiska medlen för perioden 2014–2020 för att stödja utsatta hushåll, jobb och företag som drabbas särskilt av de höga energipriserna.

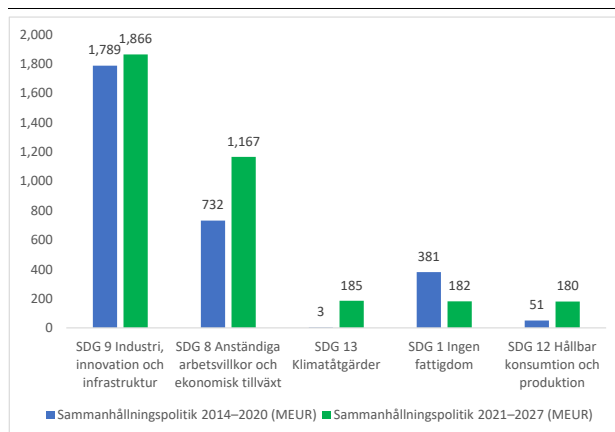
ingår i alla siffror. Totalbeloppet inkluderar EU-finansiering och nationell samfinansiering. Källa: [Öppna data för sammanhållningspolitiken](#).

<sup>(27)</sup> EU-utbetalningar inom sammanhållningspolitiken 2014–2020 per medlemsstat uppdateras dagligen på plattformen för [öppna data för sammanhållningspolitiken](#).

<sup>(28)</sup> Anslagen inom ramen för React-EU finns på plattformen för [öppna data för sammanhållningspolitiken](#).

<sup>(29)</sup> Sverige kommer att överföra 66 miljoner euro från reserven till REPowerEU. Denna överföring räknas inte med i de angivna beloppen.

Diagram A4.3: **Sammanhållningspolitikens bidrag till målen för hållbar utveckling 2014–2020 och 2021–2027 i Sverige**



(1) De fem största bidragen till målen för hållbar utveckling i miljoner euro i löpande priser

**Källa:** Europeiska kommissionen.

**Under både 2014–2020 och 2021–2027 har de sammanhållningspolitiska fonderna avsevärt bidragit till målen för hållbar utveckling.** Fonderna stöder 9 av de 17 målen för hållbar utveckling, särskilt mål 8 "Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt" och mål 9 "Hållbar industri, innovationer och infrastruktur".

**Sverige får betydande stöd från andra EU-fonder.** Under 2014–2022 anslogs 8,4 miljarder euro via den gemensamma jordbrukspolitiken, som kommer att ge Sverige ett fortsatt stöd på 4,5 miljarder euro under 2023–2027. De två fonderna inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken (Europeiska garantifonden för jordbruket och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling) bidrar till den europeiska gröna given och samtidigt till att säkra livsmedelstryggheten på lång sikt. De främjar social, miljömässig och ekonomisk hållbarhet och innovation inom jordbruket och på landsbygden, i samordning med andra EU-fonder. Europeiska havs- och fiskerifonden anslog 120 miljoner euro till Sverige under 2014–2020 och Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden anslår 116 miljoner euro under 2021–2027.

**Sverige drar också nytta av andra EU-program,** särskilt Fonden för ett sammanlänkat Europa, som inom ramen för FSE 2 (2021–2027) hittills har anslagit 136,3 miljoner euro till nio särskilda projekt som rör strategiska transportnät. Vidare har Horisont Europa hittills anslagit mer än 365 miljoner euro till svensk forskning och innovation, utöver de 2,3 miljarder euro som

öronmärkts inom ramen för det tidigare programmet (Horisont 2020). Genom lånefaciliteten för den offentliga sektorn, som inrättats inom ramen för mekanismen för en rättvis omställning, ställs 12 miljoner euro i bidragsstöd från kommissionen till förfogande för projekt i Sverige under perioden 2021-2027, vilket kommer att kombineras med lån från EIB till stöd för offentliga organs investeringar i regioner som får stöd för en rättvis omställning.

**Genom instrumentet för tekniskt stöd får Sverige hjälp att utforma och genomföra tillväxtfrämjande reformer, bland annat de som anges i återhämtnings- och resiliensplanen.** Sverige har fått betydande stöd sedan 2018. Som exempel <sup>(30)</sup> kan nämnas det stöd som gått till att utveckla en strategi och åtgärder för att förbättra samordningen, framsyntheten och beredskapen inför kriser som covid-19 samt till att bygga upp kapaciteten för hållbar grön utveckling i de glesbefolkade områdena i landets norra delar.

---

<sup>(30)</sup> Faktablad om reformstöd finns [här](#).





## Denna bilaga ger en bild av Sveriges relativa resilienskapacitet och sårbarheter med hjälp av kommissionens resultattavla för resiliens

(<sup>31</sup>). Resultattavlan för resiliens omfattar 124 kvantitativa indikatorer och anger i stora drag medlemsstaternas förmåga att göra framsteg inom fyra sammanlänkade dimensioner: den sociala och ekonomiska, den gröna, den digitala och den geopolitiska dimensionen. Indikatorerna visar på sårbarheter (<sup>32</sup>) och kapacitet (<sup>33</sup>) som kan komma att få allt större betydelse – både för att klara av pågående omställningar och hantera eventuella framtida kriser. Resultattavlan för resiliens bidrar i detta syfte till att identifiera områden där det krävs ytterligare insatser för att bygga upp starkare och mer resilienta ekonomier och samhällen. De sammanfattas i tabell A5.1 som syntetiska resiliensindex som ger en bild av den övergripande situationen i Sverige i fråga om var och en av de fyra dimensionerna och de tillhörande områdena jämfört med EU-27 (<sup>34</sup>).

**Enligt den uppsättning resiliensindikatorer som ingår i resultattavlan för resiliens ligger Sverige generellt sett på en lägre sårbarhetsnivå jämfört med EU-genomsnittet.** Sverige ligger på en medelhög sårbarhetsnivå inom den geopolitiska dimensionen och på medellåg nivå inom den sociala och ekonomiska, den gröna och den digitala dimensionen av resultattavlan för resiliens. Man uppvisar dock en högre sårbarhetsnivå än EU-genomsnittet på områdena "hållbar resursanvändning", "cybersäkerhet" och "råvaru- och energiförsörjning". Sverige ligger på en relativt låg sårbarhetsnivå på samtliga områden inom den sociala och ekonomiska dimensionen samt på områdena "begränsning av och anpassning till

klimatförändringar", "ekosystem, biologisk mångfald, hållbart jordbruk" och digitalisering av privat och offentligt utrymme.

**Sverige ligger på en högre kapacitetsnivå jämfört med EU-genomsnittet i fråga om samtliga indikatorer i resultattavlan för resiliens.** Sverige har medelhög resilienskapacitet inom den geopolitiska dimensionen, medelhög kapacitet inom den gröna dimensionen och hög kapacitet inom den sociala och ekonomiska och den digitala dimensionen. Sverige har framför allt högre kapacitet än EU-genomsnittet på områdena "ojämlikhet och omställningarnas sociala konsekvenser", "begränsning av och anpassning till klimatförändringar" och digitalisering av privat och offentligt utrymme. Det finns utrymme att förbättra kapaciteten jämfört med EU när det gäller "råvaru- och energiförsörjning".

Tabell A5.1: Resiliensindex som sammanfattar situationen inom de olika dimensionerna och områdena enligt resultattavlan för resiliens

| Dimension/område                                                             | Sårbarheter |       | Kapacitet |       |
|------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------|-----------|-------|
|                                                                              | SE          | EU-27 | SE        | EU-27 |
| <b>Social och ekonomisk</b>                                                  |             |       |           |       |
| Ojämlikhet och sociala verkningar till följd av hälsa, utbildning och arbete |             |       |           |       |
| Ekonomisk stabilitet och hållbarhet                                          |             |       |           |       |
| <b>Grön</b>                                                                  |             |       |           |       |
| Begränsning av klimatförändringar och klimatanpassning                       |             |       |           |       |
| Hållbar användning av resurser                                               |             |       |           |       |
| Ekosystem, biologisk mångfald, hållbart jordbruk                             |             |       |           |       |
| <b>Digital</b>                                                               |             |       |           |       |
| Digital, privatpersoner                                                      |             |       |           |       |
| Digital, industrin                                                           |             |       |           |       |
| Digital, offentlig sektor                                                    |             |       |           |       |
| Cybersäkerhet                                                                |             |       |           |       |
| <b>Geopolitisk</b>                                                           |             |       |           |       |
| Råvaru- och energiförsörjning                                                |             |       |           |       |
| Värdekedjor och handel                                                       |             |       |           |       |
| Finansiell globalisering                                                     |             |       |           |       |
| Trygghet och demografi                                                       |             |       |           |       |

**Sårbarhetsindex**

Hög  
Medelhög  
Medel  
Medellåg  
Låg  
Ej tillgänglig

**Kapacitetsindex**

Hög  
Medelhög  
Medel  
Medellåg  
Låg  
Ej tillgänglig

(<sup>31</sup>) Närmare uppgifter finns i [https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards\\_sv](https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategic-foresight/2020-strategic-foresight-report/resilience-dashboards_sv) och i den strategiska framsynsrapporten 2020, COM(2020) 493 final.

(<sup>32</sup>) Sårbarheter beskriver faktorer som kan förvärra de negativa effekterna av kriser och omställningar, eller hinder som kan försvåra uppnåendet av långsiktiga strategiska mål.

(<sup>33</sup>) Kapacitet avser möjliggörande faktorer eller förmåga att ta itu med kriser och strukturella förändringar och att hantera omställningarna.

(<sup>34</sup>) Denna bilaga är kopplad till bilaga 1 om målen för hållbar utveckling, bilaga 6 om den gröna given, bilaga 8 om en rättvis omställning till klimatneutralitet, bilaga 9 om resursproduktivitet, resurseffektivitet och cirkularitet, bilaga 10 om den digitala omställningen och bilaga 14 om den europeiska pelaren för sociala rättigheter.

(1) Uppgifterna avser 2021 och EU-27 avser värdet för EU som helhet. De uppgifter som ligger till grund för sårbarheter i EU-27 på området "värdekedjor och handel" är inte tillgängliga eftersom de omfattar mått på partnerkoncentration som inte är jämförbara med medlemsstaternas nivåvärden.

**Källa:** JRC:s resultattavlor för resiliens – Europeiska kommissionen.

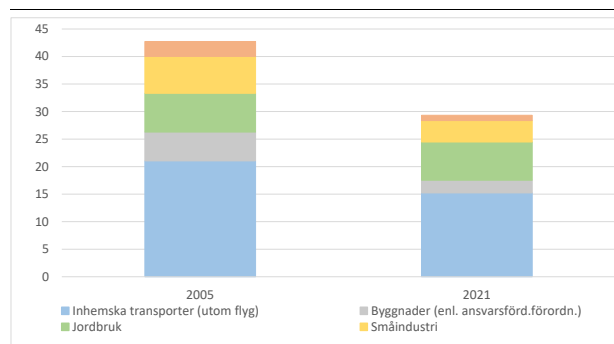
**I Sverige kräver den gröna omställningen fortsatta insatser på flera områden – man behöver bland annat öka användningen av förnybar energi, vidta åtgärder för ökad energieffektivitet och stärka kolsänkorna inom markanvändningssektorn.**

Genomförandet av den europeiska gröna given pågår i Sverige, och i denna bilaga ges en översiktsbild av de viktigaste områdena <sup>(35)</sup>.

**Sverige har ännu inte fastställt alla de klimatpolitiska åtgärder som krävs för att man ska kunna nå sitt klimatmål för 2030 inom de sektorer som omfattas av systemet med ansvarsfördelning <sup>(36)</sup>.** Uppgifter för 2021 om Sveriges växthusgasutsläpp inom dessa sektorer väntas visa att landet genererat lägre utsläpp än de årliga utsläppstilldelningarna <sup>(37)</sup>. Den nuvarande politiken i Sverige beräknas minska utsläppen med 39 % jämfört med 2005 års nivåer fram till 2030. Detta är dock inte tillräckligt ens för att nå målet för ansvarsfördelning innan det höjdes för att nå EU:s mål på 55 %, och än mindre Sveriges nya mål att minska utsläppen med 50 % <sup>(38)</sup>. Sverige har i sin återhämtnings- och

resiliensplan anslagit 44,4 % av bidragen från faciliteten för återhämtning och resiliens till viktiga reformer och investeringar som ska bidra till att uppnå klimatmålen <sup>(39)</sup>. I det klimatpolitiska ramverket från 2017 planerar Sverige att uppnå nettonollutsläpp av växthusgaser senast 2045 och därefter negativa utsläpp. Växthusgasutsläppen från inrikes transporter (utom flygningar) bör minska med minst 70 % senast år 2030 jämfört med 2010, och utsläppen i de sektorer i Sverige som omfattas av systemet med ansvarsfördelning bör minska med minst 63 % jämfört med 1990 års nivåer <sup>(40)</sup>.

Diagram A6.1: Tema – växthusgasutsläpp från sektorer med ansvarsfördelning i miljoner ton koldioxidekvivalenter, 2005–2021



Källa: Europeiska miljöbyrån.

**Sverige står inför en potentiellt stor utmaning när det gäller att öka kolsänkorna inom landets markanvändningssektor, då koldioxidupptaget har minskat över tid.** Sverige är en av de EU-medlemsstater som uppnår störst nettoupptag av koldioxid i sektorn för markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF). Sveriges nettoupptag i markanvändningssektorn uppgick till 39 099 kiloton koldioxidekvivalenter i genomsnitt under 2017–2021, men upptagen har minskat över tid. I enlighet med den reviderade LULUCF-förordningen kommer Sverige att behöva uppnå ett totalt nettoupptag som är knappt 4 miljoner ton högre år

<sup>(35)</sup> Översikten i denna bilaga kompletteras av informationen i bilaga 7 om energitrygghet och överkomliga energipriser, bilaga 8 om en rättvis omställning till klimatneutralitet och miljömässig hållbarhet, bilaga 9 om resursproduktivitet, resurseffektivitet och cirkularitet, bilaga 11 om innovation och bilaga 19 om beskattning.

<sup>(36)</sup> Medlemsstaternas mål för växthusgasutsläpp för 2030 (*mål för ansvarsfördelning*) höjdes genom förordning (EU) 2023/857 (förordningen om ansvarsfördelning) om ändring av förordning (EU) 2018/842, varigenom åtgärderna i de berörda sektorerna anpassades till målet att uppnå minskningar av växthusgasutsläppen i hela ekonomin på EU-nivå med minst 55 % jämfört med 1990 års nivåer. I förordningen fastställs nationella mål för sektorer som inte omfattas av EU:s nuvarande utsläppshandelssystem, i synnerhet för byggnader (uppvärmning och kylning), vägtransporter, jordbruk, avfall och småindustri. Utsläpp som omfattas av EU:s utsläppshandelssystem och förordningen om ansvarsfördelning kompletteras med nettoupptag inom markanvändningssektorn, som regleras i förordning (EU) 2018/841 (förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk), ändrad genom förordning (EU) 2023/839.

<sup>(37)</sup> Sveriges årliga utsläppstilldelningar för 2021 var cirka 31,2 miljoner ton koldioxidekvivalenter och de ungefärliga utsläppen för 2021 uppgick till 29,3 miljoner ton (se Europeiska kommissionen, *Accelerating the transition to climate neutrality for Europe's security and prosperity: EU Climate Action Progress Report 2022*, SWD(2022)343).

<sup>(38)</sup> Se informationen om avståndet till det klimatpolitiska målet för 2030 i tabell A6.1. Befintliga och kompletterande åtgärder per den 15 mars 2021.

<sup>(39)</sup> Hit hör i synnerhet investeringar i innovativ teknik som ska minska växthusgasutsläppen från industriprocesser (Industriklivet), investeringar i minskade växthusgasutsläpp genom åtgärder på lokal och regional nivå (Klimatklivet) samt investeringar i energieffektivitet i bostäder, järnvägar samt skogs- och naturskydd.

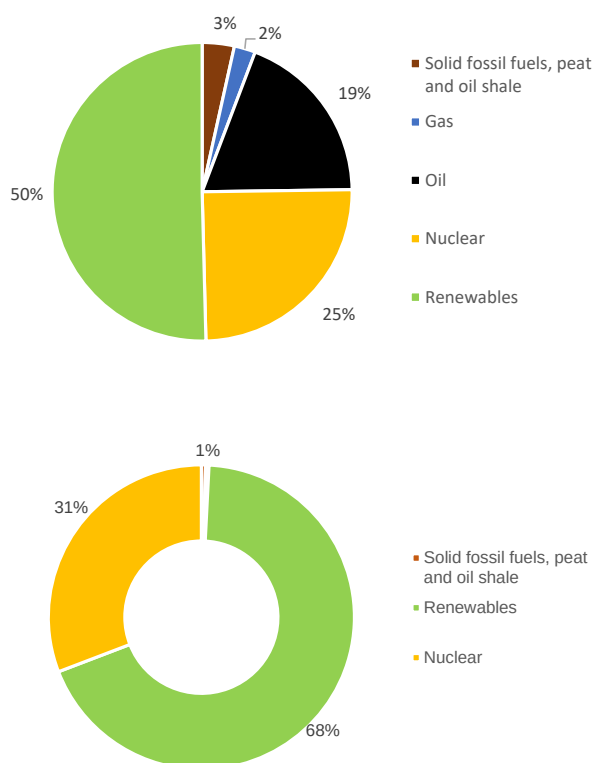
<sup>(40)</sup> Enligt [Sveriges klimatpolitiska ramverk, 2017](#). Det nationella målet för sektorer som inte omfattas av EU:s utsläppshandelssystem motsvarar en minskning av växthusgasutsläppen med omkring 51 % till 2030 jämfört med 2005.





2030 jämfört med den genomsnittliga nivån under referensperioden 2016–2018 (se tabell A6.1) <sup>(41)</sup>. Utsläppen från dränerade torvmarker är relativt höga, och återvätningen av dessa marker från jordbruksmark bedöms ha en hög potential för koldioxidupptag.

Diagram A6.2: **Energimix (överst) och elmix (underst), 2021**



Energimixen baseras på den inhemska bruttoförbrukningen och omfattar inte värme och elektricitet. Andelen förnybara energikällor omfattar biobränslen och icke-förnybart avfall.

**Källa:** Eurostat.

**År 2021 stod förnybar energi fortfarande för huvuddelen av Sveriges energimix, trots att produktionen minskade. Detta ledde till att andelen kärnkraft ökade.** År 2021 stod förnybar energi för 50 % av Sveriges energimix, följt av kärnkraft (25 %) och olja (19 %). Återstoden av energin kom från kol (3 %) och naturgas (2 %). Sveriges elmix består av 68 % förnybar energi, varav den huvudsakliga källan är vattenkraft (43 %), följt av vindkraft (16 %) förnybara bränslen (8 %) och solenergi (1 %). Kärnkraften stod för 31 % av elmixen.

<sup>(41)</sup> Detta värde är vägledande och kommer att uppdateras 2025 (i enlighet med förordning (EU) 2023/839).

**I Sverige har kapaciteten för förnybar energi ökat stadigt i flera år, särskilt under de två senaste åren.** Sveriges mål i den nationella energi- och klimatplanen att 65 % av den slutliga energianvändningen (brutto) ska täckas av energi från förnybara energikällor senast 2030 ansågs vara ett tillräckligt långtgående mål. Sverige kommer att behöva öka sitt mål för förnybar energi i den uppdaterade nationella energi- och klimatplanen för att återspegla EU:s mer långtgående klimat- och energimål i 55 %-paketet och REPowerEU-planen. I planen ingår för närvarande målet att 100 % av elen ska komma från förnybara energikällor senast 2040 <sup>(42)</sup>. Mellan 2020 och 2022 mer än fördubblade Sverige den installerade solcellskapaciteten – från 1,1 GW till 2,6 GW. Vindkraftskapaciteten ökade också snabbt, från 10 GW 2020 till 14,5 GW 2022. Den totala kapaciteten för vattenkraft har varit stabil i Sverige de senaste tio åren, och legat på 16,4 GW. Sverige stöder programmen Klimatklivet och Industriklivet inom ramen för sin återhämtnings- och resiliensplan. Dessa program är subventionssystem för lokala och regionala klimatinvesteringar och industriprocesser som i synnerhet syftar till att finansiera omställningen till förnybar energi för uppvärmning inom industri och jordbruk, produktionen av biogas och biobränslen, hållbara transporter och utfasningen av fossila bränslen inom industrin.

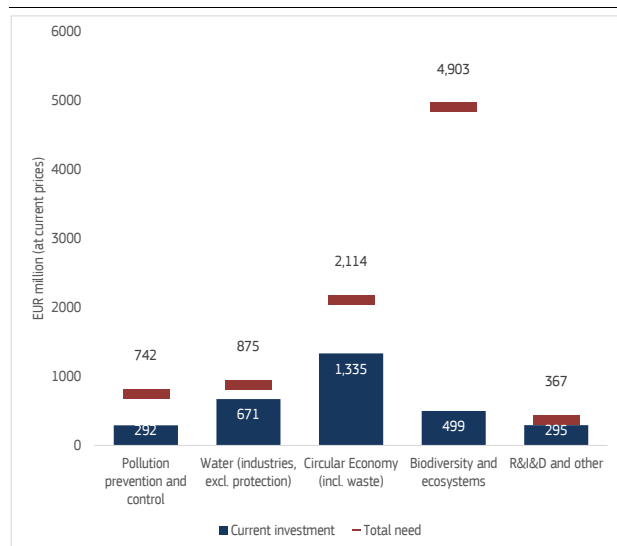
**Det är avgörande att Sverige ökar energieffektiviteten och på så sätt minskar energianvändningen. Det skulle bidra avsevärt till att minska energikostnaderna för både konsumenter och företag.** I kommissionens bedömning från 2020 ansågs Sveriges mål för primärenergianvändning och slutlig energianvändning i den nationella energi- och klimatplanen ha en blygsam ambitionsnivå. Mot bakgrund av energianvändningens utveckling under 2018–2021 förväntas Sverige kunna uppnå sitt mål för 2030 för såväl primärenergianvändning som slutlig energianvändning enligt den nationella energi- och klimatplanen <sup>(43)</sup>. I den nationella energi- och klimatplanen fastställs målet att landets energianvändning 2030 ska vara 50 % effektivare

<sup>(42)</sup> Den nya regeringen har övergått från ett mål om "100 % förnybar energi" till "100 % fossilfri energi".

<sup>(43)</sup> Efter att förhandlingarna om det omarbetade energieffektivitetsdirektivet har slutförts väntas ambitionsnivån öka vad gäller både EU:s mål och de nationella målen samt de nationella energieffektivitetsåtgärderna för att uppnå dessa mål.

än 2005. Detta mål uttrycks som förhållandet mellan primärenergianvändningen och BNP. Trots att Sverige minskade sin primärenergianvändning från 47,3 Mtoe 2018 till 41,3 Mtoe 2020 ökade den återigen till 43,8 Mtoe 2021. Sverige måste intensifiera åtgärderna för att uppnå det nationella energieffektivitetsmålet för 2030, givet att man inte kommer att uppnå målet om trenden för primärenergianvändning och slutlig energianvändning mellan 2005 och 2021 håller i sig. Den nationella energi- och klimatplanen är främst inriktad på byggnads-, transport- och industrisektorerna och det saknas kvantifierade belägg för att Sverige kommer att kunna uppnå de övergripande energieffektivitetsmålen genom att enbart vidta åtgärder inom dessa sektorer.

Diagram A6.3: **Tema – Miljöinvesteringsbehov och nuvarande investeringar, per år 2014–2020**



**Källa:** Europeiska kommissionen.

**Sverige skulle gynnas av att investera mer i miljöskydd, skydd av biologisk mångfald och förbättrad avfallshantering och vattenförvaltning** <sup>(44)</sup>. Mellan 2014 och 2020 uppskattades miljöinvesteringsbehovet till minst 9 miljarder euro, medan investeringarna uppgick till omkring 3,1 miljarder euro. Detta ledde till ett investeringsgap på minst 5,9 miljarder euro per år (se diagram A6.3) <sup>(45)</sup>. Investeringsgapet är särskilt stort i fråga om investeringar i biologisk mångfald

<sup>(44)</sup> Miljömålen omfattar förebyggande och begränsning av miljöföroreningar, vattenförvaltning och industri, cirkulär ekonomi och avfall, biologisk mångfald och ekosystem (EU-kommissionen, *Granskning av genomförandet av miljöpolitiken 2022 Landsrapport – Sverige*).

<sup>(45)</sup> Om hänsyn också tas till de uppskattade behoven enbart på EU-nivå (t.ex. vattenskydd, högre cirkularitet, strategi för biologisk mångfald).

och skydd av ekosystem. I Sverige omfattar EU:s Natura 2000-nätverk 12 % av marken <sup>(46)</sup>. Sverige har ännu inte slutfört utseendet av nätverket av särskilda skyddsområden till havs, och utmaningar kvarstår när det gäller vattenförvaltningen. Övergödningen av inlandsvatten och marina vatten medför särskilda utmaningar. Det finns ett behov av att utveckla infrastruktur för avfallshantering i samband med de högre stegen i avfallshierarkin, särskilt när det gäller återvinning av plastförpackningar, för att på så sätt minska beroendet av förbränning. Infrastrukturinvesteringarna har inte täckt investeringsbehoven när det gäller uppsamling och rening av avloppsvatten, naturbaserade lösningar och förebyggande av översvämningar (se även bilaga 9).

**Klimatförändringarna kommer att få betydande konsekvenser för Sveriges naturliga och bebyggda miljö och leda till stora utmaningar för samhället.** Det handlar om konsekvenser och utmaningar som jordskred och erosion, översvämningar som kan komma att hota samhällen, infrastruktur och företag samt vattenbrist som kan komma att påverka vattenförsörjningen till hushåll, jordbruk och industri <sup>(47)</sup>. Klimatförändringarna förväntas också få betydande konsekvenser för Sveriges skogar. Sverige antog en nationell anpassningsstrategi i mars 2018. För att finansiera detta har man inrättat en anpassningsfond för kommunerna. Sverige är en av nio medlemsstater som uttryckligen har öronmärkt en lättillgänglig budget för klimatanpassning <sup>(48)</sup>.

**Sverige ger fortfarande subventioner till fossila bränslen och beviljar andra miljöskadliga subventioner som skulle kunna övervägas för reformer, samtidigt som man säkerställer livsmedels- och energitrygghet och mildrar de sociala konsekvenserna.** Miljöskadliga subventioner har i samband med en inledande bedömning kunnat identifieras inom sektorerna jordbruk, skogsbruk och fiske, el, gas, värme och kyla, transport och lagring, gruvdrift och stenbrytning, tillverkning, vattenförsörjning,

<sup>(46)</sup> År 2021 hade Sverige 15,0 % skyddade landområden (Natura 2000 och nationellt utsedda områden), vilket kan jämföras med EU-genomsnittet på 26,4 % (Europeiska miljöbyrån, 2023, [Natura 2000-barometern](#)).

<sup>(47)</sup> *Handlingsplan för Naturvårdsverkets arbete med klimatanpassning*, 2019.

<sup>(48)</sup> Europeiska miljöbyrån, *Advancing towards climate resilience in Europe*, ännu ej publicerad.

avlopp, avfallshantering och tjänster. Exempel på sådana subventioner är återbetalning av punktskatt och sänkt koldioxidskatt för diesel som används inom jordbruket, sänkt energiskatt för lätt eldningsolja som används för mobila maskiner, befrielse från punktskatt på naturgas, återbetalning av punktskatt på diesel som används i gods- och passagerartransport samt skattelättnad för naturgas för industriella konsumenter <sup>(49)</sup>. Genom att kartlägga alla miljöskadliga subventioner i Sverige skulle det bli lättare att prioritera vilka som bör reformeras.

---

<sup>(49)</sup> Siffrorna för fossila bränslen i euro år 2021 kommer från 2022 års rapport om tillståndet i energiunionen. En första bedömning av miljöskadliga subventioner gjordes av kommissionen i [2022 års verktygslåda för att reformera miljöskadliga subventioner i Europa](#), med hjälp av OECD:s definitioner och på grundval av följande dataset: OECD:s övervakning och utvärdering av jordbrukspolitiken, OECD:s databas om policyinstrument för miljön (Pine), OECD:s statistikdatabas om stöd till fossila bränslen och IMF:s beräkningar av energisubventioner på nationell nivå. [Bilaga 4](#) i verktygslådan ger detaljerade exempel på subventioner som kan övervägas för reformer.

Tabell A6.1: Indikatorer på framsteg med den europeiska gröna given ur ett makroekonomiskt perspektiv

|                                             |                                                                                                                         |                                     |         |         |         |         |         |         | 55 %-paketet                         |           |           |
|---------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|--------------------------------------|-----------|-----------|
|                                             |                                                                                                                         |                                     |         |         |         |         |         |         | 2030                                 | Avstånd   |           |
|                                             |                                                                                                                         |                                     |         |         |         |         |         |         | mål/värde                            | Bef. åtg. | Ytt. åtg. |
| Framsteg mot politiska mål                  | Minskningar av växthusgasutsläpp i sektorer som omfattas av ansvarsfördelning <sup>(1)</sup>                            | Mt koldioxid ekv. %, % -enh.        | 2005    | 2017    | 2018    | 2019    | 2020    | 2021    |                                      |           |           |
|                                             |                                                                                                                         |                                     | 43.5    | -25%    | -28%    | -27%    | -32%    | -       | -50.0%                               | -11       | -11       |
|                                             | Nettokoldioxidupptag från markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk <sup>(2)</sup>                         | Kt koldioxid ekv.                   | -43,385 | -38,790 | -35,451 | -38,256 | -41,287 | -41,711 | -47321                               | i.u.      | i.u.      |
|                                             |                                                                                                                         |                                     |         |         |         |         |         |         | Nationellt bidrag till EU-målet 2030 |           |           |
|                                             |                                                                                                                         |                                     | 2005    | 2017    | 2018    | 2019    | 2020    | 2021    |                                      |           |           |
| Finanspolitiska och finansiella indikatorer | Andel förnybara energikällor i slutlig energianvändning (brutto) <sup>(3)</sup>                                         | %                                   | 40%     | 53%     | 54%     | 56%     | 60%     | 63%     | 65%                                  |           |           |
|                                             | Energieffektivitet: primärenergianvändning <sup>(3)</sup>                                                               | M toe                               | 49.0    | 46.3    | 47.3    | 45.8    | 41.3    | 43.8    | 40.2                                 |           |           |
|                                             | Energieffektivitet: slutlig energianvändning <sup>(3)</sup>                                                             | M toe                               | 33.2    | 32.1    | 31.9    | 31.5    | 30.5    | 31.7    | 29.7                                 |           |           |
| Finanspolitiska och finansiella indikatorer |                                                                                                                         |                                     |         |         |         |         |         |         | Sverige                              |           |           |
|                                             |                                                                                                                         |                                     |         |         |         |         |         |         | EU                                   |           |           |
| Finanspolitiska och finansiella indikatorer | Miljöskatter (% av BNP)                                                                                                 | % av BNP                            | 2.2     | 2.1     | 2.1     | 2.1     | 2.0     | 1.9     | 2.4                                  | 2.2       | 2.2       |
|                                             | Miljöskatter (% av totala skatter) <sup>(4)</sup>                                                                       | % av skatter                        | 5.0     | 4.8     | 4.8     | 4.8     | 4.7     | 4.5     | 5.9                                  | 5.6       | 5.5       |
|                                             | Offentliga utgifter för miljöskydd                                                                                      | % av totala utg.                    | 0.9     | 1.0     | 1.0     | 1.0     | 1.0     | 1.1     | 1.7                                  | 1.6       | 1.6       |
|                                             | Investeringar i miljöskydd <sup>(5)</sup>                                                                               | % av BNP                            | 0.4     | 0.4     | 0.5     | 0.5     | -       | -       | 0.4                                  | 0.4       | 0.4       |
|                                             | Subventioner av fossila bränslen <sup>(6)</sup>                                                                         | EUR 2021bn                          | 1.7     | 1.4     | 1.3     | 1.0     | 0.8     | -       | 53.0                                 | 50.0      | -         |
|                                             | Klimatskyddsklyfta <sup>(7)</sup>                                                                                       | 1-4 poäng                           |         |         |         |         | 0.0     | 0.8     | 1.5                                  |           |           |
| Klimat                                      | Nettoutsäpp av växthusgaser                                                                                             | 1990 = 100                          | 74.0    | 77.0    | 76.0    | 74.0    | 67.0    | 67.0    | 76.0                                 | 69.0      | 72.0      |
|                                             | Ekonomins utsäppintensitet                                                                                              | kg/EUR '10                          | 0.14    | 0.13    | 0.13    | 0.12    | 0.11    | -       | 0.31                                 | 0.30      | 0.26      |
|                                             | Ekonomins energiintensitet                                                                                              | kgoe/EUR '10                        | 0.11    | 0.11    | 0.11    | 0.11    | 0.10    | -       | 0.11                                 | 0.11      | -         |
| Energi                                      | Slutlig energianvändning                                                                                                | 2015=100                            | 101.4   | 101.0   | 100.4   | 99.2    | 96.0    | 99.7    | 102.9                                | 94.6      | -         |
|                                             | Slutlig energianvändning i bostadshus                                                                                   | 2015=100                            | 103.3   | 103.9   | 101.1   | 99.4    | 96.9    | 106.3   | 101.3                                | 101.3     | 106.8     |
|                                             | Slutlig energianvändning i servicebyggnader                                                                             | 2015=100                            | 104.8   | 99.2    | 102.5   | 100.1   | 99.6    | 105.8   | 100.1                                | 94.4      | 100.7     |
| Föroreningar                                | Utsäppintensitet för prekursorer till smog (i förh. till BNP) <sup>(8)</sup>                                            | ton/EUR '10                         | 0.55    | 0.51    | 0.46    | 0.42    | 0.39    | -       | 0.93                                 | 0.86      | -         |
|                                             | Förlorade levnadsår p.g.a. luftföroreningar från PM <sub>2.5</sub>                                                      | per 100 000 inv.                    | 72.2    | 39.0    | 85.1    | 51.4    | 32.3    | -       | 581.6                                | 544.5     | -         |
|                                             | Förlorade levnadsår p.g.a. luftföroreningar från NO <sub>2</sub>                                                        | per 100 000 inv.                    | 42.2    | 13.0    | 18.3    | 10.5    | 3.6     | -       | 309.6                                | 218.8     | -         |
|                                             | Nitrat i grundvatten                                                                                                    | mg NO <sub>3</sub> /liter           | -       | -       | -       | -       | -       | -       | 21.0                                 | 20.8      | -         |
| Biologisk mångfald                          | Skyddade landområden                                                                                                    | % av total areal                    | 10.6    | 13.8    | -       | 14.1    | 14.1    | 15.0    | 26.2                                 | 26.4      | 26.4      |
|                                             | Marina skyddsområden                                                                                                    | % av total areal                    | 15.3    | -       | -       | 15.5    | -       | 14.9    | 10.7                                 | -         | 12.1      |
|                                             | Ekologiskt jordbruk                                                                                                     | % av total utnyttjad jordbruksareal | 18.3    | 19.2    | 20.3    | 20.4    | 20.3    | 20.2    | 8.5                                  | 9.1       | -         |
| Mobilitet                                   | Andel utsäpps fria fordon <sup>(9)</sup>                                                                                | % av nyregistrerade fordon          | 1.1     | 2.0     | 4.4     | 9.6     | 19.1    | 29.0    | 5.4                                  | 8.9       | 10.7      |
|                                             | Antal laddningsstationer, växelström/likström (indelning enligt förordningen om infrastruktur för alternativa bränslen) |                                     | -       | -       | -       | 15497   | 19982   | 23869   | 188626                               | 330028    | 432518    |
|                                             | Andel elektrifierade järnvägar                                                                                          | %                                   | 75.3    | 75.3    | 75.1    | 75.1    | 75.1    | 75.1    | 56.6                                 | i.u.      | 56.6      |
|                                             | Timmar i trafik per pendlare med bil per år                                                                             |                                     | 21.6    | 21.8    | 22.0    | 22.0    | i.u.    | i.u.    | 28.7                                 | i.u.      | i.u.      |

**Källor:** (1) Historiska och beräknade utsläpp samt medlemsstaternas klimatpolitiska mål och utsläpp under basåret 2005 enligt ansvarsfördelningsbeslutet (för 2020) mäts i global uppvärmningspotential (GWP) enligt den fjärde bedömningsrapporten (AR4) från den mellanstatliga panelen för klimatförändringar (IPCC). Medlemsstaternas klimatpolitiska mål och utsläpp för basåret 2005 enligt förordningen om ansvarsfördelning (för 2030) anges i GWP-värden enligt den femte utvärderingsrapporten (AR5). Tabellen ovan visar utsläppen för basåret 2005 enligt ansvarsfördelningsbeslutet, med GWP-värden från AR4. Utsläppen för 2017–2021 uttrycks i procentuell förändring jämfört med utsläppen under basåret 2005, med GWP-värden från AR4. Data för 2021 är preliminära. Tabellen visar målet för 2030 enligt förordning (EU) 2023/857 som överensstämmer med EU:s mål på 55 %, i procentuell förändring från utsläppen under basåret 2005 (GWP-värden från AR5). Avstånd till målet är skillnaden mellan medlemsstaternas mål för 2030 (med GWP-värden från AR5) och de beräknade utsläppen med befintliga åtgärder respektive med ytterligare åtgärder (med GWP-värden från AR4), som procentuell förändring från utsläppen under basåret 2005. På grund av de olika värdena för den globala uppvärmningspotentialen är avståndet till målet endast illustrativt. Åtgärderna återspeglar läget per den 15 mars 2021.

(2) Nettoupptag uttrycks i negativa siffror, nettoutsäpp i positiva siffror. Rapporterade data kommer från 2023 års växthusgasinventering. 2030 års värde av nettoupptag av växthusgaser enligt förordning (EU) 2023/839 om ändring av förordning (EU) 2018/841 (LULUCF-förordningen) – bilaga IIa, kiloton koldioxidekvivalenter, baserat på inlämnade uppgifter för 2020.

(3) Målen för förnybar energi och energieffektivitet samt nationella bidrag är i linje med den metod som fastställs i förordning (EU) 2018/1999.

(4) Andel av de totala intäkterna från skatter och sociala avgifter (med undantag för tillräknade sociala avgifter). Intäkter från EU:s utsläppshandelssystem ingår i miljöskatteintäkterna.

(5) Kostnader för fasta bruttoinvesteringar i produktion av miljöskyddstjänster (utsläppsminskning och förebyggande av miljöföroreningar) inom offentlig sektor, industri och specialiserade leverantörer.

(6) Europeiska kommissionen, *Study on energy subsidies and other government interventions in the EU – 2022 edition* (inte översatt till svenska).

(7) Klimatskyddsklyftan avser andelen oförsäkrade ekonomiska förluster som orsakats av klimatrelaterade katastrofer. Denna indikator bygger på en modellering av den nuvarande risken för översvämningar, skogsbränder och stormar samt jordbävningar, och en uppskattning av den nuvarande täckningsgraden för försäkringar. Indikatoren ger ingen information om fördelningen mellan privata och offentliga kostnader för klimatrelaterade katastrofer. En poäng på 0 innebär att det inte finns någon klimatskyddsklyfta, medan en poäng på 4 innebär en mycket stor klyfta (Eiopa, 2022).

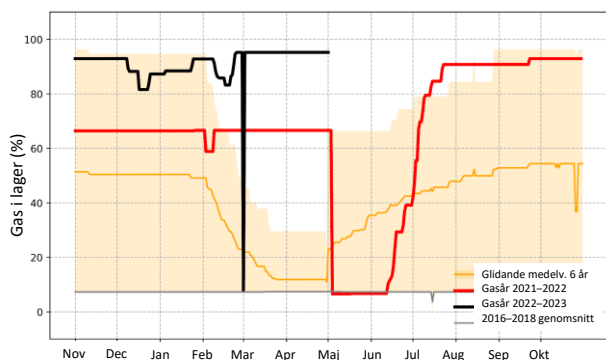
(8) Svaveloxid (SO<sub>2</sub>-ekvivalenter), ammoniak, partiklar < 10µm, kväveoxider i den totala ekonomin (dividerat med BNP).

(9) Batteriefordon och bränslecellsfordon.



**Sverige är beroende av import av fossila bränslen, men även innan Ryssland invaderade Ukraina hade Sverige begränsad exponering mot rysk gas och olja. Sverige är inte beroende av fossila bränslen för elsektorn.** I denna bilaga<sup>(50)</sup> beskrivs åtgärder som Sverige har vidtagit för att uppnå REPowerEU-målen, bland annat genom att genomföra sin återhämtnings- och resiliensplan, i syfte att förbättra energitryggheten och göra energipriserna mer överkomliga och samtidigt påskynda omställningen till ren energi och bidra till att stärka EU:s konkurrenskraft inom sektorn för ren energi<sup>(51)</sup>.

Diagram A7.1: Nivåer för underjordisk lagring i Sverige



**Källa:** Gemensamma forskningscentrumets beräkning, baserad på AGSI+ Transparency Platform, 2022 (senast uppdaterad den 2 maj 2023).

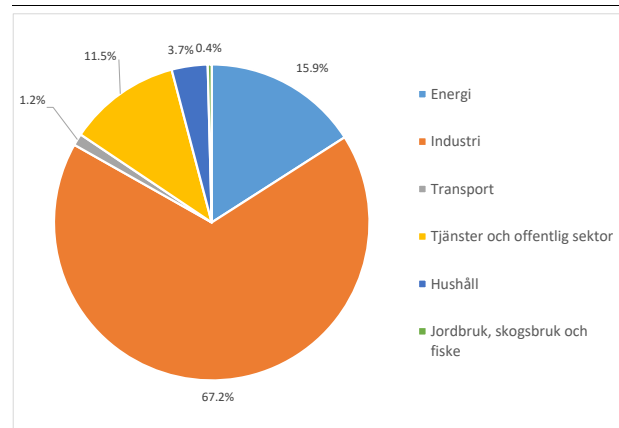
**Sverige har en hög nationell försörjningstrygghet för gas på grund av sin trygga gasförsörjning från leverantörer utanför Ryssland och sin relativt låga förbrukning.** År 2022 importerades merparten av Sveriges gasförbrukning, historiskt sett omkring 1,55 miljarder kubikmeter, inklusive flytande naturgas utanför nätet, från Danmark (53 %), följt av Finland (13 %) och Norge (9 %). Ett fullständigt avbrott i de ryska gasleveranserna skulle troligtvis inte allvarligt påverka det svenska gassystemet.

<sup>(50)</sup> Den kompletteras av bilaga 6 eftersom den europeiska gröna given är inriktad på omställningen till ren energi, av bilaga 8 om de åtgärder som vidtagits för att minska energifattigdomen och skydda de mest sårbara, av bilaga 9 eftersom omställningen till en cirkulär ekonomi kommer att frigöra betydande energi- och resursbesparingar och ytterligare stärka energitrygghet och överkomliga priser, samt av bilaga 12 om industrin och den inre marknaden som kompletterar de pågående insatserna inom ramen för den europeiska gröna given och REPowerEU.

<sup>(51)</sup> I linje med industriplanen i den gröna given, COM (2023) 62 final, och den föreslagna rättsakten om netto-nollindustrin, COM(2023) 161 final.

Enligt uppskattningar fanns det dock ett större indirekt beroende av rysk export före Rysslands krig mot Ukraina, eftersom en del av importen av flytande naturgas transiteras genom andra länder men kommer från Ryssland, vilket innebär att dess ursprung inte går att spåra. Sverige uppfyllde sina gaslagringskyldigheter förra vintern och nådde 92,94 % den 1 november, och avslutade uppvärmningssäsongen med en fyllnadsnivå på 95,24 % den 15 april 2023<sup>(52)</sup>. Landets enda underjordiska gaslagringsanläggning<sup>(53)</sup> har dock en låg total kapacitet, 0,01 miljarder kubikmeter, vilket motsvarar mindre än en dags vinterförbrukning för att möta efterfrågetoppar. Sverige driver två små flytande återförgasningsterminaler för flytande naturgas med en kapacitet på 0,47 miljarder kubikmeter per år (Nynäshamn) och 0,25 miljarder kubikmeter/år (Lysekil). Dessa är inte anslutna till överföringsnätet. Den senaste tidens åtgärder och de höga energipriserna ledde till en minskning av efterfrågan på gas med omkring 37 % under perioden augusti 2022–mars 2023 jämfört med genomsnittet för de föregående fem åren.

Diagram A7.2: Andel av gasförbrukningen per sektor, 2021



**Källa:** Eurostat.

**Försörjningstryggheten i det nationella gassystemet och är inte sammanlänkad med elsystemet, eftersom Sverige knappt har**

<sup>(52)</sup> Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordningarna (EU) 2017/1938 och (EG) nr 715/2009 vad gäller gaslagring och genomförandeförordning (EU) 2022/2301 av den 23 november 2022 om fastställande av fyllnadsbanan med delmål för 2023 för respektive medlemsstat på vars territorium det finns underjordiska gaslagringsanläggningar som är direkt sammanlänkade med medlemsstatens marknadsområde.

<sup>(53)</sup> Sverige har en underjordisk gaslagringsanläggning, Skallen, som förvaltas av Swedegas.



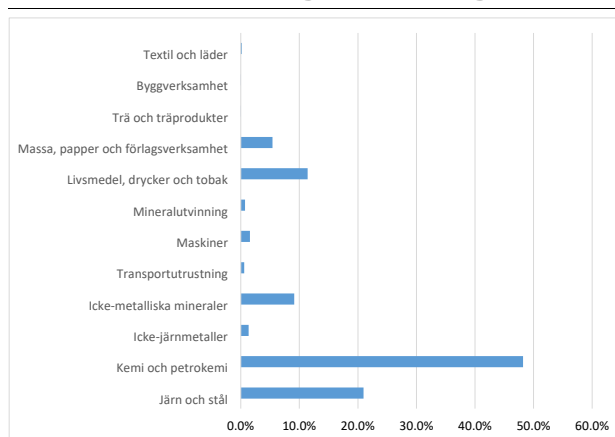
### **någon installerad gasdriven elkapacitet.**

Elförsörjningen är inte beroende av gaseldade kraftverk, eftersom Sverige med en installerad elkapacitet på 42,6 GW endast är beroende av gas för 1 % av elproduktionen (se bilaga 6). År 2021 var landets bruttoelproduktion på 171 TWh beroende av naturgas för endast 0,16 %. För att mildra effekterna av energikrisen införde Sverige 2021 energisparåtgärder för att minska elförbrukningen med upp till 10 %, främst genom beteendeförändringar.

### **Sverige håller på att uppgradera sin nätinфраstruktur, men ytterligare investeringar krävs.**

Kapacitetsbegränsningarna vad gäller el och nät, särskilt i södra Sverige, och bristande överföringskapacitet mellan landets norra och södra delar har negativa effekter på energipriserna och den ekonomiska aktiviteten. Ytterligare investeringar i nätkapacitet behövs för att Sverige ska kunna uppnå sina mål för produktion av förnybar energi. Som en del av sin återhämtnings- och resiliensplan kommer Sverige att göra investeringar för att digitalisera nätet i syfte att göra det lättare att integrera förnybara energikällor. Fler gränsöverskridande elsammanlänknings skulle öka energiförsörjningen och anpassningsförmågan till regionala variationer. Sverige har ännu inte några politiska mål för kapaciteten för havsbaserad förnybar energi fram till 2040 och 2050, men de nationella myndigheternas pågående arbete med att undersöka ytterligare områden för havsbaserad energiproduktion kan kräva inte bara en utvidgning av det havsområde som tilldelats landet, utan även en ökning av hybridsammanlänkningarna med grannländer.

Diagram A7.3: **Gasförbrukning per industrisektor (% av industrins totala gasförbrukning)**



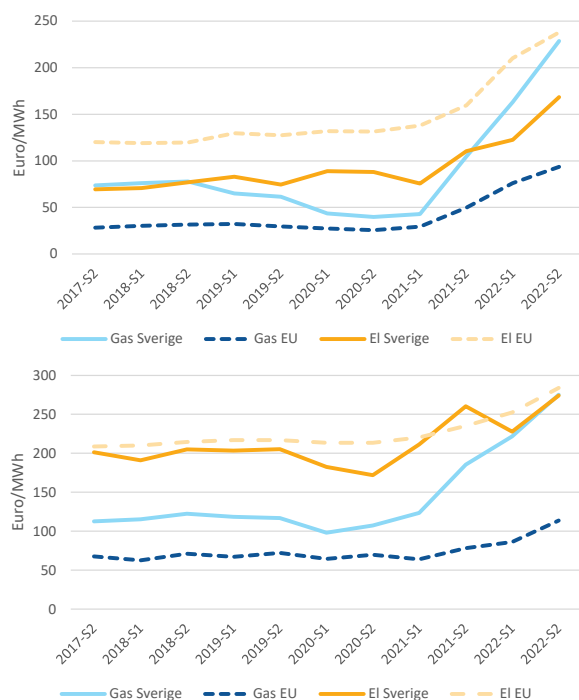
Källa: Eurostat.

### **Trots de mekanismer som Sverige infört för att mildra de kraftigt stigande energipriserna drabbas hushållen, särskilt låginkomstfamiljer, och industrin hårt.**

Andelen gas som används i bostäder är relativt låg och de höga energipriserna drabbar hushållen hårt (se bilaga 8). De ökade energipriserna har haft en stor inverkan på den svenska industrin, som står för 67,2 % av gasförbrukningen. Sektorer som den kemiska industrin och järn- och stålindustrin är särskilt exponerade för energikriser och utsätts för allt större påtryckningar att höja priserna för att skydda sina marginaler eller minska produktionen. Det är avgörande att Sverige ökar energieffektiviteten och på så sätt minskar energianvändningen. Det skulle bidra avsevärt till att minska energikostnaderna för både konsumenter och företag.



Diagram A7.4: **Sveriges energipriser i slutkundsledet för industrin (överst) och hushållen (underst)**



(1) För industrin är förbrukningsintervallen ID för el och I4 för gas.

(2) För hushållen är förbrukningsintervallen DC för el och D2 för gas.

**Källa:** Eurostat.

Sverige strävar efter att ytterligare minska koldioxidutsläppen i sitt energisystem, och ytterligare reformer och investeringar skulle kunna hjälpa landet att utnyttja de många möjligheter som det har att göra det. Utnyttjandet av förnybar energi uppgick till totalt 38 GW 2022, en ökning med 10 % jämfört med 2021. Största delen av denna ökning gällde solenergi (+62 %) och vindkraft (+20 %).<sup>(54)</sup> Detta skedde efter en stadig ökning under det senaste årtiondet. Utdragna tillståndsförfaranden och nätbegränsningar hämmar dock utbyggnaden av snabbare produktionskapacitet för förnybar energi. Genom sin återhämtnings- och resiliensplan och programmen Klimatklivet och Industriklivet subventionerar Sverige lokala och regionala klimatinvesteringar och stöder industriprocesser, särskilt omställningen till förnybar energi för uppvärmning av industri och jordbruk, produktion av biogas och biobränslen, hållbara transporter och utfasning av fossila bränslen inom industrin. Sverige genomför eventuellt för få kontroller av produkter som omfattas av ekodesign och

energimärkning. Detta leder till oro när det gäller lika villkor för ekonomiska aktörer och osäkerhet beträffande de berörda produkternas efterlevnadsnivåer, och därmed eventuella uteblivna energibesparingar och koldioxidminskningar.<sup>(55)</sup>

<sup>(54)</sup> Irena, *Renewable Capacity Statistics 2023* (statistik för förnybar kapacitet 2023).

<sup>(55)</sup> Det webbstödda informations- och kommunikationssystemet för den alleuropeiska marknadskontrollen.



Tabell A7.1: **Centrala energiindikatorer**

|                                              |                                                                                       | SVERIGE |         |         |         | EU      |         |         |      |  |
|----------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|---------|------|--|
|                                              |                                                                                       | 2018    | 2019    | 2020    | 2021    | 2018    | 2019    | 2020    | 2021 |  |
| ENERGIBEROENDE                               | Importberoende [%]                                                                    | 29%     | 30%     | 32%     | 21%     | 58%     | 61%     | 57%     | 56%  |  |
|                                              | av fasta fossila bränslen                                                             | 100%    | 103%    | 100%    | 94%     | 44%     | 44%     | 36%     | 37%  |  |
|                                              | av olja och petroleumprodukter                                                        | 91%     | 107%    | 118%    | 72%     | 95%     | 97%     | 97%     | 92%  |  |
|                                              | av naturgas                                                                           | 100%    | 100%    | 100%    | 100%    | 83%     | 90%     | 84%     | 83%  |  |
|                                              | Beroende av ryska fossila bränslen (%)                                                |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              | av stenkol                                                                            | 22%     | 18%     | 26%     | 31%     | 40%     | 44%     | 49%     | 47%  |  |
|                                              | av råolja                                                                             | 33%     | 29%     | 8%      | 9%      | 30%     | 27%     | 26%     | 25%  |  |
|                                              | av naturgas                                                                           | 0%      | 0%      | 13%     | 2%      | 40%     | 40%     | 38%     | 41%  |  |
|                                              |                                                                                       |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              |                                                                                       | 2015    | 2016    | 2017    | 2018    | 2019    | 2020    | 2021    | 2022 |  |
| EL                                           | Bruttoelproduktion (GWh)                                                              | 162,112 | 156,010 | 164,250 | 163,400 | 168,439 | 163,833 | 171,798 | -    |  |
|                                              | Förbränningsbara bränslen                                                             | 13,906  | 15,150  | 15,547  | 15,571  | 16,390  | 13,618  | 16,137  | -    |  |
|                                              | Kärnkraft                                                                             | 56,348  | 63,101  | 65,696  | 68,549  | 66,130  | 49,198  | 52,965  | -    |  |
|                                              | Vattenkraft                                                                           | 75,439  | 62,137  | 65,168  | 62,250  | 65,393  | 72,440  | 73,926  | -    |  |
|                                              | Vindkraft                                                                             | 16,322  | 15,479  | 17,609  | 16,623  | 19,847  | 27,526  | 27,244  | -    |  |
|                                              | Solenergi                                                                             | 97      | 143     | 230     | 407     | 679     | 1,051   | 1,526   | -    |  |
|                                              | Geotermisk energi                                                                     | 0       | 0       | 0       | 0       | 0       | 0       | 0       | -    |  |
|                                              | Andra källor                                                                          | 0       | 0       | 0       | 0       | 0       | 0       | 0       | -    |  |
|                                              | Nettoimport av el (GWh)                                                               | -22,600 | -11,735 | -18,992 | -17,223 | -26,161 | -24,997 | -25,568 | -    |  |
| I % av tillgänglig el för slutlig konsumtion | -18%                                                                                  | -9%     | -15%    | -13%    | -20%    | -20%    | -20%    | -       |      |  |
| Elsammanlänkning (%)                         | -                                                                                     | -       | 25,60 % | 26,01 % | 25.2%   | 24.2%   | 16.3%   | 14.4%   |      |  |
|                                              |                                                                                       |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              |                                                                                       | 2015    | 2016    | 2017    | 2018    | 2019    | 2020    | 2021    | 2022 |  |
| DIVERSIFIERING AV GASFÖRSÖRJNING             | Gasförbrukning (miljarder kubikmeter)                                                 | 0.8     | 0.9     | 1.1     | 1.1     | 1.1     | 1.3     | 1.3     | 1.0  |  |
|                                              | Gas import – efter typ (miljarder kubikmeter)                                         | 0.8     | 0.9     | 1.4     | 1.5     | 1.4     | 2.1     | 1.9     | -    |  |
|                                              | Gasimport – pipeline                                                                  | 0.8     | 0.9     | 1.1     | 1.1     | 1.1     | 1.4     | 1.4     | -    |  |
|                                              | Gasimport – flytande naturgas                                                         | 0.0     | 0.0     | 0.3     | 0.3     | 0.3     | 0.7     | 0.5     | -    |  |
|                                              | Gasimport – efter huvudsaklig leverantör (miljarder kubikmeter) (1)                   |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              | Danmark                                                                               | 0.8     | 0.9     | 0.8     | 0.8     | 0.8     | 0.8     | 0.8     | -    |  |
|                                              | Finland                                                                               | 0.0     | 0.0     | 0.0     | 0.0     | 0.0     | 0.4     | 0.5     | -    |  |
|                                              | Nederländerna                                                                         | 0.0     | 0.0     | 0.1     | 0.2     | 0.1     | 0.2     | 0.2     | -    |  |
|                                              | Norge                                                                                 | 0.0     | 0.0     | 0.4     | 0.3     | 0.3     | 0.2     | 0.2     | -    |  |
|                                              | Övriga                                                                                | 0.0     | 0.0     | 0.1     | 0.2     | 0.2     | 0.6     | 0.2     | -    |  |
|                                              |                                                                                       |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              |                                                                                       |         | 2019    | 2020    | 2021    | 2022    |         |         |      |  |
|                                              | Terminaler för flytande naturgas                                                      |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              | Antal terminaler för flytande naturgas (2)                                            | 0       | 0       | 0       | 0       |         |         |         |      |  |
|                                              | Lagringskapacitet för flytande naturgas (miljarder kubikmeter)                        | 0       | 0       | 0       | 0       |         |         |         |      |  |
|                                              | Underjordisk lagring                                                                  |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              | Antal lagringsanläggningar                                                            | 1       | 1       | 1       | 1       |         |         |         |      |  |
|                                              | Operativ lagringskapacitet (miljarder kubikmeter)                                     | 0.01    | 0.01    | 0.01    | 0.01    |         |         |         |      |  |
|                                              |                                                                                       |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              |                                                                                       | 2019    | 2020    | 2021    | 2022    |         |         |         |      |  |
| REN ENERGI                                   | Riskkapitalinvesteringar i nystartade och expanderande klimatteknikföretag (MEUR) (3) | 1092.1  | 783.2   | 2967.3  | i.u.    |         |         |         |      |  |
|                                              | i % av totala riskkapitalinvesteringar i Sverige                                      | 36.7%   | 23.7%   | 39.5%   | i.u.    |         |         |         |      |  |
|                                              | Utgifter för forskning och innovation i Energiunionen (2)                             |         |         |         |         |         |         |         |      |  |
|                                              | Offentlig Fol (MEUR)                                                                  | 162.0   | 212.0   | 245.7   | i.u.    |         |         |         |      |  |
|                                              | Offentlig Fol (% av BNP)                                                              | 0.034%  | 0.044%  | 0.046%  | i.u.    |         |         |         |      |  |
|                                              | Privat Fol (MEUR)                                                                     | 898.8   | i.u.    | i.u.    | i.u.    |         |         |         |      |  |
|                                              | Privat Fol (% av BNP)                                                                 | 0.19%   | i.u.    | i.u.    | i.u.    |         |         |         |      |  |

1) Rangordningen av de viktigaste leverantörerna baseras på de senaste tillgängliga siffrorna (för 2021).

2) Omfattar flytande lagrings- och återförgasningsenheter (FSRU).

3) Riskkapitalinvesteringar inkluderar riskkapitalavtal (alla steg) och avtal om tillväxt/expansion av privat kapital (för företag som tidigare har varit en del av ett riskkapitalbolags portfölj).

**Källa:** Eurostat, Gas Infrastructure Europe (öppenhetsplattform för lagring och LNG), JRC SETIS (2022), gemensamma forskningscentrumets rapport på grundval av PitchBook-uppgifter (juni 2022).

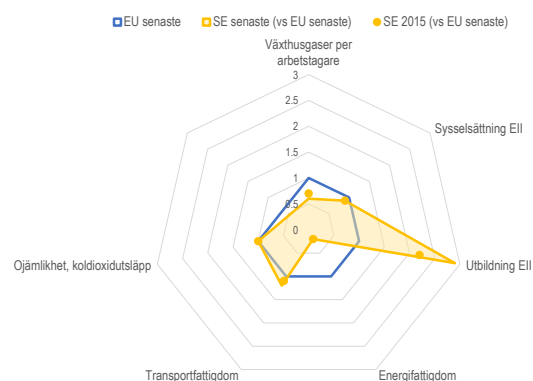


I denna bilaga kartläggs Sveriges framsteg med att säkerställa en rättvis omställning till klimatneutralitet och miljömässig hållbarhet, särskilt för arbetstagare och hushåll i utsatta situationer. Antalet arbetstillfällen i den gröna ekonomin har ökat snabbt. Sverige har den högsta graden av kompetensutveckling för den gröna omställningen i EU, i linje med rådets rekommendation<sup>(56)</sup> som stöder en rättvis omställning, och genomförandet av REPowerEU. Sveriges återhämtnings- och resiliensplan främjar en hållbar och inkluderande återhämtning, till exempel genom investeringar för att minska koldioxidutsläppen från industrin och lokala och regionala projekt för att minska utsläppen av växthusgaser<sup>(57)</sup>, som ett komplement till de territoriella planer och åtgärder för en rättvis omställning som stöds av Europeiska socialfonden+ (ESF+). Planen är inriktad på att öka antalet studieplatser inom högre utbildning och yrkesinriktad gymnasieutbildning.

**Sysselsättningen i Sveriges energiintensiva sektorer är överlag stabil, den gröna ekonomin fortsätter att växa och antalet gröna jobb ökar.** Den svenska arbetskraftens växthusgasintensitet minskade från 10,1 till 7,9 ton per arbetstagare mellan 2015 och 2021, vilket var lägre än EU-genomsnittet på 13,7 ton (se diagram A8.1 och tabell A8.1). Sysselsättningen i Sveriges energiintensiva industrier motsvarade en stabil andel på 2,8 % av den totala sysselsättningen 2020 (EU-genomsnitt: 3,0 %). Sysselsättningen inom gruvdrift och stenbrytning har ökat med 12,5 % sedan 2015 (till cirka 9 000 arbetstagare). Sverige producerar 90 % av Europas järnmalm, och sällsynta jordartsmetaller kan komma att spela en större roll i framtiden<sup>(58)</sup>. Sysselsättningen inom andra energiintensiva sektorer, såsom stål- och metallframställning samt tillverkning av kemikalier och motorfordon, har dock minskat och förbudet mot utvinning av kol, olja och gas kan komma att bidra ytterligare till denna utveckling<sup>(59)</sup>. Den utökade gruvdriften i norra Sverige rapporteras medföra sociala

konflikter och inverka negativt på naturliga ekosystem<sup>(60)</sup>. Det totala antalet arbetstillfällen inom sektorn för miljövaror och miljötjänster ökade kraftigt med 23,9 % (till 149 695) under perioden 2015–2019 (EU: +8,3 %) och uppgår nu till 3 % av den totala sysselsättningen, vilket är över EU-genomsnittet (2,2 %). Vakansgraden i byggsektorn, som är en nyckelsektor för den gröna omställningen, är relativt låg: 2,4 % jämfört med 4,0 % i EU 2022<sup>(61)</sup>. Det svenska initiativet Gröna jobb som lanserades 2020 erbjöd arbetslösa utbildning i yrken inom gröna industrier där det fanns en brist.

Diagram A8.1: **Utmaningar för en rättvis omställning i Sverige**



**Källa:** Eurostat, EMPL:s och gemensamma forskningscentrums projekt GD-AMEDI/AMEDI+-och World Inequality Database (se tabell A8.1).

**Sverige står sig starkt när det gäller kompetensutveckling och omskolning inom sektorer på tillbakagång eller i omvandling, tack vare en betydande ökning av deltagandet i utbildning den senaste tiden.** Kompetens är av central betydelse både för att bevara arbetstillfällen i sektorer i omvandling och för smidiga övergångar på arbetsmarknaden. I energiintensiva industrier ökade arbetstagarnas deltagande i utbildning från 23 % 2015 till 29,8 % 2022 – den högsta andelen i EU (genomsnitt: 10,4 % 2022). I Sverige anser endast 14 % av medborgarna att de inte har de färdigheter som krävs för att bidra till den gröna omställningen (EU: 38 %) (62). I detta sammanhang stöder

<sup>(56)</sup> Rådets rekommendation av den 16 juni 2022 om säkerställande av en rättvis omställning till klimatneutralitet (2022/C 243/04) omfattar sysselsättning, kompetens, skatte- och bidragssystem och system för socialt skydd, samhällsviktiga tjänster och bostäder.

<sup>(57)</sup> Se landsrapporten 2022 (bilaga 6) och bilaga 3.

<sup>(58)</sup> BBC News, "Huge rare earth metals discovery in Arctic Sweden".

<sup>(59)</sup> Förbud mot utvinning av kol, olja och gas (juli 2022) – riksdagen.se.

<sup>(60)</sup> Klöcker et al. 2022, *The impacts of mining on Sámi lands: a knowledge synthesis from three reindeer herding districts*. "UN advisers urge Sweden to stop mine in home of indigenous Sami" | Reuters

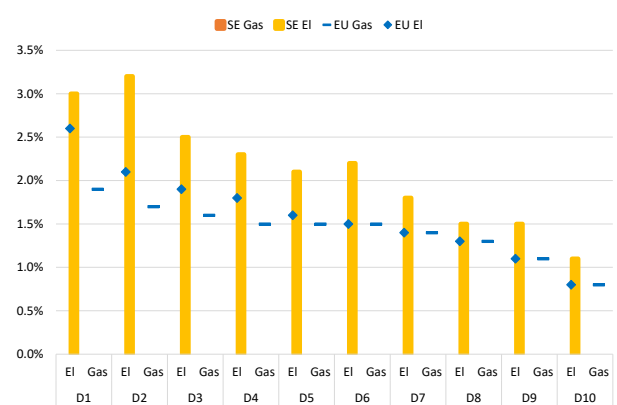
<sup>(61)</sup> Eurostat (JVS\_A\_RATE\_R2).

<sup>(62)</sup> Särskild Eurobarometerundersökning 527.



mekanismen för en rättvis omställning åtgärder kopplade till klimatomställningen inom stålindustrin i Norrbottens län och i metallindustrin i Västerbottens län, medan ESF+ stöder kompetensutveckling och omskolning av arbetstagare i hela Sverige. 1,4 % av medlen från ESF+ (9,8 miljoner euro) har särskilt avsatts för att bidra till kompetens och arbetstillfällen i den gröna ekonomin. Återhämtnings- och resiliensplanen innehåller också en åtgärd för att förbättra incitamenten att tillhandahålla yrkesutbildning på lokal nivå.

Diagram A8.2: **Energiprisernas fördelningseffekter på grund av ökade energitgifter (2021–2023)**



Genomsnittlig förändring av energitgifterna i procent (%) av de totala utgifterna per inkomstdecil (D) på grund av observerade prisförändringar (augusti 2021–januari 2023 jämfört med föregående 18 månader), exklusive politiska stödåtgärder och beteendemässiga reaktioner.

**Källa:** EMPL:s och gemensamma forskningscentrumets projekt GD-AMEDI/AMEDI+, baserat på hushållsbudgetundersökningen 2015 och Eurostats inflationsuppgifter för CP0451 och CP0452.

**Indikatorerna för energifattigdom har fluktuerat under de senaste åren, och de fattigaste hushållen har drabbats hårdast, redan före ökningen av energipriserna – om än i lägre grad än EU-genomsnittet.** Den andel av befolkningen som inte kunde hålla sina hem tillräckligt varma ökade från 1,2 % 2015 till 1,7 % 2021<sup>(63)</sup>. Framför allt påverkades 3,3 % av de som löper risk för fattigdom 2021 (EU: 16,4 % 2021), och 1,7 % av hushållen med lägre medelinkomst (i decilerna 4–5) (EU: 8,2 % 2021). Före de höjda energipriserna hade uppskattningsvis 14,5 % av den totala befolkningen och 26,0 % av den del av

befolkningen som löper risk för fattigdom (baserat på utgifter) utgifter för el, gas och andra bränslen<sup>(64)</sup> som översteg 10 % av hushållsbudgeten (fortfarande under det beräknade EU-genomsnittet på 26,9 % respektive 48,2 %). Sverige angav uttryckligen i sin långsiktiga renoveringsstrategi att man inte gör någon åtskillnad mellan energifattigdom och fattigdom i bred bemärkelse. Följaktligen finns det inga åtgärder för att specifikt bekämpa energifattigdom<sup>(65)</sup>.

### De ökade energipriserna under 2021–2023 påverkar hushållens budgetar negativt, men något mindre än i EU som helhet.

Till följd av prisförändringarna under perioden augusti 2021–januari 2023 jämfört med de föregående 18 månaderna (se bilaga 7) skulle andelen personer i hushåll som lägger mer än 10 % av sin budget på energi ha ökat med 11,0 procentenheter för hela befolkningen och med 6,1 procentenheter för den del av befolkningen som löper risk för fattigdom (baserat på utgifter), vilket är mindre än ökningarna på EU-nivå (16,4 procentenheter respektive 19,1 procentenheter)<sup>(66)</sup>. Andelen av utgifterna för låg- och lägre medelinkomsttagare skulle ha ökat mest för el, såsom framgår av diagram A8.2. Däremot påverkar ökningarna av drivmedelspriserna i Sverige både den lägre medelklassen och den (övre) medelklassen. I den del av befolkningen som löper risk för fattigdom (baserat på utgifter) skulle personer i hushåll med budgeterade utgifter för drivmedel för privat transport<sup>(67)</sup> ha ökat med 3,4 procentenheter på grund av de ökade drivmedelspriserna, vilket är mindre än den genomsnittliga ökningen i EU (5,3 procentenheter), men ändå något över EU-genomsnittet i januari 2023 (43,0 % jämfört med 37,9 %).

**Tillgången till kollektivtrafik visar på en klyfta mellan stad och landsbygd, särskilt i avlägsna landsbygdsområden.** Medborgarna anser att kollektivtrafiken är tillgänglig (70 % jämfört med 55 % i EU), överkomlig (59 % jämfört

<sup>(64)</sup> Produkter definierade enligt den europeiska ändamålsklassificeringen av individuell konsumtion (Ecoicop): CP045.

<sup>(65)</sup> Bedömning av de första långsiktiga renoveringsstrategierna enligt direktivet om byggnaders energiprestanda (artikel 2a) – EU:s publikationsbyrå (europa.eu).

<sup>(66)</sup> EMPL-JRC GD-AMEDI/AMEDI+. Se närmare uppgifter i det tillhörande tekniska dokumentet.

<sup>(67)</sup> ECOICOP: CP0722.

<sup>(63)</sup> Energifattigdom är ett flerdimensionellt begrepp. Den indikator som används är inriktad på ett resultat av energifattigdom. Ytterligare indikatorer finns hos [rådgivningscentrumet för energifattigdom](#).

Tabell A8.1: Nyckelindikatorer för en rättvis omställning i Sverige

| Indikator                     | Beskrivning                                                                                                                                                                                                | SE 2015 | SE senaste  | EU senaste  |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|-------------|-------------|
| Växthusgaser per arbetstagare | Utsläpp av växthusgaser per arbetstagare – ton koldioxidekvivalenter                                                                                                                                       | 10.1    | 7.9 (2021)  | 13.7 (2021) |
| Sysselsättning EII            | Andel sysselsatta i energiintensiva industrier (EII), däribland utvinning av mineral (Nace-kod B), kemikalier (Nace-kod 20), mineraliska produkter (Nace-kod 23), metaller (C24), fordon (Nace-kod 29) – % | 2.8     | 2.8 (2020)  | 3 (2020)    |
| Utbildning EII                | Vuxnas deltagande i utbildning (senaste fyra veckorna) i energiintensiva industrier (EII) – %                                                                                                              | 23      | 29.8 (2022) | 10.4 (2022) |
| Energifattigdom               | Andel av den totala befolkningen som inte kan hålla sina hem tillräckligt varma – %                                                                                                                        | 1.2     | 1.7 (2021)  | 6.9 (2021)  |
| Transportfattigdom            | Beräknad andel av gruppen personer som löper risk för fattigdom som lägger mer än 6 % av utgifterna för bränsle på persontransport – %                                                                     | 39.6    | 43 (2023)   | 37.1 (2023) |
| Ojämlighet, koldioxidutsläpp  | Genomsnittliga utsläpp per capita av de 10 % som släpper ut mest jämfört med de 50 % som släpper ut minst                                                                                                  | 5.2     | 5.1 (2020)  | 5 (2020)    |

**Källa:** Eurostat (env\_ac\_ainah\_r2, nama\_10\_a64\_e, ilc\_mdcs01), EU:s arbetskraftsundersökning (avbrott i tidsserien 2021), EMPL:s och gemensamma forskningscentrums projekt GD-AMEDI/AMEDI+ och World Inequality Database (WID).

med 54 %) och av god kvalitet (70 % jämfört med 60 %). 55 % uppger att billigare transporter skulle hjälpa dem att övergå till hållbara transportsätt. Dessa andelar är lägre i de svenska landsbygdsområdena, men ändå större än EU-genomsnittet <sup>(68)</sup>, medan avlägsna landsbygdsområden ligger under EU-genomsnittet. Det genomsnittliga koldioxidavtrycket för de 10 % av befolkningen i Sverige som släpper ut mest är omkring 4,5 gånger högre än för de 50 % som släpper ut minst (se diagram A8.1), vilket är något lägre än EU-genomsnittet (5,0 gånger högre).

<sup>(68)</sup> EU (landsbygd): 46 %, 48 % respektive 56 %. Särskild Eurobarometerundersökning 527.

**Omställningen till en cirkulär ekonomi är avgörande för att uppnå EU:s klimat- och miljömål och ger stora socioekonomiska fördelar.** Den stimulerar sysselsättningen, innovationen och konkurrenskraften och främjar motståndskraft och resurstrygghet. Övergången till cirkularitet inom industrin, den bebyggda miljön och jordbruksbaserade livsmedel kan leda till betydande miljöförbättringar (se bilaga 6), eftersom de hör till de mest resurskrävande systemen.

**Sveriges omställning till en cirkulär ekonomi är otillräcklig och behöver påskyndas för att EU:s mål för den cirkulära ekonomin ska uppnås.** EU:s handlingsplan för den cirkulära ekonomin från 2020 syftar till att fördubbla den cirkulära materialanvändningen till 2030 jämfört med 2020. Sveriges cirkulära materialanvändning har stagnerat under de senaste åren (6,8 % 2016 jämfört med 6,6 % 2021) och ligger långt under EU-genomsnittet på 11,7 %. Handlingsplanen syftar också till att avsevärt minska EU:s materialavtryck. År 2020 låg Sveriges materialavtryck (24,9 ton per capita) långt över EU-genomsnittet 2020 (13,7 ton per capita). Fördelarna på arbetsmarknaden med övergången till en cirkulär ekonomi är fortfarande begränsade och har knappt utvecklats sedan 2016.

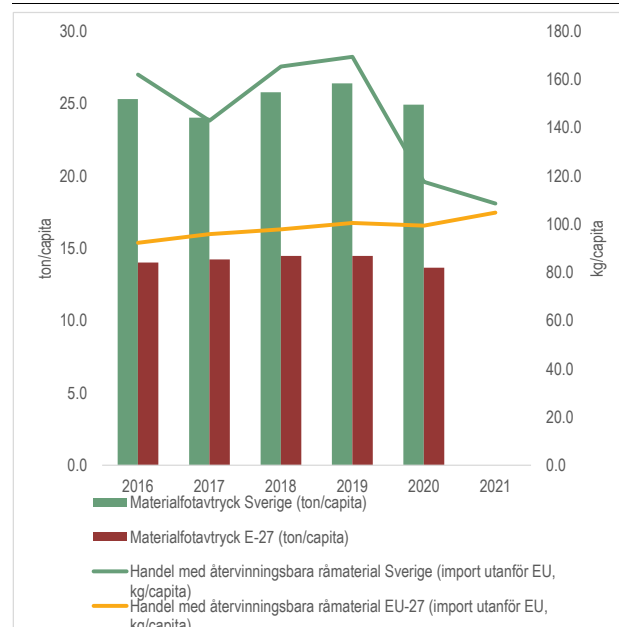
**Sverige har nyligen antagit nya strategier för att ta itu med utmaningar för den cirkulära ekonomin, men fler åtgärder behövs.** I november 2020 antog Sverige *Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige*, som förväntas bidra till miljö- och klimatmålen samt målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. I januari 2021 antog landet en ny handlingsplan som en uppföljning till strategin från 2020. Handlingsplanen innehåller över hundra olika åtgärder längs produktens hela livscykel, men saknar en konkret tidsplan för att genomföra varje mål. De prioriterade sektorerna är plast, textil, förnybara och biobaserade råvaror, livsmedel, bygg- och fastighetssektorn, inklusive bygg- och rivningsavfall, samt innovationskritiska metaller och mineral.

**Sveriges avfallshantering måste förbättras för att EU-målen ska uppnås.** Även om nästan inget kommunalt avfall deponeras (deponeringsandelen var mindre än 1 % 2021) behandlas merparten i förbränningsanläggningar,

vilket innebär ett starkt beroende av den metoden. Andelen förbränning var ungefär dubbelt så stor som EU-genomsnittet 2019 och nästan 60 % 2021. Sverige riskerar att inte uppfylla målet för materialåtervinning av kommunalt avfall 2025 (dvs. 55 %), eftersom landets nuvarande resultat ligger på 39,5 % (uppgifter från Eurostat för 2021). Sverige kommer att behöva göra ytterligare ansträngningar för att uppfylla de mer ambitiösa återvinningsmålen för perioden fram till 2035 genom förbättringar av separat insamling och behandling av avfall med hänsyn till återvinning.

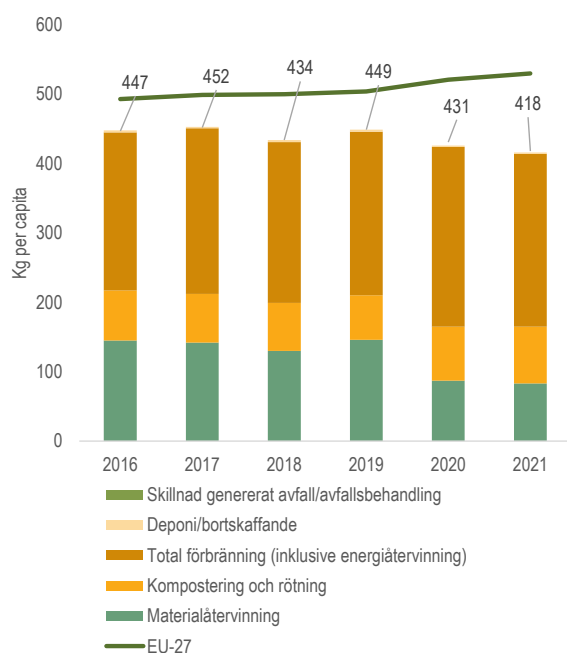
**Det finns potential för ett mer cirkulärt och effektivt industrisystem i Sverige.**

Diagram A9.1: Utveckling av materialanvändningen



Källa: Eurostat.



Diagram A9.2: **Behandling av kommunalt avfall**

Källa: Eurostat.

Ekonomi, särskilt industrin, är mindre effektiv när det gäller att använda material för att skapa välstånd än EU-genomsnittet, med en resursproduktivitet på 1,6 köpkraftsstandarder per kilo jämfört med 2,3 för EU. Resursproduktiviteten har stagnerat sedan 2016, vilket innebär att det finns stor potential att främja reparation, återanvändning och användning av returråvaror. Å

andra sidan visar 2022 års Flash Eurobarometerundersökning om små och medelstora företag, resurseffektivitet och gröna marknader att svenska små och medelstora företag redan har vidtagit omfattande åtgärder för att ställa om sin affärsverksamhet mot miljömässig hållbarhet. Deras resultat ligger långt över EU-genomsnittet när det gäller de åtgärder som vidtagits (t.ex. att minimera avfall och spara energi, vatten och material) för att förbättra resurseffektiviteten.

**Systemet för den bebyggda miljön har möjlighet att minska utarmningen av resurser.** Återvinningsgraden för bygg- och rivningsavfall har ökat sedan 2016, men ligger fortfarande under EU-genomsnittet (74 % jämfört med 89 %). På plussidan har Sverige tagit med krav om koldioxidutsläpp under hela livscykeln i sina byggregler. Detta ger incitament för både materialeffektivitet och energieffektivitet, eftersom byggherren måste beräkna koldioxidutsläppen under hela livscykeln och gradvis minska dem. Sverige kräver att byggherren utarbetar och lämnar in en klimatdeklaration vid uppförande av nya byggnader från och med den 1 januari 2022. Man har dessutom utvecklat och lanserat en offentlig allmän klimatdatabas. Det finns planer på att införa gränsvärden för klimatutsläpp från byggnader före 2027.

Tabell A9.1: **Övergripande och systemiska indikatorer för cirkularitet**

| Område                                                                                  | 2016  | 2017 | 2018  | 2019 | 2020 | 2021 | EU 27 | Senaste år EU 27 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|-------|------|-------|------|------|------|-------|------------------|
| <b>Total status för den cirkulära ekonomin</b>                                          |       |      |       |      |      |      |       |                  |
| Materialfotavtryck (ton/capita)                                                         | 25.3  | 24.0 | 25.8  | 26.4 | 24.9 | -    | 13.7  | 2020             |
| Ökning på årsbasis av personer sysselsatta inom den cirkulära ekonomin (%) <sup>1</sup> | -0.6  | 0.6  | -5.0  | -0.7 | -    | -    | 2.9   | 2019             |
| Vattenexploateringsindex plus (WEI+) (%)                                                | 1.1   | 0.7  | 1.0   | 0.2  | -    | -    | 3.6   | 2019             |
| <b>Industri</b>                                                                         |       |      |       |      |      |      |       |                  |
| Resursproduktivitet (köpkraftsstandard per kg)                                          | 1.5   | 1.5  | 1.5   | 1.5  | 1.5  | 1.6  | 2.3   | 2021             |
| Grad av cirkulär materialanvändning (%) <sup>2</sup>                                    | 6.8   | 6.7  | 6.6   | 6.5  | 6.8  | 6.6  | 11.7  | 2021             |
| Återvinningsgrad (% av kommunalt avfall)                                                | 48.4  | 46.8 | 45.8  | 46.6 | 38.3 | 39.5 | 49.6  | 2021             |
| <b>Bebyggd miljö</b>                                                                    |       |      |       |      |      |      |       |                  |
| Återvinningsgraden för bygg- och rivningsavfall (%) <sup>3</sup>                        | 61.0  | -    | 90.0  | -    | 74.0 | -    | 89.0  | 2020             |
| Index för hårdgörning av mark (basår = 2006) <sup>4</sup>                               | 103.4 | -    | 112.3 | -    | -    | -    | 108.3 | 2018             |
| <b>Jordbruksbaserade livsmedel</b>                                                      |       |      |       |      |      |      |       |                  |
| Livsmedelsavfall (kg per capita) <sup>5</sup>                                           | -     | -    | -     | -    | 87.0 | -    | 131.0 | 2020             |
| Kompostering och rötning (kg per capita)                                                | 72.0  | 70.0 | 69.0  | 64.0 | 78.0 | 82.0 | 100.0 | 2021             |

1) Personer som är anställda inom den cirkulära ekonomin mäter endast direkta arbetstillfällen i utvalda undersektorer i Nace-koderna E, C, G och S. 2) Användningsgraden för cirkulärt material mäter andelen återvunnet material som återförs in i ekonomin av den totala materialanvändningen. 3) Återvinningsgraden för bygg- och rivningsavfall omfattar avfall som bereds för återanvändning, återvinns eller materialåtervinns, inbegripet genom återfyllnadsarbete. 4) Hårdgörning av mark: kolumnen för 2016 avser uppgifter för 2015. 5) Matsvinn omfattar primärproduktion, bearbetning och tillverkning, detaljhandel och distribution, restauranger och cateringtjänster samt hushållen.

Källa: Eurostat, Europeiska miljöbyrån.



**När det gäller det jordbruksbaserade livsmedelssystemet finns det potential att öka komposteringen och rötningen.** Sveriges kompostering och rötning per djur har ökat något sedan 2016, men låg år 2020 fortfarande under EU-genomsnittet på 82 kg per djur jämfört med 100 kg, vilket inte heller var i linje med bästa praxis. Sverige bör intensifiera sina insatser för att öka komposteringen och rötningen för att göra sin cirkulära ekonomi mer effektiv och stärka sitt strategiska oberoende genom att producera biometan.

**Det finns fortfarande ett finansieringsunderskott i den cirkulära ekonomin, inbegripet avfallshanteringen.**

Ytterligare investeringar kommer att krävas för att möta de växande behoven. Finansieringsunderskottet uppskattades till 779 miljoner euro per år mellan 2014 och 2020. Under denna period uppskattades investeringsbehoven till minst 2,1 miljarder euro per år, medan utgångsvärdena för investeringar uppgick till 1,3 miljarder euro per år (se bilaga 6). Investeringar på områden som ekodesign, reparation, återanvändning och återtillverkning samt användning av nya affärsmodeller kommer att vara nödvändiga för att uppnå EU:s mål för den cirkulära ekonomin. Ytterligare investeringar krävs för att förbättra infrastrukturen för separat insamling och behandling av avfall för att avleda avfall från förbränning.



**Den digitala omställningen är avgörande för att säkerställa en motståndskraftig och konkurrenskraftig ekonomi.** I enlighet med policyprogrammet för det digitala decenniet, och i synnerhet med målen för 2030 i det programmet, beskrivs i denna bilaga Sveriges resultat när det gäller digitala färdigheter, digital infrastruktur/konnektivitet och digitalisering av företag och offentliga tjänster. I förekommande fall hänvisas det till framstegen med genomförandet av återhämtnings- och resiliensplanen. Sverige anslår 20 % av sin totala budget för återhämtnings- och resiliensplanen till digital teknik (0,7 miljarder euro) <sup>(69)</sup>.

**Policyprogrammet för det digitala decenniet stakar ut vägen för en framgångsrik digital omställning i Europa senast 2030.** Programmet utgör en ram för bedömning av EU:s och medlemsstaternas digitala omställning, särskilt via indexet för digital ekonomi och digitalt samhälle (Desi). Det ger också EU och dess medlemsstater möjlighet att samarbeta, bland annat genom projekt som omfattar flera länder, för att påskynda framstegen mot det digitala decenniets digitala och allmänna mål <sup>(70)</sup>. Mer allmänt är flera aspekter av den digitala omställningen särskilt relevanta i den rådande situationen. Under 2023, Europaåret för kompetens, är en prioritering att bygga upp den kompetens som krävs för att till fullo utnyttja de möjligheter som den digitala omställningen erbjuder. En digitalt kvalificerad befolkning ökar utvecklingen och användningen av digital teknik och leder till produktivitetsvinster <sup>(71)</sup>. Digital teknik, infrastruktur och verktyg spelar alla en roll i den grundläggande omställning som krävs för att anpassa energisystemet till de nuvarande strukturella utmaningarna <sup>(72)</sup>.

<sup>(69)</sup> Andelen av de finansiella anslagen som bidrar till de digitala målen har beräknats med användning av bilaga VII till förordningen om faciliteten för återhämtning och resiliens.

<sup>(70)</sup> Målen för det digitala decenniet, mätta med Desi-indikatorer och kompletterande datakällor, är integrerade i den mån det för närvarande är möjligt och/eller i den mån de anses vara särskilt relevanta i den medlemsstatsspecifika kontexten.

<sup>(71)</sup> Se till exempel OECD (2019), *OECD Economic Outlook, Digitalisation and productivity: A story of complementarities*, [OECD Economic Outlook, Volume 2019 Issue 1 | OECD iLibrary \(oecd-ilibrary.org\)](https://oecd-ilibrary.org/publications/9b7b7b7b).

<sup>(72)</sup> Behovet av och möjliga åtgärder för en digitalisering av energisystemet beskrivs i meddelandet *Digitalisering av energisystemet – EU:s handlingsplan*, COM(2022) 552 final.

**Sverige ligger i topp när det gäller digitala färdigheter.** Sverige presterar långt över EU-genomsnittet i fråga om grundläggande och avancerade digitala färdigheter. För att undvika brister på kvalificerad digital arbetskraft ser Sverige digitala färdigheter som en central del av samtliga relevanta strategier och åtgärder (både högre utbildning och yrkesutbildning). Sveriges återhämtnings- och resiliensplan innehåller dessutom investeringsåtgärder som förväntas öka antalet studieplatser vid universitet och andra högre utbildningsanstalter, inklusive inom högre yrkesutbildning inom relevanta områden.

**Sverige har kommit långt när det gäller digital infrastruktur/konnektivitet.** Sveriges täckning för nät med mycket hög kapacitet ligger långt över EU-genomsnittet och regeringen meddelade i landets bredbandsstrategi <sup>(73)</sup> att man siktar på att hela landet ska få tillgång till höghastighetsanslutning, främst via fiber. I områden där fiberkostnaderna skulle bli alltför höga (något som påverkar 2 % av befolkningen) utvärderas mobil teknik. Som en del av sin återhämtnings- och resiliensplan avser Sverige dessutom att investera i fasta höghastighetsbredbandsnät i områden där sådan uppkoppling inte skulle tillhandahållas enbart på kommersiell grund. I fråga om 5G-täckningen släpar Sverige dock alltmör efter EU-genomsnittet, både när det gäller den allmänna 5G-täckningen och 5G-täckningen på frekvensbandet 3,4–3,8 GHz, som är avgörande för avancerade applikationer som kräver stor spektrumbredd. En ökad användning av relevanta frekvensband förväntas hjälpa landet att komma ikapp EU-genomsnittet i detta avseende.

**Sverige är en föregångare i EU när det gäller digitalisering av företag.** Landet ligger långt över EU-genomsnittet i fråga om antalet små och medelstora företag med åtminstone grundläggande digitala färdigheter och företagens användning av avancerad teknik, såsom moln. Det finns nya eller nyligen antagna strategier för AI och tillhandahållande och användning av data. Sverige involverar ofta den akademiska världen och den privata sektorn genom partnerskap för en

<sup>(73)</sup> Källa: Regeringskansliet, *Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi* (<https://pts.se/globalassets/sverige-helt-uppkopplat-2025-slutlig.pdf>) (<https://pts.se/globalassets/sverige-helt-uppkopplat-2025-slutlig.pdf>).

snabb kunskaps- och tekniköverföring till marknaden.

**Sverige presterar väl när det gäller digitalisering av offentliga tjänster, men i den decentraliserade styrningsmodellen finns utrymme för förbättringar avseende samordning.** Landet presterar över EU-genomsnittet när det gäller digitala offentliga tjänster för människor och företag, men interoperabiliteten och datautbytet mellan olika myndigheter skulle kunna förbättras. Detta har myndigheten för digital förvaltning (DIGG) som uppgift, som fungerar som centralenhet på detta område. Regeringen har beställt en ny utredning för att föreslå en ny nationell lag om interoperabilitet inom den svenska offentliga sektorn.<sup>(74)</sup> Syftet är att ge DIGG rätt att föreskriva vilka standarder och specifikationer som krävs för att säkerställa interoperabilitet inom hela den offentliga sektorn. Utredningens lagstiftningsförslag ska lägga fram senast i slutet av december 2023. I syfte att standardisera lösningar för medborgare och företag inom den offentliga förvaltningen omfattar Sveriges återhämtnings- och resiliensplan investeringar för att utveckla nya digitala tjänster och uppgradera och modernisera befintliga tjänster. Sverige har för nuvarande tre e-legitimeringar som anmälts enligt systemet Svensk e-legitimation. BankID, Freja eID och EFOS har anmälts på tillitsnivåerna "väsentlig" och "hög". Även om goda framsteg har gjorts kan inte alla kategorier av befolkningen ansöka om elektronisk identifiering. Samtliga av dessa system gör det möjligt att interagera med offentliga organisationer via en smart enhet.

---

<sup>(74)</sup> I 2022: 03 Utredningen om interoperabilitet vid datadelning.

Tabell A10.1: **Centrala mål för det digitala decenniet som övervakas med Desi-indikatorer**

|                                                          | Sverige   |           |           | EU        | Mål för det digitala decenniet till 2030 (EU) |
|----------------------------------------------------------|-----------|-----------|-----------|-----------|-----------------------------------------------|
|                                                          | Desi 2021 | Desi 2022 | Desi 2023 | Desi 2023 |                                               |
| <b>Digitala färdigheter</b>                              |           |           |           |           |                                               |
| <b>Åtminstone grundläggande digitala färdigheter</b>     | i.u.      | 67%       | 67%       | 54%       | 80%                                           |
| % enskilda personer                                      |           | 2021      | 2021      | 2021      | 2030                                          |
| <b>It-specialister <sup>(1)</sup></b>                    | 7.5%      | 8.0%      | 8.0%      | 4.5%      | 20 miljoner                                   |
| % sysselsatta i åldersgruppen 15–74 år                   | 2020      | 2021      | 2021      | 2021      | 2030                                          |
| <b>Digital infrastruktur/konnektivitet</b>               |           |           |           |           |                                               |
| <b>Fasta nät med mycket hög kapacitet</b>                | 81%       | 83%       | 85%       | 73%       | 100%                                          |
| % hushåll                                                | 2020      | 2021      | 2022      | 2022      | 2030                                          |
| <b>Täckning av fiber till fastigheter <sup>(2)</sup></b> | 80%       | 82%       | 84%       | 56%       | -                                             |
| % hushåll                                                | 2020      | 2021      | 2022      | 2022      | 2030                                          |
| <b>Allmän 5G-täckning</b>                                | 14%       | 18%       | 20%       | 81%       | 100%                                          |
| % befolkade områden                                      | 2020      | 2021      | 2022      | 2022      | 2030                                          |
| <b>5G-täckning på frekvensbandet 3,4–3,8 GHz</b>         | i.u.      | i.u.      | 10%       | 41%       | -                                             |
| % befolkade områden                                      |           |           | 2022      | 2022      | 2030                                          |
| <b>Digitalisering av företagen</b>                       |           |           |           |           |                                               |
| <b>Minst grundläggande digital intensitet</b>            | i.u.      | i.u.      | 87%       | 69%       | 90%                                           |
| % små och medelstora företag                             |           |           | 2022      | 2022      | 2030                                          |
| <b>Stordata <sup>(3)</sup></b>                           | 19%       | 19%       | 19%       | 14%       | 75%                                           |
| % företag                                                | 2020      | 2020      | 2020      | 2020      | 2030                                          |
| <b>Moln <sup>(3)</sup></b>                               | i.u.      | 69%       | 69%       | 34%       | 75%                                           |
| % företag                                                |           | 2021      | 2021      | 2021      | 2030                                          |
| <b>Artificiell intelligens <sup>(3)</sup></b>            | i.u.      | 10%       | 10%       | 8%        | 75%                                           |
| % företag                                                |           | 2021      | 2021      | 2021      | 2030                                          |
| <b>Digitalisering av offentliga tjänster</b>             |           |           |           |           |                                               |
| <b>Digitala offentliga tjänster för allmänheten</b>      | i.u.      | 85        | 88        | 77        | 100                                           |
| Poäng (0–100)                                            |           | 2021      | 2022      | 2022      | 2030                                          |
| <b>Digitala offentliga tjänster för företag</b>          | i.u.      | 88        | 88        | 84        | 100                                           |
| Poäng (0–100)                                            |           | 2021      | 2022      | 2022      | 2030                                          |
| <b>Tillgång till elektroniska patientjournaler</b>       | i.u.      | i.u.      | 70        | 71        | 100                                           |
| Poäng (0–100)                                            |           |           | 2023      | 2023      | 2030                                          |

(1) Målet på 20 miljoner motsvarar cirka 10 % av den totala sysselsättningen.

(2) Indikatorn för täckning av fiber till fastigheter anges separat, eftersom utvärderingen av den också kommer att övervakas separat och beaktas vid tolkningen av data om täckningen av nät med mycket hög kapacitet i det digitala decenniet.

(3) Minst 75 % av företagen i unionen använder, i linje med sin affärsverksamhet, en eller flera av följande tekniker: i) molntjänster, ii) stordata, iii) artificiell intelligens.

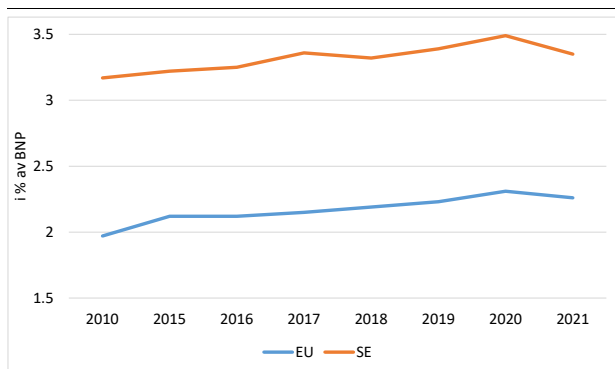
**Källa:** Index för digital ekonomi och digitalt samhälle.

I denna bilaga ges en allmän översikt över det svenska forsknings- och innovationssystemets utveckling, som är avgörande för att den gröna och den digitala omställningen ska uppnås.

**Sverige har i många år varit en innovationsledare.** Enligt den europeiska resultattavlan för innovation 2022 <sup>(75)</sup> är landets totala resultat 135,7 % av EU-genomsnittet. Dessutom ökar det (med 10,5 % från 2015 till 2022) i högre takt än EU:s resultat (9,9 %), vilket innebär att Sveriges försprång i förhållande till EU-genomsnittet ökar.

**Sverige har den högsta FoU-intensiteten <sup>(76)</sup> i EU** (3,35 % av BNP 2021) <sup>(77)</sup> och ligger i topp när det gäller näringslivets FoU-investeringar (2,41 % av BNP 2021) och de offentliga FoU-investeringarna (0,94 % av BNP 2021). <sup>(78)</sup> Jämfört med 2020 har dock alla tre indikatorer minskat något.

Diagram A11.1: **FoU-intensitet (inhemska bruttoutgifter för FoU i % av BNP) 2010–2021**



Källa: Eurostat 2022.

**Den svenska återhämtnings- och resiliensplanen innehåller en forsknings- och innovationsinvestering på 286 miljoner euro för att stödja den gröna omställningen.** Detta utgör omkring 8,7 % av de totala utgifterna enligt

återhämtnings- och resiliensplanen. Särskilt fokus ligger på stöd till klimatinvesteringar för att bidra till minskningen av koldioxidutsläpp från industrin, särskilt projekt där man utvecklar, demonstrerar och driftsätter ny teknik där utsläppen av växthusgaser är låga, obefintliga eller negativa i industrier med höga processutsläpp.

**Att upprätthålla en offentlig forskningsbas av hög kvalitet och en tillräcklig talangreserv är avgörande för den svenska kunskapsekonomins fortsatta konkurrenskraft.**

Landet har en innovationsvänlig miljö, välutbildad arbetskraft, attraktiva forskningssystem och internationellt konkurrenskraftiga och innovativa storföretag. Trots dessa styrkor och Sveriges ledande ställning i EU när det gäller antalet forskare och vetenskapliga publikationer i förhållande till befolkningsstorleken har man inte sett någon motsvarande ökning av det vetenskapliga genomslaget <sup>(79)</sup>, och antalet nydisputerade doktorer har sjunkit kraftigt sedan 2015. <sup>(80)</sup> Bristen på högkvalificerad personal inom naturvetenskap, teknik och ingenjörsvetenskap kan försvåra framtida FoU-investeringar i Sverige. I Sveriges mest FoU-intensiva företag är tillgången till kvalificerad personal en avgörande faktor i beslut om var man ska investera i FoU. Över 52 % av företagen anser att det är svårt att rekrytera FoU-personal, och över 54 % av företagen anser att det är svårare att rekrytera FoU-personal nu än för fem år sedan <sup>(81)</sup>. Antalet nyutexaminerade inom naturvetenskap och ingenjörsvetenskap per tusen invånare i åldern 25–34 år har sjunkit de senaste tio åren, även om en svagt positiv trend har konstaterats sedan 2019. <sup>(82)</sup>

<sup>(75)</sup> Den europeiska resultattavlan för innovation 2022, landsprofil: Sverige [https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2022/ec\\_rtd\\_eis-country-profile-se.pdf](https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2022/ec_rtd_eis-country-profile-se.pdf). Den europeiska resultattavlan för innovation innehåller en jämförande analys av innovationsresultaten i EU-länderna, inklusive de relativa styrkorna och svagheter i deras nationella innovationssystem (även jämfört med EU-genomsnittet).

<sup>(76)</sup> Definieras som de inhemska bruttoutgifterna för FoU, i procent av BNP.

<sup>(77)</sup> Europeiskt målvärde för FoU-intensitet: 3 %.

<sup>(78)</sup> Källa: Eurostat.

<sup>(79)</sup> Forskningsbarometern, s. 59–64, <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2021-10-21-forskningsbarometern-2021.html> och [https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard\\_sv](https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard_sv).

<sup>(80)</sup> Nydisputerade per tusen invånare i åldern 25–34 år, <https://ec.europa.eu/research-and-innovation/en/statistics/performance-indicators/european-innovation-scoreboard/eis>.

<sup>(81)</sup> Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien, <https://www.iva.se/projekt/naringslivets-fou-investeringar/fou-barometern-2022/>.

<sup>(82)</sup> Den europeiska resultattavlan för innovation 2022.

Tabell A11.1: **Nyckelindikatorer för innovation**

| <b>Sverige</b>                                                                                                                | <b>2010</b> | <b>2015</b> | <b>2019</b> | <b>2020</b> | <b>2021</b> | <b>EU-genomsnitt (1)</b> |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------|-------------|-------------|-------------|-------------|--------------------------|
| <b>Nyckelindikatorer</b>                                                                                                      |             |             |             |             |             |                          |
| FoU-intensitet (inhemska bruttoutgifter för FoU i % av BNP)                                                                   | 3.17        | 3.22        | 3.39        | 3.49        | 3.35        | 2.26                     |
| Offentliga utgifter för FoU i % av BNP                                                                                        | 0.99        | 0.97        | 0.95        | 0.96        | 0.94        | 0.76                     |
| Företagens utgifter för FoU i % av BNP                                                                                        | 2.18        | 2.24        | 2.43        | 2.52        | 2.41        | 1.49                     |
| <b>Forsknings- och innovationssystemets kvalitet</b>                                                                          |             |             |             |             |             |                          |
| Vetenskapliga publikationer (i % av det totala antalet i landet) som hör till de 10 % mest citerade publikationerna i världen | 12.6        | 13.1        | 12.6        | :           | :           | 9.8                      |
| PCT-patentansökningar per miljard BNP (i köpkraftsstandarder)                                                                 | 9.5         | 9.3         | 9           | :           | :           | 3.3                      |
| <b>Samarbete mellan näringsliv och forskning</b>                                                                              |             |             |             |             |             |                          |
| Offentlig-privata vetenskapliga sampublicationer i % av det totala antalet publikationer                                      | 10.5        | 10.5        | 11.7        | 11.1        | 11.1        | 7.1                      |
| Offentliga utgifter för FoU som finansieras av företag (inhemska) i % av BNP                                                  | :           | 0.039       | 0.031       | :           | :           | 0.054                    |
| <b>Tillgång till personalresurser och kompetens</b>                                                                           |             |             |             |             |             |                          |
| Nyutexaminerade inom naturvetenskap och ingenjörsvetenskap per tusen invånare i åldern 25–34 år                               | 14.3        | 13.9        | 12.4        | 12.9        | :           | 16                       |
| <b>Offentligt stöd till företagens utgifter för FoU</b>                                                                       |             |             |             |             |             |                          |
| Totalt stöd från den offentliga sektorn till företagens FoU-utgifter i % av BNP                                               | :           | :           | 0.122       | :           | :           | 0.194                    |
| Skatteincitament för FoU: uteblivna intäkter i % av BNP                                                                       | 0           | 0.012       | 0.015       | :           | :           | 0.1                      |
| <b>Grön innovation</b>                                                                                                        |             |             |             |             |             |                          |
| Andel miljörelaterade patent av det totala antalet PCT-patentansökningar (%)                                                  | 13.7        | 12.5        | 12.6        | :           | :           | 13.3                     |
| <b>Finansiering av innovation och ekonomisk förnyelse</b>                                                                     |             |             |             |             |             |                          |
| Risikkapital (marknadsstatistik) i % av BNP                                                                                   | 0.087       | 0.053       | 0.073       | 0.098       | 0.126       | 0.074                    |
| Sysselsättning i snabbväxande företag i de 50 % mest innovativa sektorerna                                                    | 6.5         | 5.5         | 6.5         | :           | :           | 5.5                      |

(1) EU-genomsnittet för det senast tillgängliga året eller det år med mest landsspecifika data.

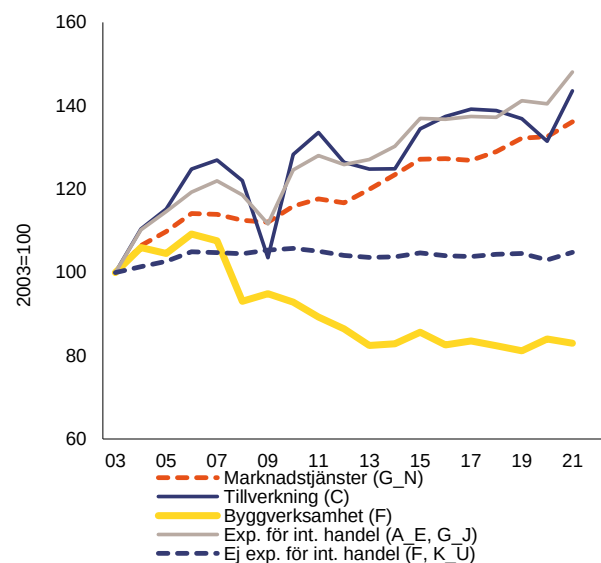
**Källa:** Eurostat, OECD, JRC, Science-Metrix (Scopus-databasen och Europeiska patentverkets databas Patent Statistical database), Invest Europe.

**Produktiviteten i Sverige är hög, men bristen på kompetens och arbetskraft i kombination med de kraftigt stigande energikostnaderna innebär nya utmaningar för företagets konkurrenskraft.** Sveriges starka IKT-sektor och ledande innovationsresultat bidrar till att driva på den höga produktiviteten inom tjänstesektorn, men produktiviteten varierar mellan olika sektorer. I exempelvis byggsektorn hindrar strukturella svagheter, såsom hinder för bostäder till ett överkomligt pris, produktivitetstillväxten. År 2022 minskade Sveriges produktivitet inom industrin (-0,5 % på årsbasis) samtidigt som EU-genomsnittet ökade (1,4 % på årsbasis). Dessutom kan arbetskraftsbristen i industrin alltmer komma att hindra genomförandet av de investeringar som ska främja övergången till en grönare och alltmer digitaliserad ekonomi och ytterligare driva på produktiviteten i Sverige.

**Det råder allt större brist på arbetskraft i den svenska industrin.** Under 2022 rapporterade 18 % av företagen att de mötte sådana hinder (jämfört med EU-genomsnittet på 28 %). Denna siffra har dock mer än fördubblats för Sverige jämfört med 2021 och ökat kraftigt från endast 3 % 2020. I rapporter från Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser har man betonat humankapitalets roll i utvecklingen av arbetsproduktiviteten i kunskapsintensiva industrier<sup>(83)</sup> och betonat vikten av att Sverige tar itu med kompetensbristen för att ytterligare förbättra sin produktivitet.

**Att hålla nere produktionskostnaderna är avgörande för att bevara den svenska industrins konkurrenskraft.** Enligt SCB var det årliga producentprisindexet 19,5 % i november. Jämfört med november 2021 steg priserna för energirelaterade varor med 50,5 %<sup>(84)</sup>. Småföretag, som är särskilt sårbara för de stigande energipriserna, ställs inför ytterligare en utmaning och osäkerhet, eftersom den svenska regeringens förslag om elstöd till företag genomförs långsamt och har visat sig vara en administrativ utmaning, särskilt på grund av de växande administrativa kostnaderna.

Diagram A12.1: Arbetsproduktivitet per sektor



**Källa:** Europeiska kommissionens beräkningar baserade på Ameco.

**Den svenska industrin lider i allt högre grad av störningar i leveranskedjorna.** År 2022 drabbades 55 % av de svenska företagen av begränsningar kopplade till materialbrist, vilket var högre än EU-genomsnittet på 47 %. Andelen har ökat kraftigt sedan 2020, då den endast var 10 %, och mer än fördubblats sedan 2021. En studie av Svenskt Näringsliv visade att 77 % av de undersökta företagen upplevde svårigheter med att importera varor och tjänster under 2022. 62 % hade problem med stigande priser och 60 % med förseningar i leveranserna<sup>(85)</sup>. Dessa begränsningar påverkar i hög grad industrier med en hög andel insatsvaror såsom bil-, flyg- och rymdindustrin, försvaret och konsumentvarusektorn. Begränsningarna beror främst på störningar i den globala logistiken och störd eller försämrad tillgång till råvaror, tjänster och insatsvaror.<sup>(86)</sup> När det gäller råvaror av avgörande betydelse motsvarar Sveriges koncentrationsindex för import EU:s genomsnitt, med ett index på 0,18.

**Sverige strävar efter ett gynnsamt företagsklimat för företag och företagare.** I IMD:s lista över världens mest konkurrenskraftiga länder 2022 ligger Sverige på fjärde plats (två platser lägre än 2021). Sveriges höga position i listan är tack vare landets mycket goda

<sup>(83)</sup> Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. *Produktivitetstillväxt och dess drivkrafter, 2021*.

<sup>(84)</sup> SCB.

<sup>(85)</sup> <https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/internationell-handel/instabila-leveranskedjor-oror-foretagen-1190660.html>.

<sup>(86)</sup> EIB:s investeringsundersökning 2022.



företagseffektivitet och infrastruktur. Landets ekonomiska resultat är dock svagare, främst på grund av ungdomsarbetslöshet och brist på kvalificerad arbetskraft. Sverige presterar mycket väl i fråga om digitalisering. I 2022 års index för digital ekonomi och digitalt samhälle (Desi) ligger Sverige på fjärde plats totalt sett. Sveriges humankapital är en av landets största konkurrensfördelar jämfört med övriga medlemsstater (Sverige ligger på fjärde plats). Det krävs dock fler åtgärder för att öka antalet digitala experter. Uppskattningar tyder på att Sverige 2024 kommer att sakna 70 000 IKT-specialister. När det gäller konnektivitet har Sverige fallit tillbaka till nionde plats, och ligger under EU-genomsnittet när det gäller 5G-täckning. Landet har också fallit tillbaka till nionde plats när det gäller digitala offentliga tjänster (se bilaga 10). Bland de långsiktiga hindren för investeringar nämner svenska företag oftast tillgång till kvalificerad personal (90 %) och energikostnader (74 %) <sup>(87)</sup>. Företagsreglering är ett mycket mindre hinder för företag i Sverige än för företag i EU. Endast 10,5 % av företagen uppger att företagsreglering är ett hinder för långsiktiga investeringar, jämfört med EU-genomsnittet på 29,6 %.

**De privata investeringarna i Sverige ligger kvar på höga nivåer.** År 2022 utgjorde privata nettoinvesteringar 7,5 % av Sveriges BNP, vilket är dubbelt så mycket som EU-genomsnittet på 3,7 %. Dessutom var svenska företag bland de främsta investerarna i utvecklingen av nya produkter, processer och tjänster under 2021 <sup>(88)</sup>. Enligt den europeiska resultattavlan för innovation 2022 är Sverige ledande inom innovation i EU och utökar till och med sin ledning i förhållande till övriga medlemsstater (se även bilaga 11).

**Tillgången till finansiering i Sverige är fortfarande god.** Medan EIF:s låneindex 2021 låg något under EU-genomsnittet och uppvisar en fortsatt nedåtgående trend jämfört med tidigare år fortsätter aktieindexet att öka, och ligger klart över EU-genomsnittet (1 2021 jämfört med EU-genomsnittet på 0,23). Dessutom ligger andelen små och medelstora företag som drabbas av sena betalningar från både privata företag och offentliga organ under EU-genomsnittet, på 31,7 % i Sverige jämfört med 43 % i EU.

### **Sverige uppvisar överlag goda resultat enligt resultattavlan för den inre marknaden.**

Landet har mycket få reglerande begränsningar när det gäller reglerade yrken, med undantag för fastighetsmäklare, som omfattas av betydligt fler regleringar än EU-genomsnittet (3,2 enligt EU:s begränsningsindikator, jämfört med 1,3 för EU-genomsnittet) <sup>(89)</sup>. Integrationen av små och medelstora företag på den inre marknaden skulle kunna förbättras för att stödja tillväxten. Svenska små och medelstora företag står för en något mindre andel av det svenska mervärdet (48,1 %) jämfört med EU-genomsnittet (51,8 %) <sup>(90)</sup>. För att växa skulle svenska företag, särskilt små och medelstora företag, bättre kunna utnyttja möjligheterna på den inre marknaden. Totalt sett utgör importen från och exporten till andra medlemsstater endast 29,2 % av Sveriges BNP (jämfört med EU-genomsnittet på 45,8 %). Enligt resultattavlan för den inre marknaden 2022 skulle Sverige kunna förbättra införlivandet av direktiv i nationell rätt, eftersom landet har registrerat en andel icke införlivade direktiv på 2 % (högre än EU-genomsnittet på 1,6 %). Detta innebär en avsevärd försämring, med 1,3 procentenheter (den näst största ökningen bland medlemsstaterna under ett år). Sverige ingår i en grupp på sex medlemsstater som mer än fördubblade denna andel under ett år och därmed missade målet på 1 %. Sveriges eftersläpning vad gäller införlivandet av direktiv ökade också avsevärt, med 20 försenade direktiv jämfört med sju föregående år.

### **Sverige är den medlemsstat som har störst andel förnybara energikällor i energimixen.**

Sveriges installerade kapacitet för förnybar energi stod för 69,6 % av den totala elproduktionen 2021, vilket är långt över EU-genomsnittet på 50,9 %. De utdragna tillståndprocesserna, inte minst för utvecklingen av vindkraft, utgör dock en flaskhals för det fortsatta införandet av förnybara energikällor. I vissa fall kan detta leda till att när ett projekt väl har fått bygglov har så lång tid gått att den planerade tekniken redan har blivit föråldrad. I andra fall kan ett försenat tillstånd (t.ex. nätanslutningstillstånd) leda till att ett annat tillstånd (t.ex. miljötillstånd) löper ut. Genom att korta ner tiden det tar innan tillstånd beviljas kan

<sup>(87)</sup> [EIB:s investeringsundersökning 2022](#).

<sup>(88)</sup> [EIB:s investeringsundersökning 2022](#).

<sup>(89)</sup> [Meddelande om utvärdering och uppdatering av 2017 års rekommenderade reformer för reglering av yrkesmässiga tjänster](#), COM(2021) 385 final.

<sup>(90)</sup> Europeiska kommissionen, [Resultatgranskning av små och medelstora företag](#), Sveriges faktablad, 1.7.2022.

Tabell A12.1: **Industrin och den inre marknaden**

| DELOMRÅDE                                   |                                         | INDIKATOR                                                                                                                                                                               | 2018 | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | EU27<br>genomsnitt<br>(*) |
|---------------------------------------------|-----------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------|------|------|------|------|---------------------------|
| HUVUDINDIKATORER                            | Ekonomisk<br>struktur                   | Privata nettoinvesteringar, nivå för privat kapitalstock, efter avskrivning, % BNP <sup>(1)</sup>                                                                                       | 6.5  | 5.7  | 5.8  | 6.8  | 7.3  | 3.4                       |
|                                             |                                         | Offentliga nettoinvesteringar, nivå för offentlig kapitalstock, efter avskrivning, % BNP (1)                                                                                            | 1.7  | 1.7  | 1.7  | 1.5  | 1.7  | 0.6                       |
|                                             |                                         | Real arbetsproduktivitet per person i industrin (% på årsbasis) <sup>(2)</sup>                                                                                                          | -1.9 | 0.8  | -0.5 | 8.1  | -0.5 | 1.4                       |
|                                             | Kostnads-<br>konkurrens-<br>kraft       | Nominell enhetsarbetskostnad i industrin (% på årsbasis)(2)                                                                                                                             | -1.7 | -1.4 | 2.7  | 1    | -0.8 | 2.9                       |
| RESILIENS                                   | Brister                                 | Brist på material (industri) företag som upplever begränsningar, % (3)                                                                                                                  | 28   | 20   | 11   | 25   | 55   | 47                        |
|                                             |                                         | Brist på arbetskraft, baserat på undersökningsdata (industrin), företag som upplever begränsningar, % (3)                                                                               | 13   | 6    | 3    | 8    | 18   | 28                        |
|                                             |                                         | Andel lediga platser (näringsliv)(4)                                                                                                                                                    | 2.7  | 2.5  | 1.8  | 2.5  | 3.2  | 3.1                       |
|                                             | Strategiska<br>beroenden                | Koncentration av valda råvaror, importkoncentrationsindex baserat på en korg av kritiska råvaror (5)                                                                                    | 0.16 | 0.17 | 0.17 | 0.15 | 0.18 | 0.18                      |
|                                             |                                         | Installerad kapacitet för förnybar energi, % av total producerad el <sup>(6)</sup>                                                                                                      | 60.7 | 62.4 | 65   | 69.6 | n.a. | 50.9                      |
| INRE MARKNADEN                              | Integration på<br>den inre<br>marknaden | EU:s handelsintegration, % <sup>(7)</sup>                                                                                                                                               | 25.3 | 25.5 | 23.5 | 25.5 | 29.2 | 45.8                      |
|                                             | Begränsningar                           | Restriktionsindex för tjänstehandeln, EES <sup>(8)</sup>                                                                                                                                | 0.04 | 0.04 | 0.04 | 0.04 | 0.04 | 0.05                      |
|                                             | Offentlig<br>upphandling                | Ett enda anbud, % av kontrakt totalt <sup>(9)</sup>                                                                                                                                     | 10   | 8    | 9    | 10   | 13   | 29                        |
| FÖRETAGSKLIMAT – SMÅ OCH MEDELSTORA FÖRETAG | Investerings-<br>hinder                 | Effekt av reglering på långsiktiga investeringar, % av företag som rapporterar att regleringar av företag utgör ett stort hinder <sup>(10)</sup>                                        | 14   | 11.1 | 7.6  | 9.2  | 10.5 | 29.6                      |
|                                             | Företags-<br>demografi                  | Konkurser, index (2015=100) <sup>(11)</sup>                                                                                                                                             | n.a. | n.a. | n.a. | n.a. | n.a. | 86.8                      |
|                                             |                                         | Företagsregistreringar, index (2015=100) <sup>(11)</sup>                                                                                                                                | n.a. | n.a. | n.a. | n.a. | n.a. | 121.2                     |
|                                             | Sena<br>betalningar                     | Betalningsklyfta, betalningar mellan företag, skillnad i dagar mellan angiven och faktisk betalning <sup>(12)</sup>                                                                     | 4    | 4    | 18   | 11   | 13   | 13                        |
|                                             |                                         | Betalningsklyfta, offentlig sektor, skillnad i dagar mellan angiven och faktisk betalning <sup>(12)</sup>                                                                               | 4    | 5    | 18   | 10   | 14   | 15                        |
|                                             |                                         | Andel av små och medelstora företag som upplevt sena betalningar de senaste sex månaderna, % <sup>(13)</sup>                                                                            | n.a. | 32.5 | 29.2 | 35.2 | 31.7 | 43                        |
|                                             | Tillgång till<br>finansiering           | EIF:s index för tillgång till finansiering – Lån, sammansatt: Extern finansiering för små och medelstora företag det senaste halvåret, indexvärden mellan 0 och 1 <sup>(14)</sup>       | 0.66 | 0.61 | 0.48 | 0.41 | n.a. | 0.46                      |
|                                             |                                         | EIF:s index för tillgång till finansiering – Aktier, sammansatt: Riskkapital/BNP, börsintroduktion/BNP, små och medelstora företag som använder eget kapital, index 0–1 <sup>(14)</sup> | 0.72 | 0.87 | 0.94 | 1    | n.a. | 0.23                      |

(\*) Senast tillgängliga år.

**Källa:** (1) Ameco, (2) Eurostat, (3) ECFIN BCS, (4) Eurostat, (5) Comext och kommissionens beräkningar, (6) Eurostat, (7) Eurostat, (8) OECD, (9) resultattavlan för den inre marknaden, (10) EIB-undersökning, (11) Eurostat, (12) Intrum, (13) SAFE-undersökningen, (14) EIF:s index för små och medelstora företags tillgång till finansiering.

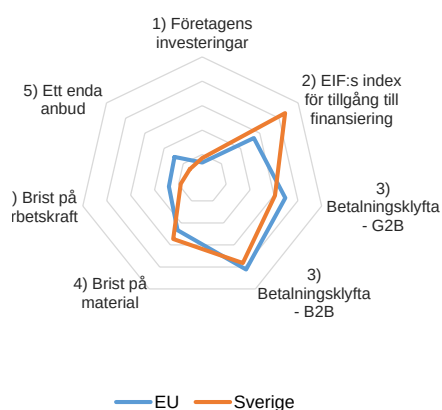
nya investeringar i förnybar energi främjas. Tillståndprocesserna för gruvdrift och prospektering skulle kunna göras mindre omständliga, samtidigt som höga standarder för konsekvensbedömningar (t.ex. för lokalsamhällen, klimatet eller miljön), inbegripet samråd med berörda parter, upprätthålls.

**Mot bakgrund av den explosiva ökningen av efterfrågan på de råvaror som behövs för den gröna och den digitala omställningen i Sverige och i EU har Sverige stora förutsättningar att bidra till att hantera strategiska beroenden genom att vidareutveckla värdekedjorna för råvaror av avgörande betydelse.** Sverige har en lång och



stark gruvdriftstradition och mineralpotential och står för 93 % av all järnmalm som produceras inom EU <sup>(91)</sup>. Enligt Sveriges geologiska undersökning omfattar kända fyndigheter antimon, flusspat, fosforit, grafit, kobolt, platinametaller, sällsynta jordartsmetaller och volfram <sup>(92)</sup>, som alla finns med på EU-kommissionens förteckning över råvaror av avgörande betydelse.

Diagram A12.2: **Företagsklimat och drivkrafter för produktivitet**



**Källa:** 1) Andel (%) av BNP, 2021 Eurostat.

2) Sammansatt indikator, Europeiska investeringsfondens index för tillgång till finansiering 2021.

3) Genomsnittlig betalningsförsening i antal dagar, 2022, Intrum.

4) Andel (%) av de företag inom tillverkningsindustrin som står inför begränsningar, Europeiska kommissionens konjunkturundersökning 2022.

5) Andel kontrakt som tilldelats en enda anbudsgivare, 2022 års resultattavla för den inre marknaden.

<sup>(91)</sup> [Sveriges mineralstrategi](#).

<sup>(92)</sup> [Sveriges geologiska undersökning](#).

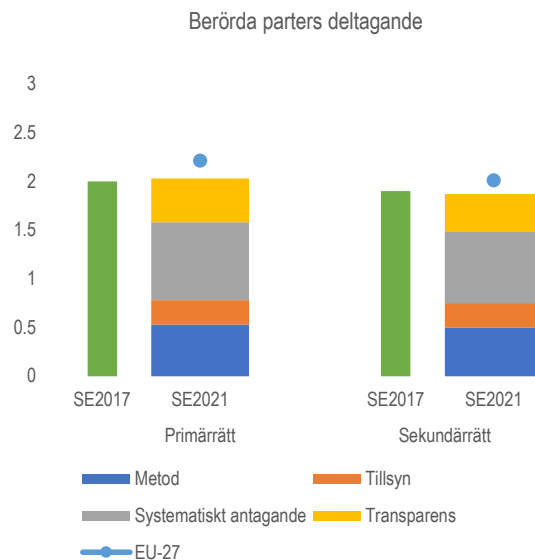
I denna bilaga beskrivs resultaten för den svenska offentliga förvaltningen, som är avgörande för att tillhandahålla tjänster och genomföra reformer. Den svenska offentliga förvaltningen är fortfarande en av de mest effektiva i EU-27<sup>(93)</sup>, men dess sammanlagda poäng har inte förändrats sedan 2017. Den offentliga förvaltningens nuvarande prioriteringar är bland annat att förbättra samordningen mellan kommunerna, involvera offentliga organ i klimatpolitiken, identifiera och minska risker för korruption och förbättra integrationen av nyanlända invandrare på arbetsmarknaden<sup>(94)</sup>.

**Regelsystemet i Sverige fungerar bra.** Det politiska beslutsfattandet bygger på att nå samförstånd<sup>(95)</sup>, men berörda parter deltagande (diagram A13.1) och efterhandsutvärderingarna av lagstiftningen ligger under genomsnittet för EU-27 (diagram A13.2). Sverige använder nu sin regeringsportal mer systematiskt, där samråd, med relevant dokumentation, läggs ut för återkoppling från berörda parter och allmänheten<sup>(96)</sup>. Förhandsutvärderingar planeras för all lagstiftning. Efterhandsutvärderingar är inte obligatoriska och utförs vanligtvis på ad hoc-basis av ett departement, en statlig myndighet eller en utredningskommitté. Den ökande segmenteringen och specialiseringen av departementen är en stor utmaning och leder till en mer omfattande och tidskrävande samordning mellan departementen<sup>(97)</sup>.

**Regeringen har gjort digitaliseringen till en av sina prioriteringar.** Vid sidan av Danmark har Sverige den högsta andelen personer som använder sig av internet för att interagera med myndigheter i EU-27. I förhållande till referensvärdet för e-förvaltning ligger resultatet även över genomsnittet i EU-27. I den svenska faciliteten för återhämtning och resiliens ingår utveckling av en ny digital infrastruktur (21 miljoner euro) som så småningom kommer att omfatta alla delar av den offentliga

förvaltningen<sup>(98)</sup>. I december 2022 tillsatte regeringen en utredningskommitté för hur e-identifiering som utfärdas av en offentlig myndighet kan utformas. Utredningens första rapport kommer att läggas fram i oktober 2023.

Diagram A13.1: **Sverige. Berörda parter deltagande**



**Källa:** Indikatorer för regleringspolitik och styrning, undersökningar 2017 och 2021 (<http://oe.cd/ireg>).

<sup>(93)</sup> Globala indikatorer för samhällsstyrning, 2021.

<sup>(94)</sup> SAPM (<https://www.statskontoret.se>).

<sup>(95)</sup> Statens offentliga utredningar, 2022 (<https://www.sou.gov.se/fragor-och-svar-om-kommitteer/>).

<sup>(96)</sup> *Indicators of Regulatory Policy and Governance, Europe 2022: Sweden*.

<sup>(97)</sup> Europeiska kommissionen, GD Reform, *Public administration and governance: Sweden*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2023 (ännu ej publicerad).

<sup>(98)</sup> Sveriges återhämtnings- och resiliensplan ([https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-sweden\\_sv](https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plan-sweden_sv)).

Tabell A13.1: Indikatorer för den offentliga förvaltningen

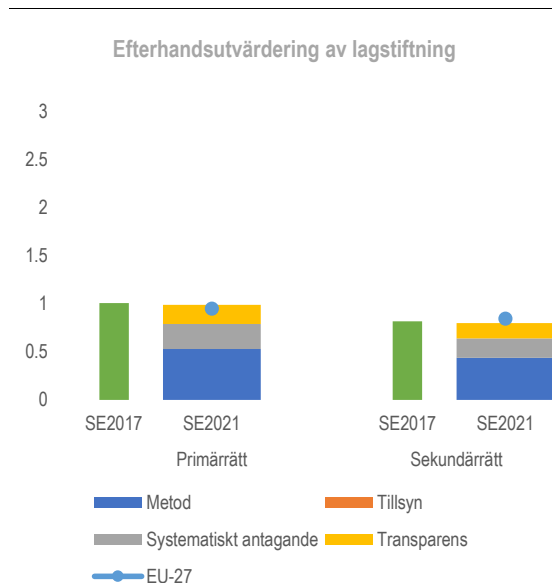
| SE Indikator (1)                                                                            | 2017    | 2018    | 2019    | 2020 | 2021    | 2022 | EU-27 <sup>(2)</sup> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------|---------|------|---------|------|----------------------|
| <b>E-förvaltning och öppna förvaltningsuppgifter</b>                                        |         |         |         |      |         |      |                      |
| 1 Andel enskilda som använt internet i kontakter med myndigheter under det senaste året (%) | 8.7 (b) | 9.0     | 8.8 (b) | 8.8  | 9.3     | n/a  | 64.8                 |
| 2 Referensvärden för e-förvaltning, sammanlagda poäng (3)                                   | i.u.    | i.u.    | i.u.    | 75.4 | 73.6    | 76.7 | 72.9                 |
| 3 Öppna data och portalmognadsindex                                                         | i.u.    | 0.5     | 0.6     | 0.8  | 0.8     | 0.8  | 0.8                  |
| <b>Utbildningsnivå, vuxnas lärande, könsfördelning och åldrande</b>                         |         |         |         |      |         |      |                      |
| 4 Andel offentligt anställda med högre utbildning (nivå 5–8, %)                             | 6.8     | 6.9 (b) | 7.2     | 7.3  | 7.3 (b) | 7.3  | 52.0                 |
| 5 Offentligt anställdas deltagande i vuxenutbildning (%)                                    | 3.7     | 3.9 (b) | 4.2     | 3.4  | 4.0 (b) | 4.3  | 16.9                 |
| 6 Könsfördelning för högre befattningar inom offentlig förvaltning (4)                      | 6.0     | 8.6     | 0.6     | 0.6  | 2.2     | 3.4  | 11.0                 |
| 7 Andel i åldrarna 25–49 år till 50–64 år i Nace-sektor O                                   | 0.2     | 0.2 (b) | 0.2     | 0.2  | 0.2 (b) | 0.2  | 1.5                  |
| <b>Förvaltning av offentliga finanser</b>                                                   |         |         |         |      |         |      |                      |
| 8 Index för den medelfristiga budgetramen                                                   | 0.8     | 0.8     | 0.8     | 0.7  | 0.8     | i.u. | 0.7                  |
| 9 Index för styrkan i finanspolitiska regler                                                | 1.2     | 1.2     | 1.7     | 1.7  | 1.7     | i.u. | 1.5                  |
| <b>Evidensbaserat beslutsfattande</b>                                                       |         |         |         |      |         |      |                      |
| 10 Regelsystem                                                                              | 1.66    | i.u.    | i.u.    | i.u. | 1.66    | i.u. | 1.7                  |

(<sup>1</sup>) Höga värden innebär goda resultat, med undantag för indikator 6. (<sup>2</sup>) Värde 2022. Om det inte finns tillgängligt visas 2021 års värde. (<sup>3</sup>) Mäter användarcentreringen (inklusive för gränsoverskridande tjänster) och insynen i de digitala offentliga tjänsterna samt förekomsten av viktiga förutsättningar för tillhandahållandet av dessa tjänster. (<sup>4</sup>) Beräknat som det absoluta värdet av skillnaden mellan andelen män och kvinnor i högre befattningar inom den offentliga förvaltningen.

Markeringar: (b) avbrott i tidsserien, (d) avvikande definition, (u) låg tillförlitlighet.

**Källa:** Undersökning om användning av IKT, Eurostat (1); benchmarkingrapport om e-förvaltning (2); framstegsrapport om öppna data (3); arbetskraftsundersökningen, Eurostat (4, 5, 7), Europeiska jämställdhetsinstitutet (6); databas för finanspolitisk styrning (8, 9); OECD:s indikatorer för regleringspolitik och styrning (10).

Diagram A13.2: **Sverige. Efterhandsutvärdering av lagstiftning**



**Källa:** Indikatorer för regleringspolitik och styrning, undersökningar 2017 och 2021 (<http://oe.cd/iireg>).

**Den offentliga förvaltningen i Sverige har en fortsatt hög kapacitet och kvalitet.** Offentligt anställda är högt utbildade och uppmuntras starkt att förkovra sig under karriären. Sverige är bland de länder som presterar bäst när det gäller att ha en jämn könsfördelning bland högt uppsatta inom den offentliga förvaltningen. Åldersstrukturen inom den offentliga förvaltningen är yngre än genomsnittet i EU-27 (tabell A13.1). Regeringen har tagit fram nya onlineverktyg för att främja arbetstillfällen inom den offentliga sektorn. När det gäller att förebygga korruption och intressekonflikter lanserade regeringen i juni 2022 ett nytt initiativ för en obligatorisk övergångsperiod mellan regeringsposter och jobb inom den privata sektorn (<sup>99</sup>).

**Domstolssystemet fungerar effektivt.** År 2021 var den tid som behövdes för handläggning

(<sup>99</sup>) Europeiska kommissionen, GD Reform, *Public administration and governance: Sweden*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2023 (ännu ej publicerad).

av förvaltningsmål i första instans 102 dagar, vilket fortfarande är den kortaste tiden bland medlemsstaterna. Avslutandegraden är fortfarande god för civilrättsliga och handelsrättsliga tvistemål (från 102,8 % 2020 till 102,7 % 2021) och har förbättrats ännu mer för förvaltningsmål under 2021 (från 102,3 % 2020 till 103,4 % 2021). Domstolssystemet har överlag en god kvalitet och digitaliseringsnivån är hög. Framför allt använder domstolarna digitala verktyg i stor utsträckning, däribland ett elektroniskt ärendehanteringssystem, teknik för distanskommunikation samt teknik för säkert distansarbete för domare och personal. När det gäller domstolsväsendets oberoende har inga systematiska brister rapporterats <sup>(100)</sup>.

---

<sup>(100)</sup>För en mer ingående analys av det svenska domstolssystemets funktion, se 2023 års [resultattavla för rättskipningen i EU](#) (ännu ej publicerad) samt landskapitlet för Sverige i kommissionens [rapport om rättsstatsprincipen](#) 2023 (ännu ej publicerad).

# BILAGA 14: UTMANINGAR PÅ OMRÅDEN SYSSELSÄTTNING, KOMPETENS OCH SOCIALPOLITIK MOT BAKGRUND AV DEN EUROPEISKA PELAREN FÖR SOCIALA RÄTTIGHETER

**Den europeiska pelaren för sociala rättigheter fungerar som en kompass för uppåtgående konvergens mot bättre arbets- och levnadsvillkor i EU.** I denna bilaga ges en översikt över Sveriges framsteg avseende genomförandet av pelarens 20 principer och EU:s överordnade och nationella mål för 2030 för sysselsättning, kompetens och fattigdomsbekämpning.

Tabell A14.1: Social resultattavla för Sverige

| Delområde                                            | Huvudindikator                                                                                                |                     |                     |               |                        |                |
|------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|---------------------|---------------|------------------------|----------------|
| Lika möjligheter och tillgång till arbetsmarknaden   | Unga med högst grundskoleutbildning<br>(% av befolkningen 18–24 år, 2022)                                     | 8.8                 |                     |               |                        |                |
|                                                      | Andel personer med grundläggande eller över grundläggandedigitala färdigheter (% av befolkningen 16–74 år)    | 66.52               |                     |               |                        |                |
|                                                      | Unga som varken arbetar eller studerar<br>(% av befolkningen 15–29 år, 2022)                                  | 5.7                 |                     |               |                        |                |
|                                                      | Sysselsättningsklyfta mellan könen<br>(procentenheter, 2022)                                                  | 5.8                 |                     |               |                        |                |
|                                                      | Förhållande mellan övre och undre inkomstkventil<br>(S80/S20, 2021)                                           | 4.04                |                     |               |                        |                |
| Dynamiska arbetsmarknader och rättvisa arbetsvillkor | Sysselsättningsgrad<br>(% av befolkningen 20–64 år, 2022)                                                     | 82.2                |                     |               |                        |                |
|                                                      | Arbetslöshet<br>(% av befolkningen i arbetskraften 15–74 år, 2022)                                            | 7.5                 |                     |               |                        |                |
|                                                      | Långtidsarbetslöshet<br>(% av befolkningen i arbetskraften 15–74 år, 2022)                                    | 1.9                 |                     |               |                        |                |
|                                                      | Tillväxt i hushållens reala disponibla bruttointkomst per capita (2008=100, 2021)                             | 122.6               |                     |               |                        |                |
| Socialt skydd och social inkludering                 | Risk för fattigdom eller social utestängning (% av total befolkning, 2021)                                    | 17.2                |                     |               |                        |                |
|                                                      | Andel barn som löper risk för fattigdom eller social utestängning (% av befolkningen 0–17 år, 2021)           | 19.7                |                     |               |                        |                |
|                                                      | Effekter av sociala transfereringar (utom pensioner) för minskad fattigdom (minskad fattigdomsrisk i %, 2021) | 44.52               |                     |               |                        |                |
|                                                      | Skilnad i sysselsättning för personer med funktionsnedsättning (procentenheter, 2021)                         | 19.9                |                     |               |                        |                |
|                                                      | Andel med hög boendegutgift i förhållande till disponibel inkomst (% av total befolkning, 2021)               | 8.5                 |                     |               |                        |                |
|                                                      | Barn som är yngre än tre år i formell barnomsorg (% av barn under tre år, 2020)                               | 55.8                |                     |               |                        |                |
|                                                      | Personer som enligt egen uppgift har icke tillgodosedda vårdbehov (% av befolkningen 16+ år, 2021)            | 1.3                 |                     |               |                        |                |
| Kritisk situation                                    | Bör bevakas                                                                                                   | Svag men förbättras | Bra med bör bevakas | Genomsnittlig | Bättre än genomsnittet | Bästa resultat |

Uppdatering den 27 april 2023. Medlemsstaterna klassificeras i den sociala resultattavlan enligt en statistisk metod som överenskommit med sysselsättningskommittén och kommittén för socialt skydd. Metoden används för att bedöma nivåerna och förändringarna av indikatorerna jämfört med respektive EU-genomsnitt, varefter medlemsstaterna klassificeras i sju olika kategorier. För närmare uppgifter om metoderna, se den gemensamma sysselsättningsrapporten för 2023. På grund av ändringar av definitionen av enskilda personers nivå av digitala färdigheter 2021 används nivåerna undantagsvis vid bedömningen av denna indikator.

**Källa:** Eurostat.

**Arbetsmarknaden i Sverige fungerar överlag väl, men det finns fortfarande stora utmaningar när det gäller**

**ungdomsarbetslösheten.** Trots en nästan stagnerande bruttonationalprodukt (–0,6 % under fjärde kvartalet 2022 jämfört med fjärde kvartalet 2021) nådde sysselsättningsgraden 82,2 % 2022, ett av de högsta värdena sedan 2009, jämfört med EU-genomsnittet på 74,7 %. Arbetslösheten bland personer i åldern 15–74 år minskade från 8,8 % 2021 till 7,5 % 2022, vilket är högre än EU-genomsnittet (6,1 %). Arbetslösheten drabbar särskilt unga (15–29 år). Ungdomsarbetslösheten låg på 15,3 % 2022, vilket är långt över EU-genomsnittet på 11,3 %. Samtidigt är andelen unga i samma åldersgrupp som varken arbetar eller studerar 5,7 %, vilket motsvarar ungefär hälften av EU-genomsnittet på 11,7 % (vilket tyder på att andelen unga som står utanför arbetskraften är ett mindre problem). Europeiska socialfonden+ (ESF+) syftar särskilt till att aktivera dem som befinner sig längst bort från arbetsmarknaden (långtidsarbetslösa, unga, äldre, nyanlända, personer med funktionsnedsättning och personer som är sjukskrivna och behöver stöd för att komma tillbaka till arbetslivet).

**Trots den allmänt positiva trenden har Sverige fortfarande svårt att integrera personer med invandrarbakgrund på arbetsmarknaden.** 29,4 % av befolkningen i åldern 20–64 år i Sverige är antingen första<sup>(101)</sup> eller andra generationens invandrare<sup>(102)</sup> (2021), jämfört med EU-genomsnittet på 16,8 %. Under fjärde kvartalet 2022 uppgick sysselsättningsgraden i åldersgruppen 20–64 år för första generationens invandrare till 73,0 % (EU-genomsnitt: 69,2 %). För personer med svensk härkomst<sup>(103)</sup> var sysselsättningsgraden däremot 85,7 % (EU-genomsnitt: 76,2 %). Detta innebär att sysselsättningsklyftan mellan inrikes födda och första generationens invandrare var 12,7 procentenheter, vilket är betydligt mer än den genomsnittliga skillnaden i EU mellan dessa två grupper (7,0 procentenheter). För andra generationens invandrare var sysselsättningsgraden 80,2 % (EU-genomsnitt:

<sup>(101)</sup>Första generationens invandrare är utrikes födda personer.

<sup>(102)</sup>Andra generationens invandrare är inrikes födda personer vars båda föräldrar är utrikes födda.

<sup>(103)</sup>Personer med svensk härkomst är inrikes födda personer vars båda föräldrar är inrikes födda.



74,0 %), vilket är 5,5 procentenheter lägre än för personer med svensk härkomst (genomsnittlig skillnad i EU: 2,2 procentenheter). Situationen är särskilt oroväckande för kvinnor: Endast 67,0 % av första generationens invandrarkvinnor är anställda, jämfört med 83,6 % av kvinnorna med svensk härkomst. Även om de är anställda löper personer födda utanför EU (åldersgruppen 20–64 år) större risk att drabbas av fattigdom (15,2 % 2021) än personer födda i Sverige (4,5 %). Om de är arbetslösa är det mer sannolikt att de är långtidsarbetslösa. Bland inrikes födda arbetslösa (åldersgruppen 15–74 år) är andelen arbetslösa som varit arbetslösa i mer än tolv månader 15,5 %, medan denna siffra ökar till 30,4 % för personer födda utanför EU.

**Efterfrågan på arbetskraft ökade kraftigt i början av 2022 och Sverige har upplevt en ökad brist på arbetskraft i kombination med kompetensglapp.** Vakansgraden inom industri, byggverksamhet och tjänster var 3,1 % 2022, vilket är i linje med EU-genomsnittet (2,9 %). Den var högst för försörjning av el, gas, värme och kyla (6,3 %, EU-genomsnitt 1,7 %). Bristen på arbetskraft märks också i tjänstesektorn, där andelen arbetsgivare som uppger att tillgången på arbetskraft är en faktor som begränsar produktionen är 42,6 % (fjärde kvartalet 2022), vilket är en av de största i EU. Sveriges återhämtnings- och resiliensplan omfattar investeringar i utbildning för att stödja kompetensutveckling och omskolning med ett starkt fokus på den gröna omställningen. Detta kommer att öka antalet platser inom högre utbildning, högre yrkesutbildning och gymnasial yrkesutbildning. Åtgärderna kommer att bidra till att det nationella målet för vuxenutbildning för 2030 uppnås.

**Svenska arbetstagare deltar i hög grad i utbildningsverksamhet, men antalet unga med högst grundskoleutbildning ökar, särskilt bland unga vuxna födda utanför EU.** Andelen vuxna som deltagit i utbildning under de senaste fyra veckorna uppgick till 34,7 % 2021, vilket är mycket högre än EU-genomsnittet på 10,8 %. I åldersgruppen 16–74 år var andelen personer med minst grundläggande digitala färdigheter 67,0 %, vilket också är högre än EU-genomsnittet på 54,0 %. Andelen unga med högst grundskoleutbildning (åldersgruppen 18–24 år) har dock ökat sedan 2020 och uppgick till 8,8 % 2022. Det är dubbelt så vanligt att unga vuxna (18–24 år) som är födda utanför EU inte har genomgått

gymnasieutbildning jämfört med inrikes födda (16,3 % jämfört med 6,3 %) (se bilaga 15 för en mer djupgående analys av skillnaderna i tillgång till utbildning av hög kvalitet).

### **Den sociala situationen håller på att förbättras, och den långsiktiga negativa utvecklingen när det gäller fattigdom och inkomstskillnader håller på att vändas.**

Andelen personer som löper risk för fattigdom eller social utestängning var 17,2 % 2021. Detta var lägre än nivåerna före pandemin (18,4 % 2019) och under EU-genomsnittet på 21,7 %. Denna förbättring beror delvis på den ökade inverkan av sociala transfereringar (med undantag av pensioner) på fattigdomsminskning. Under 2021 kunde sociala transfereringar minska risken att drabbas av fattigdom med 44,5 %, en ökning från 40,8 % 2019 (och mer än EU-genomsnittet på 36,4 %). Detta kompenserade dock endast delvis den långsiktiga negativa utvecklingen. Sociala transfereringarnas inverkan på fattigdomsminskningen var 66,9 % 2005 och fortsatte att minska fram till 2017. Liknande gäller för inkomstskillnader: Förhållandet mellan inkomsterna för den femte och första kvintilen av inkomstfördelningen var 4,04 år 2021 (under EU-genomsnittet på 4,97). Detta har minskat sedan 2019 (4,33), men ligger fortfarande långt över det lägsta värdet, som registrerades 2005 (3,33). Risken för fattigdom eller social utestängning är oproportionerligt stor bland personer födda utanför EU (39,7 %) jämfört med inrikes födda (11,3 %). Skillnaden är så stor som 28,4 procentenheter, jämfört med EU-genomsnittet på 22,0 procentenheter.

Tabell A14.2: **Läget för Sverige beträffande 2030 års mål för sysselsättning, kompetens och fattigdomsminskning**

| Indikatorer                                 | Senaste uppgifterna | Utveckling (2015–2022) | Nationellt mål till 2030 | EU:s mål till 2030 |
|---------------------------------------------|---------------------|------------------------|--------------------------|--------------------|
| Sysselsättning, %                           | 82.2 (2022)         |                        | 82                       | 78                 |
| Vuxenutbildning <sup>1</sup> (%)            | 58.8 (2016)         |                        | 60                       | 60                 |
| Fattigdomsminskning <sup>2</sup> (tusental) | -89 (2021)          |                        | -15                      | -15 000            |

(1) Vuxenutbildningsundersökningen, vuxnas deltagande i utbildning under de senaste tolv månaderna. (2) Antal personer som löper risk för fattigdom eller social utestängning, referensår 2019

**Källa:** Eurostat, GD Sysselsättning, socialpolitik och inkludering.

**Sverige lyckades delvis förbättra integrationen av personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden och fortsätter att utöka den formella barnomsorgen.** Sysselsättningsklyftan mellan personer med respektive utan funktionsnedsättning har varit ungefär densamma sedan 2015 (30,2 procentenheter), men började minska kraftigt 2019 (24,9 procentenheter) och nådde 19,9 procentenheter 2021 (under EU-genomsnittet på 23,0 procentenheter). Detta berodde helt på förbättrade villkor för personer med endast viss aktivitetsbegränsning (från 19,0 procentenheter 2019 till 13,0 procentenheter 2021), medan situationen försämrades för personer med allvarlig aktivitetsbegränsning (från 38,7 procentenheter 2019 till 46,7 procentenheter 2021). Andelen barn under tre år i formell barnomsorg har ökat sedan 2018 och nådde 55,8 % 2021, vilket är långt över EU-genomsnittet på 36,6 %. Vidare har bostadsbristen varit utbredd under de senaste åren, vilket återspeglar bristen på boende till rimlig kostnad. Detta framgår av andelen trångbodda personer, som nu är den högsta sedan 2010 (16,2 %, vilket fortfarande är lägre än EU-genomsnittet på 17,1 %).

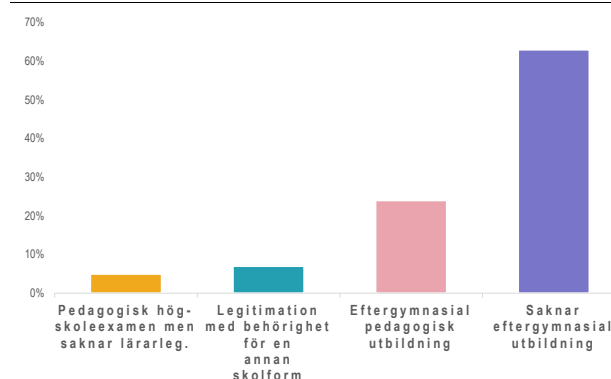


I denna bilaga ges en översikt över de huvudsakliga utmaningarna för det svenska utbildningssystemet mot bakgrund av EU:s mål och andra relevanta indikatorer i den strategiska ramen för det europeiska området för utbildning, med utgångspunkt utbildningsöversikten 2022.

**Regeringen undersöker hur lärarnas karriärutveckling kan förbättras för att lösa bristen på behöriga lärare.** Under 2020 var endast 72 % av alla lärare behöriga (med en variation på mellan 20 % och 85 % beroende på typ av utbildning och utbildningsnivå). Ytterligare 12 % hade en lärarexamen, men var inte behöriga att undervisa i ämnet/skolformen i fråga. Bristen är mest akut vad gäller speciallärare, ämneslärare inom grundskolan och yrkeslärare inom gymnasieskolan (Skolverket 2021b). I grundskolan var 21 % av lärarna obehöriga 2020/2021. De flesta (63 % av dessa 21 %) saknade eftergymnasial pedagogisk utbildning (se diagram A15.1) <sup>(104)</sup>. I juni 2022 föreslog regeringen att det skulle inrättas ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare. Detta skulle skapa en nationell struktur för fortsatt yrkesmässig kompetensutveckling och möjliggöra lärares karriärutveckling <sup>(105)</sup>. Inom högre utbildning finns det två initiativ med alternativa vägar in i läraryrket för personer med tidigare examen.

**I ett antal aktuella studier bekräftas att det finns en koppling mellan skolval och ökande segregation av elever.** Forskning visar att skolvalet leder till ökande segregation av elever utifrån föräldrarnas födelseland och utbildningsnivå <sup>(106)</sup>, där de mer privilegierade eleverna (även bland elever med invandrarbakgrund) oftare går i

Diagram A15.1: **Obehöriga lärare i grundskolan (ISCED 1–2) i Sverige enligt deras behörighetsnivå 2020/2021**



**Källa:** Skolverket (2021), *Obehöriga lärare i grundskolan – läsåret 2020/21*.

Anmärkning: Beräkningarna baseras på uppgifter från Skolverkets lärarregister.

friskolor <sup>(107)</sup>. Skolinspektionens utredning av urvalet av elever i friskolor (inklusive kopplingen mellan kötid och elevernas invandrarbakgrund) visade att skolorna ibland tillämpade ytterligare kriterier som de sökande inte hade informerats om <sup>(108)</sup>.

### Betygsskillnader mellan skolor påverkar jämlikheten.

Skillnaden i andelen underpresterande beroende på socioekonomisk status är mindre än EU-genomsnittet (14,5 % jämfört med EU: 19,3 %). Mer än en tredjedel av eleverna med invandrarbakgrund uppnår dock inte grundläggande läsförmåga. Skolverket har funnit systematiska skillnader i förhållandet mellan betygen och resultaten på de nationella proven. Eftersom skillnader i betygssättning kan påverka ytterligare möjligheter till utbildning undersöker Skolinspektionen nu hur detta problem ska hanteras. Dessutom är det mindre sannolikt att elever från friskolor slutför sin gymnasieutbildning jämfört med elever från kommunala skolor med samma grundskolebetyg <sup>(109)</sup>. När de nationella proven ställdes in 2020 och 2021 på grund av

<sup>(104)</sup>Skolverket (2021a), *Obehöriga lärare i grundskolan – läsåret 2020/21*. Skolverket, Stockholm.

<https://www.skolverket.se/publikationsserier/beskrivande-statistik/2021/obehoriga-larare-i-grundskolan---lasaret-2020-21>.

<sup>(105)</sup>Utbildningsdepartementet (2022), *Förslag om inrättande av ett nationellt professionsprogram*.

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/06/forslag-om-inrattande-av-ett-nationelltprofessionsprogram/>.

<sup>(106)</sup>Brandén, M., & Bygren, M. (2021), "The opportunity structure of segregation: School choice and school segregation in Sweden", *Acta Sociologica*.  
<https://doi.org/10.1177/00016993211068318>.

<sup>(107)</sup>Läraryrket (2022), *En stor segregation bakom siffrorna. Bakgrunden hos elever med utländsk bakgrund på fristående skolor*. Läraryrket, Stockholm.

<sup>(108)</sup>Skolinspektionen (2022), *Fristående skolors mottagande och urval av elever till förskoleklass och grundskola. En tematisk tillsyn*. Diarienummer: 2020:8442. Skolinspektionen, Stockholm.

<sup>(109)</sup>Skolverket (2022), *Grundskolebetygens betydelse för resultaten i gymnasieskolan*. Skolverket, Stockholm.  
<https://www.skolverket.se/getFile?file=9360>.

Tabell A15.1: **EU-mål och andra relevanta indikatorer i den strategiska ramen för det europeiska området för utbildning**

| Indikator                                                               |                                         | Mål              | Sverige | EU27  | Sverige               | EU27                  |                      |
|-------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------|---------|-------|-----------------------|-----------------------|----------------------|
| <sup>1</sup> Deltagande i förskoleverksamhet (barn över 3 år)           |                                         | 96%              | 94.1%   | 91.9% | 95.9% <sup>2020</sup> | 93.0% <sup>2020</sup> |                      |
| <sup>2</sup> Andel 15-åringar som underpresterar i                      | Läs-förståelse                          | < 15%            | 18.4%   | 20.0% | 18.4% <sup>2018</sup> | 22.5% <sup>2018</sup> |                      |
|                                                                         | Matematik                               | < 15%            | 20.8%   | 22.3% | 18.8% <sup>2018</sup> | 22.9% <sup>2018</sup> |                      |
|                                                                         | Naturvetenskapliga ämnen                | < 15%            | 21.6%   | 21.1% | 19.0% <sup>2018</sup> | 22.3% <sup>2018</sup> |                      |
| Unga med högst grundskoleutbildning (18–24 år)                          | <sup>3</sup> Totalt                     | < 9 %            | 7.0%    | 11.0% | 8.8%                  | 9.6%                  |                      |
|                                                                         | <sup>3</sup> Efter kön                  | Män              | 7.6%    | 12.5% | 10.5%                 | 11.1%                 |                      |
|                                                                         |                                         | Kvinnor          | 6.4%    | 9.4%  | 6.8%                  | 8.0%                  |                      |
|                                                                         | <sup>4</sup> Efter grad av urbanisering | Stad             | 6.4%    | 9.6%  | 6.1%                  | 8.6%                  |                      |
|                                                                         |                                         | Landsbygd        | 8.2%    | 12.2% | 11.0%                 | 10.0%                 |                      |
|                                                                         | <sup>5</sup> Efter födelseland          | Inrikes födda    | 5.9%    | 10.0% | 6.7%                  | 8.3%                  |                      |
|                                                                         |                                         | Födda i EU       | 11.6%   | 20.7% | : <sup>u</sup>        | 20.3%                 |                      |
|                                                                         |                                         | Födda utanför EU | 14.3%   | 23.4% | 17.3% <sup>u</sup>    | 22.1%                 |                      |
| <sup>6</sup> Rättvisindikator (procentenheter)                          |                                         |                  |         | :     | :                     | 14.5 <sup>2018</sup>  | 19.3 <sup>2018</sup> |
| <sup>7</sup> Yrkesutbildade som fått delta i arbetsplatsförlagt lärande | Totalt                                  | ≥ 60% (2025)     | :       | :     | 67.0%                 | 60.1%                 |                      |
| Andel personer med högre utbildning (25–34 år)                          | <sup>8</sup> Totalt                     | 45%              | 46.5%   | 36.5% | 52.4%                 | 42.0%                 |                      |
|                                                                         | <sup>8</sup> Efter kön                  | Män              | 38.9%   | 31.2% | 44.2%                 | 36.5%                 |                      |
|                                                                         |                                         | Kvinnor          | 54.5%   | 41.8% | 60.9%                 | 47.6%                 |                      |
|                                                                         | <sup>9</sup> Efter grad av urbanisering | Stad             | 56.8%   | 46.2% | 66.2%                 | 52.2%                 |                      |
|                                                                         |                                         | Landsbygd        | 31.1%   | 26.9% | 34.8%                 | 30.2%                 |                      |
|                                                                         | <sup>10</sup> Efter födelseland         | Inrikes födda    | 47.2%   | 37.7% | 53.8%                 | 43.0%                 |                      |
|                                                                         |                                         | Födda i EU       | 59.9%   | 32.7% | 69.7%                 | 39.5%                 |                      |
|                                                                         |                                         | Födda utanför EU | 41.4%   | 27.0% | 43.4%                 | 35.7%                 |                      |
| <sup>11</sup> Andel lärare (Isced 1–3) som är minst 50 år               |                                         |                  | 39.3%   | 38.3% | 38.7% <sup>2020</sup> | 39.2% <sup>2020</sup> |                      |

**Källa:** (1, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11) = Eurostat; 2 = OECD (Pisa); 6 = Europeiska kommissionen (gemensamma forskningscentret).

Anmärkningar: I nuläget saknas uppgifter gällande de återstående EU-målen i den strategiska ramen för det europeiska området för utbildning, avseende underprestationer i fråga om digitala färdigheter och vuxnas deltagande i lärande. Rättvisindikatorn visar att andelen 15-åriga elever som underpresterar i läsning, matematik och naturvetenskap (kombinerat) skiljer sig mellan de lägsta och högsta fjärdedelarna i det socioekonomiska indexet.

pandemin ökade betygsinflationen ytterligare, särskilt i friskolor (<sup>110</sup>).

**Deltagandet i förskoleverksamhet och barnomsorg är högt, men personalens behörighet och språkkunskaper är ett problem.** Deltagandet av barn mellan tre år och skolåldern är 95,9 % jämfört med 93 % i EU. En nationell utredning har dock visat att bara 39,5 % av de anställda i förskolan är behöriga förskollärare, och i förskolor där minst 90 % av barnen har invandrarbakgrund är andelen bara 28,5 %. Där saknar dessutom personal med invandrarbakgrund (ibland även förskollärare) ofta tillräckliga kunskaper i svenska, vilket inverkar negativt på barnens språkutveckling (<sup>111</sup>). Andelen

behöriga förskollärare är också låg i Stockholm och Malmö.

**Andelen personer med högre utbildning ligger över EU:s mål, men klyftorna ökar.** År 2022 var andelen personer med eftergymnasial utbildning 52,4 %, jämfört med 42 % i EU. Andelen unga födda utanför EU med eftergymnasial utbildning är dock lägre, 43,4 %, men ändå hög och över EU-genomsnittet. Klyftan mellan stad och landsbygd är en av de största i EU (31,4 procentenheter jämfört med 22 procentenheter) och har fördubblats under de senaste 16 åren. Andelen personer med yrkesutbildning som fått delta i arbetsplatsförlagt lärande 2022 är högre än EU-genomsnittet: 67 % jämfört med 60,1 % i EU.

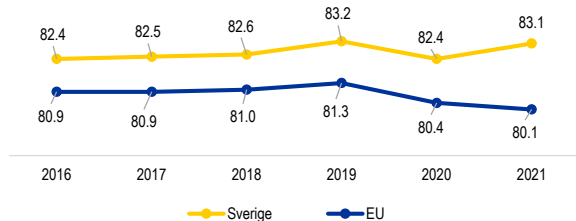
(<sup>110</sup>) Skolverket (2021b), *Covid-19-pandemins påverkan på skolväsendet, delredovisning 4 – Gymnasieskolan*. Diarienummer: 2020:1056. Skolverket, Stockholm. <https://www.skolverket.se/getFile?file=9010>.

(<sup>111</sup>) Statens offentliga utredningar – SOU (2020), *Förskola för alla barn – för bättre språkutveckling i svenska*. SOU

2020:67. Statens offentliga utredningar, Stockholm. <https://www.regeringen.se/4ad046/contentassets/73de9759ac8a41548fe7a7a7e3641b73/forskola-for-alla-barn--for-bättre-språkutveckling-i-svenska-sou-202067>.

**En frisk befolkning och ett effektivt, tillgängligt och motståndskraftigt hälso- och sjukvårdssystem är förutsättningar för en hållbar ekonomi och ett hållbart samhälle.** I denna bilaga ges en ögonblicksbild av befolkningens hälsa och hälso- och sjukvårdssystemet i Sverige.

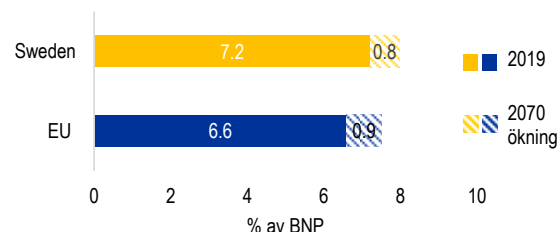
**Den förväntade livslängden i Sverige är fortfarande en av de högsta i EU och har återhämtat sig efter att ha minskat 2020.** Denna återhämtning speglar minskningen av dödstaten i covid-19 2021 jämfört med 2020 i Sverige <sup>(112)</sup>. Sverige är förhållandevis bra på att undvika dödsfall till följd av behandlingsbara orsaker. Den främsta dödsorsaken är hjärt- och kärlsjukdomar följt av cancer och covid-19, som stod för en stor del av dödsfallen 2020. Något som ger särskild anledning till oro är Sveriges jämförelsevis höga dödstal på grund av självmord.

Diagram A16.1: **Förväntad livslängd (år)**

**Källa:** Eurostat.

**Under 2020 ökade de totala utgifterna för hälso- och sjukvård till 11,4 % av BNP, vilket är mer än EU-genomsnittet (10,9 %).** Detta är i linje med den uppåtgående trenden i resten av EU, som – i varierande utsträckning – drivs av minskningar av BNP på medlemsstatsnivå (för EU totalt sett noterades en minskning av BNP med 5,7 %). För Sverige minskade de offentliga utgifterna för hälso- och sjukvården som andel av de totala offentliga utgifterna med 0,1 procentenheter till 14,1 % 2020. Den största utgiftsposten inom vården i Sverige är öppenvården (inklusive hemvård), som stod för över en tredjedel (36 %) av de totala vårdutgifterna 2020. Slutenvården stod för 20,7 % av de totala vårdutgifterna 2020 (26,4 % för EU). Detta visar på en markant minskning sedan 2010, då budgetandelen för slutenvården uppgick till

26,9 %. De offentliga hälso- och sjukvårdsutgifterna förväntas öka med 1,3 procentenheter av BNP fram till 2070 (jämfört med 0,9 procentenheter för EU), vilket leder till oro om den långsiktiga finanspolitiska hållbarheten (se bilaga 21).

Diagram A16.2: **Förväntad ökning av de offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård mellan 2019 och 2070**

Referensscenari, arbetsgruppen för åldrandefrågor.

**Källa:** Europeiska kommissionen/EPC (2021).

**Under 2020 ökade utgifterna för förebyggande åtgärder något, och andelen av de totala utgifterna för förebyggande vård ökade till 3,3 %, en ökning från 3,2 % 2019.** Mellan 2020 och 2019 ökade utgifterna för förebyggande åtgärder i Sverige med 11 % (jämfört med en ökning på 26 % för EU). I EU berodde denna ökning främst på utgifter för program för upptäckt, övervakning, kontroll och hantering av sjukdomar som en del av folkhälsoinsatserna mot covid-19. Mellan 2019 och 2020 noterades en anmärkningsvärd proportionell ökning av de rapporterade utgifterna i Sverige för epidemiologisk övervakning och risk- och kontrollprogram.

<sup>(112)</sup>Baserat på uppgifter som medlemsstaterna lämnat direkt till ECDC inom ramen för det europeiska övervakningssystemet (uppgifter hämtade den 13 april 2023).

Tabell A16.1: **Centrala hälsoindikatorer**

|                                                                                                                                 | 2017  | 2018  | 2019  | 2020  | 2021  | EU-genomsnitt<br>(senaste år) |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------|-------------------------------|
| Åtgärdbar dödlighet per 100 000 invånare (dödlighet som kan undvikas med bästa möjliga vård)                                    | 66.6  | 65.6  | 60.2  | 62.1  | i. u. | 91,7 (2020)                   |
| Dödlighet i cancer per 100 000 invånare                                                                                         | 229.6 | 221.3 | 216.7 | 214.1 | i. u. | 242,2 (2020)                  |
| Löpande utgifter för hälso- och sjukvård, % av BNP                                                                              | 10.8  | 10.9  | 10.8  | 11.4  | i. u. | 10,9 (2020)                   |
| Offentliga vårdutgifter, % av de löpande utgifterna för hälso- och sjukvård                                                     | 84.7  | 84.8  | 85.1  | 85.9  | i. u. | 81,2 (2020)                   |
| Utgifter för förebyggande åtgärder, % av de löpande utgifterna för hälso- och sjukvård                                          | 3.3   | 3.4   | 3.2   | 3.3   | i. u. | 3,4 (2020)                    |
| Akutvårdsplatser per 100 000 invånare                                                                                           | 204   | 196   | 190   | i. u. | i. u. | 387,4 (2019)                  |
| Läkare per 1 000 invånare                                                                                                       | 4.3   | 4.3   | 4.3   | i. u. | i. u. | 3,9 (2020)                    |
| Sjuksköterskor per 1 000 invånare                                                                                               | 10.9  | 10.9  | 10.9  | i. u. | i. u. | 8,3 (2020)                    |
| Antibiotika för systemiskt bruk inom primärvården, fastställd daglig dos per 1 000 invånare (total konsumtion för CY och CZ) ** | 11.3  | 10.8  | 10.3  | 8.9   | 8.7   | 14,5 (2021)                   |

Anmärkning: EU-genomsnittet viktas för alla indikatorer, utom för (\*) och (\*\*), för vilka det enkla EU-genomsnittet används. I det enkla genomsnittet för (\*) används uppgifter för 2020 eller det senaste året om det inte finns uppgifter för 2020. Uppgifterna om läkartäthet avser praktiserande läkare i alla länder utom Grekland, Portugal (legitimerade) och Slovakien (yrkesmässigt verksamma). Uppgifterna om sjukskötersketäthet avser praktiserande sjuksköterskor i alla länder utom Frankrike, Portugal, Slovakien (yrkesmässigt verksamma) och Grekland (endast sjuksköterskor som arbetar på sjukhus).

**Källa:** Eurostat, med undantag för \*\* ECDC.

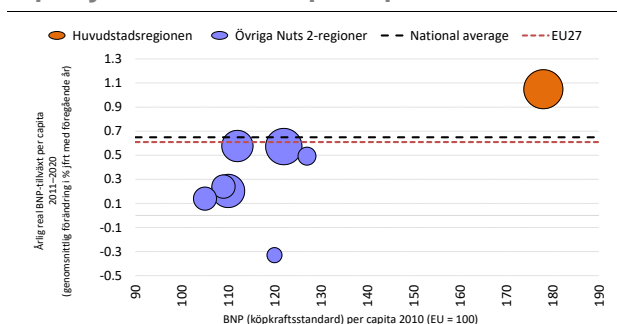
## BILAGA 17: EKONOMISKA OCH SOCIALA RESULTAT PÅ REGIONAL NIVÅ

**Denna bilaga visar den ekonomiska och sociala regionala dynamiken i Sverige** och ger en uppdatering om den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen i och mellan de svenska regionerna jämfört med resten av EU samt de största utmaningarna för den regionala ekonomiska återhämtningen.

**Sveriges regioner uppvisar goda resultat, men de regionala skillnaderna har ökat något under de senaste två årtiondena.** Detta ökar således också klyftan mellan tätorterna och resten av landet.

**BNP per capita (köpkraftsstandard) på landsnivå var 123 % av EU-genomsnittet 2021.** Alla Nuts 2-regioner låg över eller nära detta EU-genomsnitt, men huvudstadsregionen Stockholms siffra på 178 % var den överlägset högsta (se diagram A17.1). På andra sidan av spektrumet hade Norra Mellansverige den lägsta siffran på 99 %, det vill säga strax under EU-genomsnittet.

Diagram A17.1: Genomsnittlig BNP-tillväxt per capita jämfört med BNP per capita 2010



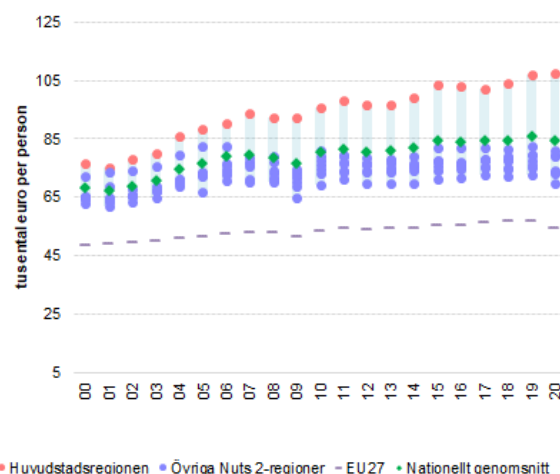
**Källa:** Eurostat, GD Regional- och stadspolitik rapport.

**Arbetsproduktiviteten i Sverige är högre än EU-genomsnittet i alla Nuts 2-regioner** (se diagram A17.2). Produktivitetsskillnaderna mellan huvudstaden och övriga regioner har dock ökat med tiden. Som OECD<sup>(113)</sup> framhåller är lägre produktivitet ofta förknippad med bristfälliga transportförbindelser, lägre sysselsättning inom kunskapsintensiva sektorer, lägre FoU-utgifter och lägre utbildningsnivåer.

**De tre norra regionerna var mycket mer svårtillgängliga än de andra under 2018.** 96,7 % av befolkningen som bor inom en radie av 120 km kan nås på mindre än 90 minuter i

Stockholmsregionen, men denna andel minskar till 64 % i Mellersta Norrland, 59,6 % i Övre Norrland och 55,5 % i Norra Mellansverige. Tillgängligheten var också lägre i Småland med öarna (61,4 %), främst på grund av regionens konfiguration (ett av dess län, Gotland, är en ö som endast kan nås med flyg eller båt).

Diagram A17.2: Real arbetsproduktivitet i Sverige, 2000–2019



**Källa:** Eurostat, GD Regional- och stadspolitik rapport.

**Bristen på kvalificerad arbetskraft är ett hinder för den regionala utvecklingen i Sveriges nordligaste region.** Det uppskattas att mer än 100 000 kvalificerade arbetstagare kommer att behövas fram till 2035 i de svenska glesbefolkade områdena i norr. Detta utgör ett stort kompetensunderskott<sup>(114)</sup>. Fonden för en rättvis omställning kommer att bidra med nästan 17 miljoner euro till att lösa detta kompetensglapp genom omskolning av arbetstagare från stål- och metallindustrin i dessa regioner.

**Befolkningen växer i alla svenska regioner, främst på grund av migration, men huvudstadsregionens befolkning växer snabbast.** Stockholms befolkning ökade med 1,52 % 2011–2020, medan befolkningen endast ökade med omkring 0,17 % i Mellersta Norrland, 0,29 % i Övre Norrland och 0,37 % i Norra Mellansverige.

<sup>(113)</sup> OECD, *Regional differences in productivity in Sweden: insights from OECD regions*, ECO/WKP(2021)39.

<sup>(114)</sup> Larsson, Peter, Rapport från samordnaren för samhällsomställning vid större företagsetableringar och företagsexpansioner i Norrbotten och Västerbotten, Regeringskansliet – Näringsdepartementet (2022)23.



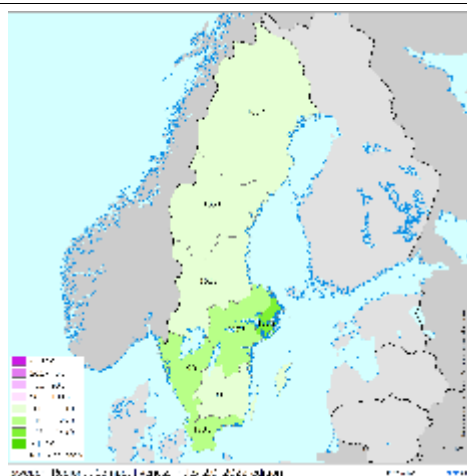
Tabell A17.1: Urval av indikatorer på regional nivå – Sverige

| Nuts-region         | BNP per capita<br>(köpkrafts-<br>standard) | Produktivitet<br>(bruttoförädlings-<br>värde (köpkrafts-<br>standard) per<br>anställd) | BNP-tillväxt<br>per capita                                 | Befolknings-<br>tillväxt                                         | Netto-<br>migration                                              | Sysselsättnings-<br>grad, åldern 20–64 år | Arbets-<br>löshet                | Risk för<br>fattigdom eller<br>social<br>utestängning | FoU-<br>utgifter     | Bil-<br>transporter                                                                 | Index för<br>regional<br>konkurrens-<br>kraft |
|---------------------|--------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------|----------------------------------|-------------------------------------------------------|----------------------|-------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------|
|                     | Index, EU27 =<br>100, 2021                 | Index, EU27 =<br>100, 2021                                                             | Genomsn.<br>förändring (%)<br>från föreg. år,<br>2011–2020 | Genomsn.<br>förändring/år<br>per 1 000<br>invånare,<br>2011–2020 | Genomsn.<br>förändring/år<br>per 1 000<br>invånare,<br>2011–2020 | % av<br>befolkningen<br>20–64 år,<br>2021 | % av<br>arbetskrafte-<br>n, 2021 | % av<br>befolkningen<br>2021                          | % av<br>BNP,<br>2019 | Befolkn. på<br>1h30<br>pendelavstånd<br>/ inom en radie<br>på 120 km x<br>100, 2018 | Index, EU27 =<br>100, 2019                    |
| EU                  | 100                                        | 100                                                                                    | 1                                                          |                                                                  |                                                                  | 73                                        | 7                                | 22                                                    | 2                    | 82                                                                                  | 100                                           |
| Sverige             | 123                                        | 115                                                                                    | 0.65                                                       | 9.8                                                              | 7.4                                                              | 80.7                                      | 8.7                              | 17.2                                                  | 3.4                  | 80.0                                                                                | 120.2                                         |
| Stockholm           | 171                                        | 142                                                                                    | 1.04                                                       | 15.2                                                             | 9.4                                                              | 83.8                                      | 8.1                              | 13.3                                                  | 3.3                  | 96.7                                                                                | 138.9                                         |
| Östra Mellansverige | 104                                        | 104                                                                                    | 0.21                                                       | 10.2                                                             | 8.5                                                              | 78.3                                      | 9.7                              | 19.4                                                  | 3.9                  | 77.4                                                                                | 117.5                                         |
| Småland med öarna   | 103                                        | 97                                                                                     | 0.24                                                       | 7.3                                                              | 6.7                                                              | 81.8                                      | 7.4                              | 17.1                                                  | 1.2                  | 61.4                                                                                | 106.1                                         |
| Sydsverige          | 105                                        | 106                                                                                    | 0.58                                                       | 10.3                                                             | 8.0                                                              | 77.1                                      | 11.1                             | 20.2                                                  | 3.6                  | 85.4                                                                                | 120.5                                         |
| Västsverige         | 116                                        | 107                                                                                    | 0.58                                                       | 9.7                                                              | 7.3                                                              | 81.5                                      | 8.3                              | 17.3                                                  | 5.1                  | 85.0                                                                                | 119.9                                         |
| Norra Mellansverige | 99                                         | 102                                                                                    | 0.15                                                       | 3.7                                                              | 4.8                                                              | 78.9                                      | 9.6                              | 18.8                                                  | 1.3                  | 55.5                                                                                | 102.8                                         |
| Mellersta Norrland  | 108                                        | 105                                                                                    | -0.33                                                      | 1.7                                                              | 3.4                                                              | 84.0                                      | 6.1                              | 21.5                                                  | 0.7                  | 64.0                                                                                | 106.1                                         |
| Övre Norrland       | 127                                        | 121                                                                                    | 0.49                                                       | 2.9                                                              | 3.2                                                              | 80.0                                      | 6.1                              | 14.0                                                  | 2.5                  | 59.6                                                                                | 108.3                                         |

Källa: Eurostat, Edgar-databasen.

**Sverige är ledande inom innovation, men det finns stora skillnader i de regionala innovationsresultaten.** Stockholm var den mest innovativa regionen i EU med 154,5 % av EU-genomsnittet 2021, medan Norra Mellansverige och Mellersta Norrland låg på 100,7 % respektive 101,1 % <sup>(115)</sup>. Alla svenska regioner spenderar mer på FoU än EU-genomsnittet (2 % av BNP) utom Mellersta Norrland (0,7 %), Småland med öarna (1,2 %) och Norra Mellansverige (1,3 %). I indexet för regional konkurrenskraft 2022 hamnade Stockholm på sjätte plats (138,9 % av EU-genomsnittet), medan de tre norra regionerna samt Småland med öarna låg strax över EU-genomsnittet, främst på grund av deras mindre marknader och svagare infrastruktur (se karta A17.1).

Karta A17.1: Index för regional konkurrenskraft 2022 – Sverige



**Sysselsättningsgraden låg långt över EU-genomsnittet i alla svenska regioner 2021 (totalt 80,7 %).** Den var högst i Mellersta Norrland (84 %, något över Stockholm) och lägst i Sydsverige (77,1 %). Den högteknologiska sektorn är särskilt viktig i huvudstadsregionen, där den sysselsätter 11,5 % av arbetskraften, jämfört med 2 % i Norra Mellansverige och 2,8 % i Småland med öarna. På samma sätt har Stockholm den högsta andelen sysselsatta inom kunskapsintensiva tjänster (63,8 %), medan Småland med öarna har den lägsta procentandelen för denna indikator (48,2 %). Det finns också stora skillnader när det gäller utbildningsnivå: Omkring 62 % av Stockholms befolkning har en högre utbildning, medan endast 42 % har det i Mellersta Norrland och Övre Norrland <sup>(116)</sup>.

**Sverige har den fjärde högsta arbetslösheten i EU (med ett genomsnitt på 8,7 % jämfört med EU-genomsnittet på 7 %).** Arbetslösheten var lägst i Mellersta Norrland och Övre Norrland (6,1 % för båda, och de enda svenska regionerna under EU-genomsnittet), men låg över 11 % i Sydsverige och fortfarande över nivån före pandemin i alla regioner (med undantag för de nordligaste regionerna Övre Norrland och Mellersta Norrland).

**Covid-19-pandemin påverkade hela landet och orsakade en recession.** De ekonomiska konsekvenserna var ganska ojämnt fördelade.

<sup>(115)</sup>Hollanders, Hugo, Regional Innovation Scoreboard 2021, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2021 (33).

<sup>(116)</sup>Andelen unga med högst grundskoleutbildning (åldersgruppen 18–24 år) har ökat sedan 2020 och uppgick till 8,4 % 2021. Andelen skiljer sig väsentligt mellan landsbygdsområden och städer (11,0 % jämfört med 5,8 %).

Mellan 2019 och 2020 minskade BNP per capita i alla svenska regioner utom Stockholm, den nordligaste regionen (Övre Norrland) och den sydligaste regionen (Sydsverige).



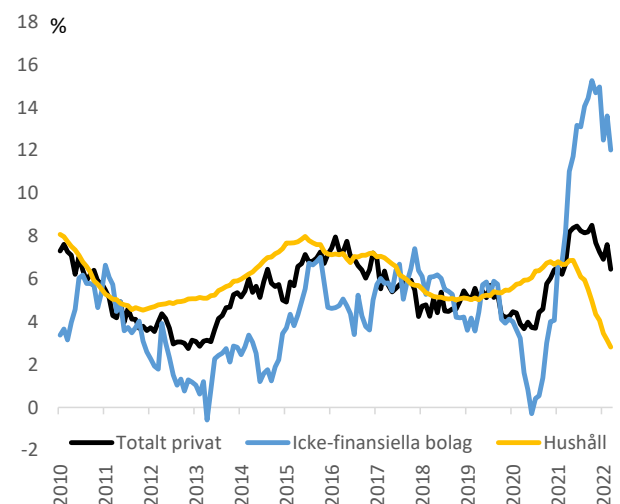
**Det svenska banksystemet är stort och koncentrerat och kännetecknas av hög lönsamhet och en stark kapital- och likviditetsställning.** Banksektorns totala tillgångar motsvarar cirka 300 % av BNP, varav de fem största bankerna innehar 75 %. I slutet av 2022 hade de svenska bankerna en lönsamhet över EU-genomsnittet (en årlig avkastning på eget kapital på 8,8 % jämfört med 6,1 % i EU) och kapitaltäckningsgraden låg på 21,7 % (jämfört med 18,6 % i EU), vilket är långt över de befintliga kapitalkraven. Likviditetstäckningskvoten uppgick till 163 %. I slutet av 2022 hade svenska banker också den högsta utlånings-/inlåningskvoten i EU (147 % jämfört med 88,6 % i EU), vilket innebär ett stort beroende av marknadsfinansiering. Med 0,8 % är andelen nödlidande lån bland de lägsta i EU (EU-genomsnittet är 1,8 %). Bruttosoliditeten (0,5 %) är dock fortfarande bland de lägsta i EU.

**För att täcka finansieringsunderskottet är de största svenska bankerna beroende av de inhemska och internationella kapitalmarknaderna.** Detta exponerar dem för i) förändringar i investerarnas riskinställning, ii) högre finansieringskostnader eller högre risker när det gäller att få tillgång till finansiering, iii) likviditetsbrist, med tanke på att omkring två tredjedelar av de värdepapper som emitteras är utställda i utländsk valuta och de kortfristiga skulderna främst emitteras i dollar. Banksektorn har försökt att i allt högre grad finansiera sin verksamhet genom inlåning, vilket har minskat behovet av långsiktig marknadsbaserad finansiering och gjort finansieringen stabilare. Bankerna finansieras nu genom ungefär lika stora andelar inlåning från hushåll/företag och värdepapper som emitteras på kapitalmarknaderna. De svenska bankerna har dessutom omfattande korsvisa innehav av säkerställda obligationer, vilket ökar sammanlänkningen och spridningsrisken i händelse av finansiella störningar. Ökade räntespreadar mellan bankernas obligationer och statsobligationer tycks tyda på att investerarna ser ökande risker.

**Den snabba åtstramningen av den svenska centralbanken under 2022 har fått återverkningar på bostadsmarknaden.** Under de senaste åren har Sverige upplevt en av de snabbaste uppgångarna i bostadspriserna i Europa, och hushållens skuldsättning nådde en

rekordhög nivå 2021, med en skuldkvot på 172 % 2021, vilket också är mycket högt internationellt sett. Samtidigt hade bostadspriserna gynnats av extremt låga räntor. Till följd av den kraftigt ökade inflationen började dock Sveriges riksbank, den svenska centralbanken, under 2022 höja styrräntan från 0 % i april till 2,5 % i november. Långfristiga säkerställda obligationer utgör en betydande del av bankernas finansieringsstruktur, och därför förs räntehöjningen också över till bolåneräntorna. Till följd av detta gick den årliga tillväxten i utlåningen till hushållen ner till 3,5 % 2022 (jämfört med 4,4 % i euroområdet), från 6,8 % 2021. Dessutom riskerar kreditförlusterna att öka i ett system där hushållen har blivit alltmer känsliga för snabbt stigande lånekostnader. Omkring 73,4 % av bolånen finansieras med rörlig ränta och många av de övriga till korta bundna räntor. Nästan hälften av hushållens bolån har en löptid på mindre än ett år innan de måste förhandlas om. De allra flesta bolånetagare förväntas kunna uppfylla sina skuldförbindelser, men vissa hushåll kan ha svårt att betala sina lån eftersom den höga inflationen urholkar den disponibla inkomsten, samtidigt som räntekostnaderna stiger snabbt och bostadspriserna sjunker.

Diagram A18.1: Utveckling av kreditverksamheten



Källa: ECB.

**Sårbarheterna gäller också den stora andelen lån avseende kommersiella fastigheter i bankernas låneportföljer.** Kommersiella fastighetsbolag, som ofta har hög skuldsättning, har fortsatt att öka sina skuldnivåer under de senaste åren, och den årliga ökningstakten för bankernas utlåning till icke-

Tabell A18.1: Indikatorer på finansiell sundhet

|                                                                        | 2017  | 2018  | 2019  | 2020  | 2021                                                  | 2022  | EU    | Median |
|------------------------------------------------------------------------|-------|-------|-------|-------|-------------------------------------------------------|-------|-------|--------|
| <b>Banksektorns totala tillgångar (% av BNP)</b>                       | 289.6 | 272.8 | 279.1 | 311.8 | 281.8                                                 | 290.6 | 276.8 | 207.9  |
| De fem största bankernas andel (totala tillgångar) (%)                 | 58.2  | 54.3  | 54.8  | 54.1  | 55.0                                                  | -     | -     | 68.7   |
| Inhemskas kreditinstituts andel (totala tillgångar) (%) <sup>1</sup>   | 92.7  | 77.7  | 79.1  | 78.7  | 80.3                                                  | 80.5  | -     | 60.2   |
| Icke-finansiella bolags kredittillväxt (förändring på årsbasis, %)     | 5.7   | 6.1   | 3.6   | 4.0   | 6.8                                                   | 12.5  | -     | 9.1    |
| Hushållens kredittillväxt (förändring på årsbasis, %)                  | 7.0   | 5.5   | 5.1   | 5.6   | 6.8                                                   | 3.5   | -     | 5.4    |
| <b>Indikatorer på finansiell sundhet<sup>1</sup></b>                   |       |       |       |       |                                                       |       |       |        |
| - Nödlidande lån (% av de totala lånen)                                | 1.3   | 1.0   | 1.1   | 1.0   | 1.0                                                   | 0.8   | 1.8   | 1.8    |
| - Kapitalkämningsgrad (%)                                              | 25.9  | 20.7  | 21.6  | 22.3  | 22.2                                                  | 21.7  | 18.6  | 19.8   |
| - Avkastning på eget kapital (%) <sup>2</sup>                          | 10.9  | 12.2  | 10.9  | 8.4   | 10.0                                                  | 8.8   | 6.1   | 6.6    |
| Kostnader/intäkter (K/I-tal) (%) <sup>1</sup>                          | 54.2  | 51.9  | 56.5  | 57.1  | 54.5                                                  | 57.4  | 60.6  | 51.8   |
| Utlånings-/inlåningstal (%) <sup>1</sup>                               | 172.7 | 190.7 | 187.9 | 163.2 | 152.6                                                 | 147.0 | 88.6  | 78.0   |
| Centralbankslikviditet i % av skulder                                  | 0.0   | 0.0   | 0.0   | 1.2   | 0.1                                                   | 0.0   | -     | 2.9    |
| Privat skuldsättning (% av BNP)                                        | 198.7 | 195.0 | 200.0 | 212.8 | 215.3                                                 | -     | -     | 120.7  |
| Långräntespread mot tyska statsobligationer (punkter)                  | 33.3  | 25.5  | 29.3  | 47.3  | 64.2                                                  | 39.2  | -     | 93.3   |
| Marknadsfinansiering (%)                                               | 61.3  | 61.2  | 62.3  | 62.2  | 62.3                                                  | -     | 50.8  | 40.0   |
| Emitterade gröna obligationer i förhållande till alla obligationer (%) | 0.1   | 0.7   | 2.2   | 3.6   | 5.5                                                   | 7.6   | 3.9   | 2.3    |
| 1-3                                                                    | 4-10  | 11-17 | 18-24 | 25-27 | Färgerna visar rangordning efter resultat inom EU-27. |       |       |        |

(1) Senaste uppgifter: Tredje kvartalet 2022.

(2) Uppgifterna beräknas på årsbasis.

Källa: ECB, Eurostat, S&amp;P Global Capital IQ Pro.

finansiella företag under 2022 låg på rekordhöga 12,5 % (jämfört med 8,0 % i euroområdet). Detta har gjort kommersiella fastighetsbolag mer känsliga för förändrade ekonomiska villkor, särskilt för ökade lånekostnader. Detta tas upp i deras finansiella rapporter, vilket inverkar negativt på räntetäckningen och fastighetsvärdena och driver upp belåningsgraden i sektorn. Kommersiella fastighetsföretags refinansiering av befintliga skulder och tecknande av nya lån kommer därför att bli dyrare, särskilt för dem med lägre kreditvärdighet. Detta kan i sin tur tvinga vissa investerare att sälja fastigheter för att kunna betala utestående skulder, vilket ytterligare pressar ner priserna med ytterligare effekter på den finansiella stabiliteten. Pristrycket nedåt på fastigheter har redan lett till en försämring av investerarnas förtroende, vilket kraftigt har pressat upp refinansieringskostnaderna på obligationsmarknaden. Om ekonomin mattas av och finansieringsvillkoren förändras skulle fastigheternas marknadsvärde kunna sjunka ännu mer. Minskad tillgång till marknadsbaserad finansiering ökar också trycket på den redan utsatta banksektorn att tillhandahålla finansiering. Kommersiella fastighetsföretag använder i allt högre grad sina redan överenskomna och outnyttjade kredit- och likviditetsfaciliteter hos bankerna för att säkra finansiering. På det hela taget kan detta innebära ytterligare en utmaning för både fastighetsbolag och banker. För fastighetsbolag innebär den ökade andelen lån mot säkerhet att deras kreditbetyg kan påverkas, medan kreditrisken för bankerna blir alltmer

koncentrerad. Gränsöverskridande investeringsflöden och kreditexponeringar mot andra länder är mycket starkare inom sektorn för kommersiella fastigheter än inom bostadssektorn.

**För att minska alltför stor upplåning har den svenska tillsynsmyndigheten intensifierat de makrotillsynsåtgärder som lättades i början av pandemin.** Stresstester som utförts av Finansinspektionen visar att bankerna skulle kunna drabbas av betydande kreditförluster om finansieringskostnaderna förblir höga, eftersom högt belånade fastighetsbolag skulle få lägre inkomster. Med tanke på denna risk beslutade Finansinspektionen att höja det kontryckliga kapitalbuffertkravet till 2 % från och med juni 2023.

**Strukturella brister gör den svenska marknaden för företagsobligationer sårbar för stressade marknadsförhållanden.** Dålig likviditet, särskilt på andrahandsmarknaderna, och brist på transparenta prissättningsmekanismer leder till hög volatilitet i tider av finansiell turbulens. De risker som är förknippade med fastighetsexponeringar förstärks eftersom kommersiella fastigheter utgör en betydande del av den utestående volymen av företagsobligationer. Dessa utmaningar blir ännu större genom i) procykliska effekter, ii) en brist på emittenter jämfört med antalet företag som har banklån och iii) en relativt stor andel obligationsvolymen som handlas i obligationer utan kreditbetyg. Det arbete som nu utförs av

Riksbanken, Finansinspektionen och den privata sektorn för att öka insynen, förbättra likviditeten och öka standardiseringen av emissioner (t.ex. genom att använda helt transaktionsbaserade referensräntor) är därför positivt.

I denna bilaga ges en översikt över det svenska skattesystemet baserat på olika indikatorer. Här behandlas skattestrukturen (vilka olika typer av skatter som ger Sverige störst intäkter), skattetrycket på arbetstagare samt skattesystemets progressivitet och omfördelningseffekter. Det ges också information om skatteuppbörden och skattemoralen.

### Skatteintäkterna i Sverige är relativt höga i förhållande till BNP, och det största bidraget kommer från beskattning av arbete.

Tabell A19.1 visar att Sveriges skatteintäkter i procent av BNP låg betydligt över EU-genomsnittet 2021. Andelen skatteintäkter från arbete i de totala skatteintäkterna är betydligt högre än EU-genomsnittet, medan andelen kapitalsskatter ligger klart under EU-genomsnittet (se diagram A19.1). Intäkterna från miljöskatter låg något under EU-genomsnittet som andel av BNP och av de totala skatteintäkterna. Sverige har infört energiskatteåtgärder i sin återhämtnings- och resiliensplan. Att minska avdragen för utgiftsräntor för bolån och/eller höja fastighetsskatten för privatpersoner skulle kunna bidra till att minska riskerna kopplade till hushållens höga skuldsättning och sårbarheter på bostadsmarknaden. Intäkterna från

fastighetsskatter i Sverige uppgick till endast 1 % av BNP, vilket var betydligt lägre än EU-genomsnittet. Dessutom ligger den återkommande fastighetsavgiften, som anses vara en av de skatter som är minst skadliga för den ekonomiska tillväxten, under EU-genomsnittet. Sverige beskattar inte heller arv och gåvor. Trots vissa mindre reformer under 2021 och 2022 har endast begränsade framsteg gjorts när det gäller mer omfattande fastighetsskatte reformer.

### Även om skatte- och bidragssystemet bidrar till att minska inkomstskillnaderna är det svenska skattetrycket på arbete högre än EU-genomsnittet på alla lönenivåer.

De negativa effekterna av en hög skattekil är särskilt tydliga för utsatta grupper som låginkomsttagare och andraförsörjare. Diagram A19.2 visar att skattekil på arbete i Sverige är högre än EU-genomsnittet för alla inkomstnivåer. Skattekil för låginkomsttagare som tjänar 50 % av genomsnittslönen är särskilt hög jämfört med EU-genomsnittet. Skattekil för andraförsörjare med en inkomst på 67 % av genomsnittslönen, vars make eller maka tjänar genomsnittslönen, ligger på EU-genomsnittet. Den är också identisk med skattekil för ensamförsörjare på denna lönenivå, vilket tyder på att incitamenten för

Tabell A19.1: Skatteindikatorer

|                                                      |                                                                                                                             | Sverige |      |      |      |      | EU-27 |      |      |      |      |
|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|------|------|------|------|-------|------|------|------|------|
|                                                      |                                                                                                                             | 2010    | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 | 2010  | 2019 | 2020 | 2021 | 2022 |
| Skattestruktur                                       | Totala skatter (inkl. obligatoriska faktiska sociala avgifter) (% av BNP)                                                   | 42.9    | 42.8 | 42.4 | 42.8 | 41.7 | 37.9  | 39.9 | 40.0 | 40.6 |      |
|                                                      | Skatter på arbete (% av BNP)                                                                                                | 24.2    | 24.9 | 24.6 | 24.2 |      | 20.0  | 20.7 | 21.3 | 20.9 |      |
|                                                      | Konsumtionsskatter (% av BNP)                                                                                               | 12.6    | 11.9 | 12.0 | 11.9 |      | 10.8  | 11.1 | 10.7 | 11.2 |      |
|                                                      | Kapitalsskatter (% av BNP)                                                                                                  | 6.1     | 6.0  | 5.8  | 6.7  |      | 7.1   | 8.1  | 8.0  | 8.5  |      |
|                                                      | Totala fastighetsskatter (% av BNP)                                                                                         | 1.0     | 1.1  | 1.0  | 1.0  |      | 1.9   | 2.2  | 2.2  | 2.2  |      |
|                                                      | Periodiska fastighetsskatter (% av BNP)                                                                                     | 0.7     | 0.7  | 0.7  | 0.7  |      | 1.1   | 1.2  | 1.2  | 1.1  |      |
|                                                      | Miljöskatter (% av BNP)                                                                                                     | 2.7     | 2.1  | 2.0  | 1.9  |      | 2.4   | 2.4  | 2.2  | 2.2  |      |
| Progressivitet och rättvisa                          | Skattekil vid 50 % av genomsnittslönen (ensamförsörjare) (*)                                                                | 39.0    | 38.8 | 38.9 | 37.9 | 37.5 | 33.9  | 32.3 | 31.9 | 32.1 | 31.7 |
|                                                      | Skattekil vid 100 % av genomsnittslönen (ensamförsörjare) (*)                                                               | 42.8    | 42.6 | 42.7 | 42.5 | 42.4 | 41.0  | 40.1 | 39.9 | 39.7 | 39.7 |
|                                                      | Bolagsskatt – genomsnittliga effektiva skattesatser (1) (*)                                                                 |         | 20.4 | 20.4 | 19.7 |      |       | 19.5 | 19.4 | 19.1 |      |
|                                                      | Skillnad i Ginikoefficient före och efter skatt och sociala transfereringar i form av kontantutbetalningar (utom pensioner) | 10.3    | 9.8  | 9.6  | 9.9  |      | 8.6   | 7.7  | 8.1  | 7.8  |      |
|                                                      | Obetald kvarskatt: Total skatteskuld vid årets slut (inkl. skuld som inte kan indrivas) / totala intäkter (i %) (*)         |         | 0.2  | 0.4  |      |      |       | 31.6 | 40.7 |      |      |
| Skatteförvaltning och uppfyllelse av skattskyldighet | Mervärdesskattegap (% av den totala mervärdesskattskyldigheten)                                                             |         | 3.3  | 2.0  |      |      |       | 11.0 | 9.1  |      |      |

(1) Uppskattning av den framtida effektiva skattesatsen (OECD).

(2) Ett högre värde tyder på en starkare omfördelningseffekt av beskattning.

(\*) Enkelt genomsnitt för EU-27.

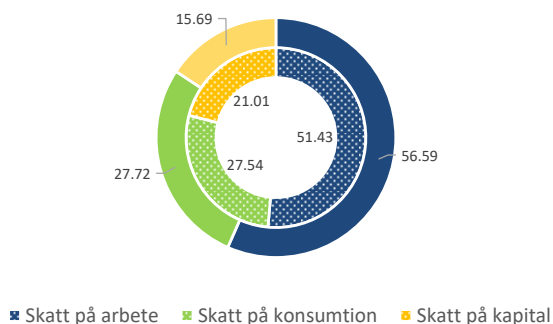
För mer uppgifter om skatteintäkter och den metod som använts, se Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för skatter och tullar, *Taxation trends in the European Union: data for the EU Member States, Iceland, Norway and United Kingdom: 2021 edition*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/843047> och *Data on Taxation*, [https://ec.europa.eu/taxation\\_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation\\_en](https://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation-1/economic-analysis-taxation/data-taxation_en).

För mer information om mervärdesskattegapet, se Europeiska kommissionen, Generaldirektoratet för skatter och tullar, *VAT gap in the EU: report 2022*, Europeiska unionens publikationsbyrå, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/109823>.

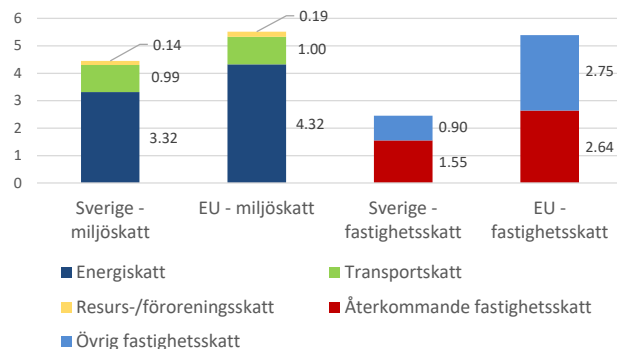
**Källa:** Europeiska kommissionen, OECD.

Diagram A19.1: **Skatteintäkter från olika typer av skatt i % av de totala skatteintäkterna**

Fördelning av skatteintäkter 2021, Sverige (yttre cirkel) och EU (inre cirkel)



Miljö- och fastighetsskatt i % av totala skatteintäkter, Sverige och EU



Anmärkning: Värdena för EU är BNP-viktade EU-genomsnitt.

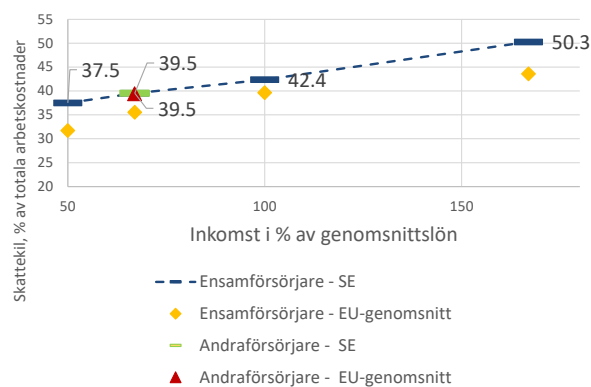
Källa: Europeiska kommissionen.

andraförsörjare att börja arbeta är desamma som för ensamstående som tjänar 67 % av genomsnittslönen. Mätt med koncentrationskoefficienten har det svenska skatte- och bidragssystemet sammantaget bidragit till att minska inkomstskillnaderna mer i förhållande till EU-genomsnittet under 2021.

### Sverige uppvisar relativt goda resultat när det gäller efterlevnad av skatteregler och skatteförvaltning.

Med skatteskulder motsvarande endast 0,4 % av skatteintäkterna 2020 (0,2 % 2019) ligger Sverige långt under EU-genomsnittet på 40,7 %. EU-genomsnittet kan dock vara uppblåst på grund av ett litet antal medlemsstater med mycket höga värden. De aspekter av det svenska skattesystemet som bidrar till låga skatteskulder är ett starkt fokus på samarbete för efterlevnad, en hög andel källbaserad beskattning och användningen av skattekonton, som varje enskild person och företag har hos Skatteverket, för att göra betalningar. Dessutom var mervärdesskattegapet (skillnaden mellan de intäkter som faktiskt uppburits och den teoretiska skattskyldigheten) 2 % 2020, vilket är betydligt lägre än EU-genomsnittet på 9,1 %.

Diagram A19.2: **Skattekil för ensamförsörjare och andraförsörjare i % av de totala arbetskostnaderna, 2022**



Anmärkning: Skattekiln för andraförsörjare utgår från att den första försörjaren tjänar 100 % av genomsnittslönen och inte har några barn.

Källa: Europeiska kommissionen.





Tabell A20.1: Ekonomiska och finansiella nyckelindikatorer

|                                                                                                       | 2004-07 | 2008-12 | 2013-19 | 2020  | 2021  | 2022  | prognos |      |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|---------|---------|-------|-------|-------|---------|------|
|                                                                                                       |         |         |         |       |       |       | 2023    | 2024 |
| BNP i fasta priser (på årsbasis)                                                                      | 3.8     | 0.7     | 2.4     | -2.2  | 5.4   | 2.6   | -0.5    | 1.1  |
| Potentiell tillväxt (på årsbasis)                                                                     | 2.7     | 1.7     | 2.1     | 1.9   | 2.0   | 1.8   | 1.6     | 1.5  |
| Privat konsumtion (på årsbasis)                                                                       | 3.3     | 1.7     | 2.3     | -3.2  | 6.3   | 2.1   | -1.7    | 1.2  |
| Offentlig konsumtion (på årsbasis)                                                                    | 0.5     | 1.4     | 1.4     | -1.8  | 2.8   | 0.0   | 0.7     | 0.1  |
| Fasta bruttoinvesteringar (på årsbasis)                                                               | 6.9     | -0.5    | 3.4     | 1.7   | 6.0   | 5.2   | -3.2    | -0.2 |
| Export av varor och tjänster (på årsbasis)                                                            | 7.7     | 0.8     | 3.7     | -5.5  | 10.0  | 6.6   | 2.0     | 2.6  |
| Import av varor och tjänster (på årsbasis)                                                            | 7.5     | 1.2     | 3.9     | -6.0  | 11.5  | 8.7   | -1.1    | 1.4  |
| Bidrag till BNP -tillväxt                                                                             |         |         |         |       |       |       |         |      |
| Inhemsk efterfrågan (på årsbasis)                                                                     | 3.2     | 1.0     | 2.2     | -1.5  | 5.0   | 2.2   | -1.4    | 0.5  |
| Lagerförändringar (på årsbasis)                                                                       | 0.1     | -0.1    | 0.1     | -0.7  | 0.5   | 1.0   | -0.7    | 0.0  |
| Nettoexport (på årsbasis)                                                                             | 0.5     | -0.1    | 0.0     | 0.0   | -0.1  | -0.6  | 1.6     | 0.7  |
| Bidrag till potentiell BNP-tillväxt:                                                                  |         |         |         |       |       |       |         |      |
| Totalt antal arbetade timmar (på årsbasis)                                                            | 0.6     | 0.7     | 0.7     | 0.4   | 0.5   | 0.5   | 0.6     | 0.5  |
| Kapitalbildning (på årsbasis)                                                                         | 0.8     | 0.6     | 0.8     | 0.8   | 0.9   | 0.9   | 0.8     | 0.7  |
| Total faktorproduktivitet (på årsbasis)                                                               | 1.3     | 0.4     | 0.6     | 0.7   | 0.6   | 0.4   | 0.2     | 0.3  |
| Produktionsgap                                                                                        | 1.6     | -1.6    | -0.2    | -3.7  | -0.5  | 0.3   | -1.8    | -2.1 |
| Arbetslöshet                                                                                          | 6.9     | 7.9     | 7.3     | 8.5   | 8.8   | 7.5   | 7.7     | 8.2  |
| BNP-deflator (på årsbasis)                                                                            | 1.4     | 1.7     | 1.9     | 2.0   | 2.9   | 5.7   | 5.7     | 1.6  |
| Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP, på årsbasis)                                                   | 1.3     | 1.9     | 1.2     | 0.7   | 2.7   | 8.1   | 6.0     | 1.9  |
| HIKP exklusive energi och obearbetade livsmedel (på årsbasis)                                         | 0.8     | 1.6     | 1.1     | 1.5   | 1.6   | 5.5   | 6.4     | 2.7  |
| Nominell ersättning per anställd (på årsbasis)                                                        | 4.0     | 3.0     | 2.6     | 2.5   | 4.3   | 2.8   | 4.0     | 3.7  |
| Arbetsproduktivitet (real, arbetade timmar, på årsbasis)                                              | 2.4     | 0.1     | 1.1     | 1.1   | 2.7   | 0.3   | -1.5    | 0.4  |
| Enhetsarbetskostnader (hela ekonomin, på årsbasis)                                                    | 1.1     | 2.8     | 1.7     | 3.4   | 0.2   | 2.9   | 4.8     | 2.8  |
| Reala enhetsarbetskostnader (på årsbasis)                                                             | -0.3    | 1.0     | -0.2    | 1.3   | -2.6  | -2.7  | -0.8    | 1.2  |
| Real effektiv växelkurs (enhetsarbetskostnad, på årsbasis)                                            | -0.6    | 1.9     | -2.3    | 0.3   | 3.1   | -5.4  | -6.8    | -1.0 |
| Real effektiv växelkurs (HIKP, på årsbasis)                                                           | -0.4    | 0.3     | -2.2    | 2.6   | 3.1   | -6.2  | .       | .    |
| Hushållens sparkvot (nettosparande i % av disponibel nettoinkomst)                                    | 4.7     | 10.4    | 13.4    | 17.0  | 15.9  | 13.4  | .       | .    |
| Privat kreditflöde, konsoliderade uppgifter (% av BNP)                                                | 12.7    | 7.8     | 8.1     | 14.4  | 16.6  | .     | .       | .    |
| Privat skuldsättning, konsoliderade uppgifter (% av BNP)                                              | 153.3   | 190.5   | 194.9   | 212.8 | 214.8 | .     | .       | .    |
| varav hushållens skulder, konsoliderade uppgifter (% av BNP)                                          | 61.3    | 75.1    | 85.0    | 93.7  | 92.3  | .     | .       | .    |
| varav icke-finansiella bolags skulder, konsoliderade uppgifter (% av BNP)                             | 92.1    | 115.4   | 109.8   | 119.2 | 122.5 | .     | .       | .    |
| Nödlidande lån, brutto (% av totala skuldinstrument och totala lån och försäkringar) (1)              | .       | .       | 1.0     | 0.8   | 0.8   | .     | .       | .    |
| Bolag, finansiellt sparande (% av BNP)                                                                | 4.4     | 2.1     | -1.9    | 1.9   | 0.5   | -0.5  | 1.3     | 1.0  |
| Bolag, driftöverskott brutto (% av BNP)                                                               | 25.4    | 24.5    | 24.2    | 25.6  | 26.3  | 26.7  | 26.8    | 26.3 |
| Hushåll, finansiellt sparande (% av BNP)                                                              | 0.5     | 3.9     | 5.3     | 6.9   | 6.1   | 4.3   | 5.6     | 6.0  |
| Realt bostadsprisindex (på årsbasis)                                                                  | 10.1    | 1.5     | 4.7     | 3.3   | 8.0   | -3.4  | .       | .    |
| Bostadsinvesteringar (på årsbasis)                                                                    | 3.9     | 3.7     | 4.8     | 4.9   | 5.2   | 5.2   | .       | .    |
| Bytesbalans (% av BNP), betalningsbalans                                                              | 7.1     | 6.1     | 3.6     | 5.9   | 6.5   | 4.3   | 5.8     | 6.2  |
| Handelsbalans (% av BNP), betalningsbalans                                                            | 6.7     | 5.2     | 3.7     | 4.5   | 4.6   | 2.4   | .       | .    |
| Bytesförhållande gentemot utlandet (på årsbasis)                                                      | -0.4    | -0.1    | -0.1    | 1.0   | 0.6   | -3.3  | 0.8     | -0.3 |
| Kapitalbalans (% av BNP)                                                                              | -0.2    | -0.2    | -0.1    | 0.1   | 0.0   | 0.1   | .       | .    |
| Finansiell nettoutlandsställning (% av BNP)                                                           | -11.8   | -8.9    | -1.5    | 9.9   | 23.8  | 39.8  | .       | .    |
| Finansiell nettoutlandsställning, exkl. instrument utan risk för betalningsinställelse (% av BNP) (2) | -21.4   | -22.1   | -16.1   | -9.7  | 0.0   | -5.4  | .       | .    |
| Finansiell utlandsställning, exkl. instrument utan risk för betalningsinställelse (% av BNP) (2)      | 122.5   | 153.3   | 160.5   | 155.5 | 146.9 | 169.1 | .       | .    |
| Exportresultat i förhållande till utvecklade länder (förändring i % över 5 år)                        | 5.4     | -5.6    | -7.8    | 3.7   | 5.9   | .     | .       | .    |
| Exportmarknadsandel, varor och tjänster (på årsbasis)                                                 | -0.7    | -4.3    | -0.7    | 4.1   | -0.9  | 2.6   | -0.6    | -1.2 |
| Utländska direktinvesteringar, netto (% av BNP)                                                       | 2.3     | 2.5     | 1.4     | 0.7   | 1.1   | 2.5   | .       | .    |
| Saldo i de offentliga finanserna (% av BNP)                                                           | 1.8     | -0.1    | 0.1     | -2.8  | 0.0   | 0.7   | -0.9    | -0.5 |
| Strukturellt budgetsaldo (% av BNP)                                                                   | .       | .       | 0.2     | -0.7  | 0.3   | 0.6   | 0.1     | 0.7  |
| Offentlig bruttoskuld (% av BNP)                                                                      | 44.9    | 38.2    | 40.9    | 39.8  | 36.5  | 33.0  | 31.4    | 30.7 |

(1) Inhemska bankkoncerner och fristående banker, utlandskontrollerade dotterbolag (i och utanför EU) och utlandskontrollerade filialer (i och utanför EU).

(2) Finansiell nettoutlandsställning exkl. direktinvesteringar och portföljinvesteringar.

**Källa:** Eurostat och ECB per den 2 maj 2023, om tillgängligt; Europeiska kommissionens prognosuppgifter (vårprognosen 2023).



I denna bilaga bedöms riskerna för de offentliga finansernas hållbarhet i Sverige på kort, medellång och lång sikt. Bilagan har samma flerdimensionella upplägg som Europeiska kommissionens *Debt Sustainability Monitor 2022*, och kompletteras av kommissionens vårprognos 2023.

### 1 – De kortsiktiga riskerna för de offentliga finansernas hållbarhet är generellt sett låga.

Kommissionens indikator för tidig upptäckt (SO) visar inte några allvarliga kortsiktiga finanspolitiska risker (tabell A21.2).<sup>(117)</sup> Bruttofinansieringsbehovet förväntas ligga på omkring 7,5 % av BNP på kort sikt (dvs. under perioden 2023–2024), och minska jämfört med den senaste toppen 2020 (tabell A21.1, tabell 1). Finansmarknaderna har en positiv syn på den statsfinansiella risken, vilket bekräftas av bedömningarna av de viktigaste kreditvärderingsinstituterna.

### 2 – Riskerna för de offentliga finansernas hållbarhet på medellång sikt är generellt sett låga.

**Skuldållbarhetsanalysen för Sverige visar att den offentliga skuldkvoten enligt grundprognosen kommer att minska medellång sikt (till 15,7 % av BNP 2033).** (Diagram 1)<sup>(118)</sup><sup>(119)</sup> Det antagna strukturella

<sup>(117)</sup>SO-indikatorn är en sammansatt indikator för kortsiktig risk för offentligfinansiella påfrestningar. Den bygger på ett stort antal makrofinansiella och finanspolitiska variabler som tidigare har visat sig fungera väl när det gäller att identifiera kommande finansiella påfrestningar.

<sup>(118)</sup>De antaganden som ligger till grund för kommissionens grundprognos med oförändrad finanspolitik utgörs främst av i) ett strukturellt primärt överskott, före åldrandekostnader, på 1,3 % av BNP från och med 2024; ii) en inflation som konvergerar linjärt mot den tioåriga inflationsindexerade swappräntan om tio år (vilket avser inflationsförväntningar för tio år, om tio år); iii) nominella kort- och långfristiga räntor för nya och förlängda lån konvergerar linjärt från dagens nivåer till marknadsbaserade nominella terminräntor med T+10 (liksom för alla medlemsstater); iv) tillväxttakt för real tillväxt i BNP från kommissionens vårprognos 2023 fram till 2024, därefter enligt prognoser enligt "T+10-metoden" från arbetsgruppen för produktionsgap inom kommittén för ekonomisk politik mellan T+3 och T+10, dvs. för perioden 2025–2033 (i genomsnitt 1,8 %); v) åldrandekostnader i linje med 2021 *Ageing Report*, (Europeiska kommissionen, Institutional Paper 148, maj 2021). För information om metoder, se *Debt Sustainability Monitor 2022* (Europeiska kommissionen, Institutional Paper 199, april 2023).

<sup>(119)</sup>I tabellen visas den beräknade offentliga skuldkvoten samt fördelning av denna på det primära saldout, dominoeffekten (den kombinerade effekten av räntebetalningar och tillväxten

primärsaldot (ett överskott på 1,3 % av BNP) bidrar till denna utveckling. Samtidigt gynnas grundprognosen fram till 2033 av en gynnsam (om än avtagande) snöbollseffekt, särskilt tack vare effekten av Next Generation EU, med en real tillväxt i BNP på omkring 1,8 % under perioden 2025–2033. De offentliga bruttofinansieringsbehoven förväntas vara fortsatt små under prognosperioden, och minska till omkring 1 % av BNP 2033, vilket med god marginal är under prognosnivån för 2024.

### Grundprognosen stresstestas mot fyra olika scenarier för att bedöma effekten av förändrade viktiga antaganden (diagram 1).

Totalt sett är den grundläggande skuldprognosen för Sverige mycket stabil vad gäller förändringar i de underliggande makroekonomiska antagandena. Alternativa scenarier leder inte till några betydande avvikelser i skuldkvoten. En återgång till det historiska strukturella primärsaldot (motsvarande ett genomsnitt för 15 år), enligt vad som föreskrivs i scenariot "historiskt strukturellt primärsaldo", och minska det strukturella primärsaldot med hälften av den ackumulerade förändringen enligt prognosen, enligt beskrivningen i scenariot med lägre strukturellt primärsaldo, eller antagande om en tillfällig försämring av de finansiella villkoren (dvs. en tillfällig höjning av räntorna med 1 procentenhet för nyemitterade lån), vilket återspeglas i scenariot med finansiella påfrestningar, skulle leda till en skuldkvot 2033 som ligger nära grundscenariot. En permanent försämring av de makroekonomiska villkoren, vilket återspeglas i scenariot "ogynnsam ränte-tillväxtdifferens" (dvs. 1 procentenhet högre än grundprognosen) skulle bara leda till en något högre skuldkvot, på omkring 2 procentenheter av BNP till 2033, jämfört med grundprognosen.

**Dessutom tyder stokastiska skuldprognoser på medelhög risk (diagram 2).**<sup>(120)</sup> Dessa stokastiska simuleringar pekar på en sannolikhet på 16 % att skuldkvoten 2027 är högre än 2022, vilket innebär en låg risk mot bakgrund av den ursprungliga låga skuldnivån. Dessutom pekar sådana påfrestningar på att en mindre grad av osäkerhet (dvs. skillnaden mellan den 10:e och

i BNP i löpande priser på skulden) och stock-/flödesjusteringen.

<sup>(120)</sup>Dessa prognoser visar effekterna på skulden av 2 000 olika påfrestningar som påverkar regeringens primära saldo, den ekonomiska tillväxten, räntorna och växelkurserna. Konen täcker 80 % av alla simulerade utvecklingsbanor för skulden, vilket innebär att extrema händelser räknas bort.

90:e skuldfördelningspercentilen) omgärdar regeringens grundläggande skuldprognos.

### **3 – De långsiktiga riskerna för de offentliga finansernas hållbarhet är generellt sett låga. <sup>(121)</sup>**

**S2-indikatorn för hållbarhetsgapet (på 0,9 procentenheter av BNP) pekar på en låg risk, vilket tyder på att Sverige endast skulle behöva förbättra sitt strukturella primärsaldo något för att säkerställa en stabilisering av skulden på lång sikt.** Detta resultat får stöd av det mycket gynnsamma budgetläget (-1,2 procentenheter av BNP) som delvis uppväger den beräknade ökningen av åldrandekostnaderna (2,1 procentenheter av BNP), som främst beror på en ökning av kostnaderna för långvarig vård och omsorg och hälso- och sjukvård (tabell 2).

**I kombination med en låg grad av skuldsårbarheter, vilket framgår av S1-indikatorn, bedöms de långsiktiga riskerna generellt som låga.** Hållbarhetsgapsindikatorn S1 (- 5,7 procentenheter av BNP) signalerar också att landet har tillräcklig säkerhetsmarginal för att hålla sin skuld under referensmålet på 60 % av BNP till 2070. Detta resultat stöds främst av det gynnsamma utgångsläget för budgeten (-1,6 procentenheter av BNP) och att Sveriges skuldkvot ligger på en låg nivå (-0,8 procentenheter av BNP), som med god marginal uppväger den förväntade

ökningen av åldrandekostnaderna till 2070 (0,9 procentenheter av BNP) (tabell 2).

**Slutligen behöver ytterligare riskfaktorer övervägas i bedömningen.** Å ena sidan finns det riskhöjande faktorer i samband med den senaste tidens stigande räntor, en relativt stor kortfristig andel av statsskulden och ansvarsförbindelserisker som härrör från den privata sektorn. Denna risk är dock för närvarande begränsad på grund av det relativt låga utnyttjandet hittills. Till de riskreducerande riskerna hör å andra sidan stabil löptid för skulden på senare år, relativt stabila finansieringskällor (med en diversifierad och stor investerarbas), en relativt låg andel av statsskulden som innehas av utländska ägare och historiskt låga lånekostnader som återspeglar den långvariga starka ställningen för långgivare. Sveriges positiva finansiella nettoutlandsställning bidrar också till att minska sårbarheterna. Dessutom kan strukturreformerna inom ramen för Next Generation EU och faciliteten för återhämtning och resiliens, om de genomförs fullt ut, ha ytterligare positiv inverkan på BNP-tillväxten under de kommande åren och därmed bidra till att minska riskerna för skuldållbarheten.

<sup>(121)</sup>S2-indikatorn för de offentliga finansernas hållbarhet mäter den permanenta justering av det strukturella primära saldout 2024 som skulle krävas för att stabilisera statsskulden på lång sikt. Den kompletteras av en ändrad S1-indikator, som mäter budgetgapet 2024 för att få ned skuldkvoten till 60 % på lång sikt. För både S1- och S2-indikatorerna beror riskbedömningen på i vilken omfattning de offentliga finanserna behöver konsolideras: "hög risk" om den insats som krävs överstiger 6 procentenheter av BNP, "medelhög risk" om insatsen ligger mellan 2 och 6 procentenheter av BNP och "låg risk" om insatsen är negativ eller understiger 2 procentenheter av BNP. I den övergripande klassificeringen av långsiktig risk samlas de riskkategorier som härletts från S1 och S2. S1 kan höja den riskkategori som härletts från S2 när den visar på en högre risk än S2. Se *Debt Sustainability Monitor 2022* för mer information.

Tabell A21.1: **Skuldållbarhetsanalys – Sverige**

| Tabell 1. Skuldprognos enl. grundscenariot | 2020 | 2021 | 2022 | 2023 | 2024 | 2025 | 2026 | 2027 | 2028 | 2029 | 2030 | 2031 | 2032 | 2033 |
|--------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| Bruttoskuldkvot (% av BNP)                 | 39.8 | 36.5 | 33.0 | 31.4 | 30.7 | 29.6 | 28.1 | 26.2 | 24.4 | 22.7 | 20.9 | 19.1 | 17.4 | 15.7 |
| Förändringar i kvoten<br>varav             | 4.4  | -3.3 | -3.5 | -1.5 | -0.7 | -1.1 | -1.5 | -1.9 | -1.7 | -1.8 | -1.8 | -1.8 | -1.8 | -1.7 |
| Primärt underskott                         | 2.5  | -0.2 | -1.2 | 0.2  | -0.1 | -0.5 | -0.9 | -1.3 | -1.3 | -1.3 | -1.3 | -1.3 | -1.3 | -1.3 |
| Snöbollseffekt                             | 0.4  | -2.9 | -2.4 | -0.9 | -0.3 | -0.7 | -0.6 | -0.6 | -0.4 | -0.4 | -0.4 | -0.4 | -0.4 | -0.4 |
| Stock-/flödesjusteringar                   | 1.5  | -0.2 | 0.0  | -0.8 | -0.4 | 0.0  | 0.0  | 0.0  | 0.0  | 0.0  | 0.0  | 0.0  | 0.0  | 0.0  |
| Bruttofinansieringsbehov (% av BNP)        | 12.6 | 8.7  | 8.0  | 7.6  | 7.5  | 7.2  | 6.6  | 5.8  | 5.0  | 4.2  | 3.4  | 2.6  | 1.8  | 1.1  |

Diagram 1. Deterministiska skuldprognoser

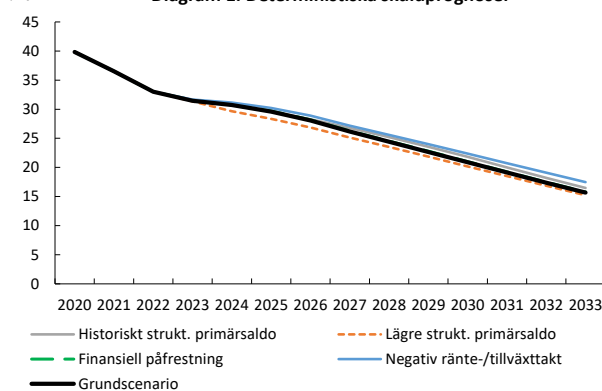
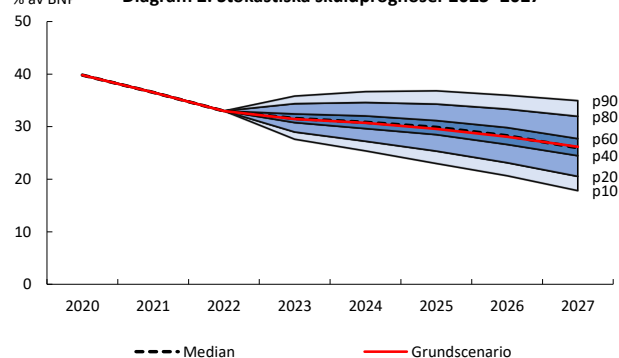


Diagram 2. Stokastiska skuldprognoser 2023–2027



Tabell 2. S1- och S2-indikatorer för hållbarhetsgapet

|                                  | S1   | S2   |
|----------------------------------|------|------|
| Sammanlagt index (%-enh. av BNP) | -1.5 | 0.9  |
| varav                            |      |      |
| Ursprungligt budgetläge          | -1.6 | -1.2 |
| Skuldkrav                        | -0.8 |      |
| Åldrandekostnader                | 0.9  | 2.1  |
| varav                            |      |      |
| Pensioner                        | -0.2 | 0.0  |
| Hälsö- och sjukv.                | 0.4  | 0.6  |
| Långvarig vård                   | 1.1  | 1.8  |
| Övriga                           | -0.4 | -0.4 |

**Källa:** Kommissionens avdelningar.

Tabell A21.2: **Färgdiagram över riskerna för de offentliga finansernas hållbarhet – Sverige**

| Kort sikt | Medellång sikt – Skuldållbarhetsanalys |                                                               |                           |                                |                           |                          |                        | Lång sikt             |     |                  |
|-----------|----------------------------------------|---------------------------------------------------------------|---------------------------|--------------------------------|---------------------------|--------------------------|------------------------|-----------------------|-----|------------------|
|           | Totalt (S0)                            | Totalt                                                        | Deterministiska scenarier |                                |                           |                          |                        | S2                    | S1  | Totalt (S1 + S2) |
|           |                                        |                                                               | Grundscenariot            | Historiskt strukt. Primärsaldo | Lägre strukt. Primärsaldo | Neg. ränte-/tillväxttakt | Finansiell påfrestning | Stokastiska prognoser |     |                  |
| LÅG       | LÅG                                    | Totalt                                                        | LÅG                       | LÅG                            | LÅG                       | LÅG                      | LÅG                    | LÅG                   | LÅG | LÅG              |
|           |                                        | Skuldnivå (2033), % av BNP                                    | 15.7                      | 16.5                           | 15.2                      | 17.5                     | 15.8                   |                       |     |                  |
|           |                                        | Skuldtopp – år                                                | 2022                      | 2022                           | 2022                      | 2022                     | 2022                   |                       |     |                  |
|           |                                        | Utrymme för budgetkons.                                       | 60%                       | 60%                            | 64%                       | 60%                      | 60%                    |                       |     |                  |
|           |                                        | Sannolikhet för att skuldkvoten 2027 överstiger 2022 års nivå |                           |                                |                           |                          |                        | 16%                   |     |                  |
|           |                                        | Skilnad mellan 90:e och 10:e percentilen (procentenh. BNP)    |                           |                                |                           |                          |                        | 17.1                  |     |                  |

(1) Skuldnivå 2033. Grön: under 60 % av BNP. Gul: mellan 60 % och 90 %. Röd: över 90 % (2) Skuldtopp – år anger om skulden beräknas öka totalt under det kommande årtiondet. Grön: skulden når toppnivå tidigt. Gul: toppen nås mot mitten av prognosperioden. Röd: toppen nås senare. (3) Utrymme för budgetkonsolidering mäter den andel av landets tidigare offentligfinansiella ställning som var strängare än den som antogs i referensscenariot. Grön: hög, dvs. den antagna offentligfinansiella ställningen är rimlig ur historisk synvinkel och lämnar utrymme för korrigerande åtgärder vid behov. Gul: medelhög. Röd: låg. (4) Sannolikhet för att skuldkvoten 2027 överstiger 2022 års nivå. Grön: låg sannolikhet. Gul: medelhög. Röd: hög (avspeglar även den ursprungliga skuldnivån). (5) Skillnaden mellan den 90:e och den 10:e percentilen används för att mäta osäkerheten, på grundval av skuldfördelningen vid 2 000 olika chocker. Gröna, gula och röda rutor indikerar ökande osäkerhet

**Källa:** Kommissionens avdelningar.

I schemat för förfarandet vid makroekonomiska obalanser presenteras de viktigaste inslagen i den fördjupade granskningen av Sverige<sup>(122)</sup>. Sverige är ett av de länder som är föremål för en fördjupad granskning i 203 års rapport om förvarningsmekanismen. I denna fördjupade granskning om förebyggande och korrigering av makroekonomiska obalanser presenteras de viktigaste slutsatserna om de fastställda utmaningarnas allvar och utveckling samt politiska åtgärder och potentiella politiska behov. Slutsatserna omfattar alla sårbarhetsområden som bedömdes i den fördjupade granskningen.

**Sverige står inför sårbarheter i samband med den höga privata skuldsättningen och fortsatt ansträngda bostadspriser.** Den privata skuldsättningen i förhållande till BNP uppgick till 217 % av BNP 2022. Hushållens skuldsättning uppgick till 88 % av BNP 2022. Båda måtten ligger fortsatt på eller kring historiska toppnivåer och långt över sina respektive sundhetsvärden och riktvärden för fundamenta, även om hushållens skuldsättning har minskat något sedan toppnivån 2020. Hushållens skuldsättning som andel av disponibel inkomst uppgick till 181 % 2022, under toppnivån 2021. Nettoförmögenheten är under tryck på grund av de sjunkande bostadspriserna även om skuldsättningen är fortsatt hög. De nominella bostadspriserna nådde en topp under första halvåret 2022 och började sedan sjunka. Reala bostadspriser sjönk ännu mer, efter en lång period där bostadspriserna ökade snabbare än inkomsterna. Dessutom pressas de skuldsatta bostadsägarnas budget av höjda räntor och bostadsrättsinnehavare av bostadsrättsföreningarnas höjda avgifter. Framöver finns det en avsevärd risk för förnyade obalanser eftersom faktorerna bakom obalanserna kvarstår, där en kraftig nedgång i bostadsbyggandet leder till en risk för brist på nya bostäder.

**Framöver kommer även nettoförmögenheten att minska på kort sikt och det finns också**

**risker i samband med effekten av de lägre bostadspriserna.** Höjda bolåneräntor och minskad real disponibel inkomst är två av de främsta faktorerna bakom den senaste tidens sjunkande bostadspriser. Ju mer nyligen bostadsägare har ökat sin boendekonsumtion, desto mer ökar risken för att deras nettoförmögenhet kan bli negativ. Det är ett känt faktum att nya aktörer på bostadsmarknaden har ett relativt begränsat bostadskapital, men även hushåll som har flyttat till dyrare bostäder, t.ex. från lägenhet till hus, sannolikt också kommer att få uppleva en kraftig minskning av bostadskapitalet. Enligt huvudscenariots antaganden är arbetsmarknadsmarknaden ganska resiliert och arbetslösheten ligger fortsatt på en oförändrad nivå. Det finns utrymme för löneökningar som uppväger en betydande del av minskningen av den reala disponibla inkomsten. För att undvika en oordnad korrigering av de tidigare konstaterade makroekonomiska obalanserna får det inte uppstå betydande återkopplingseffekter mellan sjunkande bostadspriser och arbetsmarknaden. Den minskade sysselsättningen i byggsektorn kommer att bli det första testet av detta antagande. En annan riskfaktor är sektorn för kommersiella fastigheter som har ökat hävstångseffekten på senare år och fortfarande behöver anpassa sig till nya arbets- och inköpsmönster efter pandemin förutom att man står inför ökade kapitalkostnader och en negativ utveckling generellt inom fastighetssektorn.

**Flera politiska initiativ kan bidra till att minska makroekonomiska sårbarheter.** Den svenska återhämtningsplanen kommer att åtgärda begränsningar i byggsektorn och stödja byggandet av hyresbostäder. Dock finns det fortfarande en politisk klyfta. Särskilt kvarstår fortfarande skatteincitamenten för lånefinansierade bostadsköp och de låga fastighetsskatterna. En utfasning av avdragsrätten för bolåneräntor skulle kunna utformas på ett sätt som gynnar förstagångsköparna. Hyresmarknaden fungerar fortfarande dåligt och är knappast ett alternativ till bostadsköp för nya aktörer på bostadsmarknaden. Att det saknas statistik om förmögenhet och skulder på hushållsnivå innebär att det är svårt att bedöma de olika effekterna av utvecklingen på bostadsmarknaden och politiska åtgärder som riktar sig till olika grupper. En sådan databas skulle kunna omfatta bostadsrättsinnehavares skulder indirekt, genom

<sup>(122)</sup> Europeiska kommissionen (2023), arbetsdokument från kommissionens avdelningar (COM(2023) 644 final), fördjupad granskning av Sverige i enlighet med artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1176/2011 om förebyggande och korrigering av makroekonomiska obalanser.

bostadsrättsföreningarna. Effekten av ränteändringar skulle kunna vara mindre om straffavgifterna för förlängning av räntebindningstiden hade varit lägre – att sänka dem nu, när räntorna höjs, skulle vara en politisk investering för framtiden. Åtgärder som riktas till låntagare skulle kunna förstärkas för att minska hushållens avbetalningsbörda, genom att skärpa amorteringskravet och inkludera bostadsrättsföreningarnas skulder i belåningsgraden.

**Baserat på denna bedömning konstaterade kommissionen i sitt meddelande om den europeiska planeringsterminens vårpaket 2023 (COM(2023) 600 final) att Sverige fortfarande har obalanser.**

Tabell A22.1: **Bedömningsschema för förfarandet vid makroekonomiska obalanser**

|                                                          | Utmaningens betydelse                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Utveckling och utsikter                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Politiska åtgärder                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|----------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| O hållbara tendenser, sårbarheter och tillhörande risker |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| <b>Privat skuldsättning</b>                              | <p>Den privata skuldsättningen i Sverige uppgick till 217 % av BNP 2022 och ligger fortsatt på en hög nivå. Icke-finansiella bolags skulder motsvarar 129 % av BNP och hushållens skulder 88 % av BNP, vilket är långt över försiktighetsriktvärden och riktvärden för fundamenta, vilket tyder på ett fortsatt behov av kraftig skuldminskning. Privata fastighetsrelaterade lån är en särskild källa till oro. Hushållens skulder uppgick till 181 % av den disponibla bruttoinkomsten 2022, men om även bostadsrättsföreningarnas skulder räknas med ökar skuldkvoten med 20 procentenheter. Hushållen har god återbetalningsförmåga och i genomsnitt uppvägs skulderna av tillgångarna med god marginal, men fördelningen av skulder och tillgångar mellan åldersgrupper är ojäm och många tillgångar som ägs av hushållen exponeras för likviditetsrisker och/eller marknadsrisker. De icke-finansiella bolagens skulder är höga, men skulderna uppvägs av högt värderade tillgångar och betydande buffertar i form av eget kapital. Exponeringen för extern finansiering genom skuldinstrument är hög. Kommersiella fastighetsföretag ger anledning till oro eftersom den kommersiella fastighetssektorn är den sektor som utgör den största riskexponeringen för svenska banker. Bankerna förlitar sig på kapitalmarknadsfinansiering och är välkapitaliserade. Andelen nödlidande lån är bland de lägsta i EU. Bankernas utlåning till hushåll, kommersiella fastighetsbolag och bostadsrättsföreningar står för två tredjedelar av all utlåning.</p> | <p>Utlåningen till privatpersoner ökade med 2,5 procentenheter 2022. Bankernas utlåning till den icke-finansiella privata sektorn ökade med 8,2 % på årsbasis 2022, från 4,6 % på årsbasis 2021. Utlåningen till den privata sektorn låg över det historiska genomsnittet i januari 2023. Utlåningen till hushållen minskar medan utlåningen till icke-finansiella bolag ökar kraftigt. Räntebetalningarna ökar efter att under lång tid legat på en låg nivå. Enligt Riksbankens prognos kommer räntebetalningar efter skatt att öka till 6 % av inkomsten till 2025. Räntebetalningar efter skatt utgjorde omkring 2,5 % av den disponibla inkomsten 2021. Kommersiella fastighetsbolag har fått allt större problem att få tillgång till marknadsfinansiering och växlar nu till finansiering via bank. Ytterligare höjningar av avkastningskrav och finansieringskostnader kan leda till risker för mellan 20 % och 35 % av de kommersiella fastighetsbolagens lån. Bankernas lönsamhet beror i allt högre grad på större lånevolymer eftersom bruttomarginalerna (ränte- och serviceavgifter) har krympt. Lägre omsättning på bostadsmarknaden återspeglas i en minskad volym nya bolån. På obligationsmarknaden har likviditeten försämrats vilket komplicerar marknadens prissättning av risker.</p> | <p>Den 22 juni 2022 meddelade Finansinspektionen att det kontracykliska buffertvärdet kommer att höjas från och med juni 2023, till 2 %, vilket man bedömer är dess neutrala nivå. De politiska åtgärderna för att minska incitamenten att ta bolån är inte tillräckliga. Det har inte skett några förändringar av rätten till ränteavdrag eller fastighets skatten. Beräkningarna av belåningsgrad och skuldkvot för amorteringskrav omfattar inte bostadsrättsföreningens skulder. En utredning har tillsatts om ny statistik om enskilda hushålls tillgångar och skulder. Om en databas inrättas kan uppgifterna ge bättre kunskap om riskerna för de enskilda hushållen.</p> <p>Genom mer omfattande analyser av de kommersiella fastighetsbolagens ekonomiska situation blir beslutsfattarna mer medvetna om riskerna. Bortsett från Finansinspektionens höjning av det kontracykliska buffertvärdet till neutral nivå i juni 2023 och höjningen av kapitalkraven 2020 har inga betydande politiska åtgärder utförts än. Riksbanken har inlett kvantitativa åtstramningar med en aktiv minskning av sitt innehav av statsobligationer och en passiv minskning av andra obligationsinnehav (främst säkerställda obligationer).</p> |
| <b>Bostadsmarknaden</b>                                  | <p>Bostadspriserna vände nedåt 2022 efter en nästan oavbruten ökning sedan andra halvan av 1990-talet. Under pandemin steg faktiskt bostadspriserna snabbare än genomsnittet för decenniet dessförinnan. Den svenska bostadsmarknaden förefaller vara övervärderad med 29 %. De höga bostadspriserna beror till största delen på en kombination av flaskhalsar vad gäller bostadsutbudet, särskilt i storstadsområdena, kombinerat med en gynnsam skattebehandling av bostadsägande och bolåneskulder samt en dåligt fungerande hyresmarknad. En övervärderad bostadsmarknad i kombination med en stor bolånestock medför risker för en oordnad korrigering med negativa konsekvenser för den reala ekonomin och potentiellt även för banksektorn</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | <p>Bostadspriserna nådde en toppnivå under första halvåret 2022 och började sedan sjunka. Ytterligare prisnedgång väntas under 2023 eftersom fundamenta som inkomst och ränta bidrar till ett tryck på bostadspriserna.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | <p>Myndigheterna har vidtagit endast begränsade åtgärder och har inte åtgärdat de viktigaste bidragande faktorer till lånefinansierade bostadsköp: en dåligt fungerande hyresmarknad som inte utgör något alternativ till att köpa en bostad, ränteavdrag och låg fastighets skatt. Flera utredningar har tillsatts, däribland en utredning om en databas med uppgifter om enskilda hushålls tillgångar och skulder. En sådan databas skulle bidra till förstärkelsen av den individuella risken för hushållens balansräkningar och ge underlag för politikens utformning. Regeringen har förenklat tillsätts förfaranden genom införandet av certifierade byggprojektteringsföretag som kan minska behovet av att krav ska provas av kommunens byggnadsnämnd (31 december 2022) och genom privat initiativrätt (31 december 2021).</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

**Källa:** Europeiska kommissionen.